

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Petra Karbanová

**Periodický tisk Frenštátu pod Radhoštěm v
1. polovině 20. století**

Diplomová práce

Praha 2017

Autor práce: **Bc. Petra Karbanová**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Jiří Knapík, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2017

Bibliografický záznam

KARBANOVÁ, Petra. *Periodický tisk Frenštátu pod Radhoštěm v 1. polovině 20. století*. Praha, 2017. 130 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Jiří Knapík, Ph.D.

Abstrakt

Předkládaná diplomová práce *Periodický tisk Frenštátu pod Radhoštěm v 1. polovině 20. století* popisuje a zaznamenává vývojové změny, jakými periodický tisk ve Frenštátě pod Radhoštěm v průběhu 1. poloviny 20. století, prošel. V první řadě mapuje, jaká periodika ve Frenštátě vycházela, co bylo jejich obsahem, kdo byli jejich čtenáři a jak reflektovala danou dobu. Práce je členěna na tři období, a to s ohledem jak na světové politické události, tak s ohledem na změny trendů zaměření periodik. Jedná se období let 1900 – 1918, 1918 – 1945 a 1945 – 1950, kdy se postupně měnil celorepublikový trend tisku od oblíbenosti krajinských listů a rozšiřování časopisů, po vzrůst politického tisku až ke vzniku závodních časopisů. To vše je reflektováno k historickému vývoji města a jeho změnám v návaznosti na celosvětové události. V úvodu práce je čtenář stručně seznámen s historickým vývojem Frenštátu, jeho kulturním bohatstvím, významnými osobnostmi, rozvojem spolků a jeho průmyslem. Poté následuje stěžejní část práce, kdy jsou čtenáři přiblíženy jednotlivé tituly ve vymezených časových obdobích. Součástí práce je i kvantitativní obsahová analýza dvou vybraných periodik s cílem zjistit, jakými tématy se periodikum zabývalo, v jakém rozsahu, pro které čtenáře bylo určeno a zdali se zaměřovalo na zprávy místní, celorepublikové či světové.

Abstract

Diploma thesis named *Periodicals in Frenštát pod Radhoštěm in the 1st half of 20th century* describes press developmental changes issued in Frenštát pod Radhoštěm. Firstly, thesis characterizes what kind of press has been issued in Frenštát, what was in its content, who was the target group and how the press reflected current issues. Thesis

is divided into three historical parts according to global political issues and changes in press trends. Mentioned three parts are the periods between 1900 –1918, 1918 – 1945, 1945 – 1950, when the press trends had been changing step by step from popularity of the local press and magazines expansion, towards political press and establishing of company magazine. All this changes are reflected on the background of town and global history. The reader is in introduction briefly acquainted with the town history, its cultural wealth, famous persons, development of the local clubs and industry. Secondly follows the main part of the thesis, where is in detail described particular types of newspapers in mentioned time periods. Part of the thesis is quantitative content analysis of two chosen newspapers with aim to determinate, what were the topics, in what range, who was the target group and what type of news was dominating: local, nationwide or global.

Klíčová slova

Periodický tisk, 1. polovina 20. století, Frenštát pod Radhoštěm, kvantitativní obsahová analýza, první a druhá světová válka.

Keywords

periodical press, 1st half of the 20th century, Frenštát pod Radhoštěm, quantitative content analysis, First and Second World War.

Rozsah práce: 170 069 znaků včetně mezer

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 5.1.2017

Petra Karbanová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala mému vedoucímu práce panu Doc. PhDr. Jiřímu Knapíkovi, Ph.D, který mi poskytl cenné rady a zdroje k sepsání práce. Rovněž chci poděkovat kurátorce sbírek a vedoucí pobočky Městského muzea ve Frenštátě pod Radhoštěm, paní Mgr. Aleně Figarové, za ochotu a spolupráci při shromažďování historických pramenů. V neposlední řadě bych chtěla moc poděkovat mé rodině a kamarádce Zuzance za velkou emoční podporu hlavně při závěru psaní práce. Poslední poděkování patří mému Pupí, bez jehož závěrečné logistické a technické pomoci bych se neobešla.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK

Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno

diploantky/diploanta:

Karbanová Petra

Imatrikulační ročník

diploantky/diploanta:

2014/2015

E-mail diploantky/diploanta:

petra.karbanova@email.cz

Studijní obor/forma studia:

Mediální studia/navazující magisterské

prezenční

Razítko podatelny:

Předpokládaný název práce v češtině:

Periodický tisk Frenštátu pod Radhoštěm v 1. polovině 20. století

Předpokládaný název práce v angličtině:

Periodicals in Frenštát pod Radhoštěm In The First Half of 20th Century

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: *ZS 2012/2013*)

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2016

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků):

Analýza tisku ve Frenštátě pod Radhoštěm zaměřená na první polovinu 20. století není ještě dosud systematicky zpracována. Jelikož z tohoto města pocházím je mým cílem zmapovat, jaký tisk a na jakém historickém pozadí zde vycházel a jak se jeho obsah odrážel v životě občanů. Výsledek práce by mohl být přínosný pro občany či muzeum města.

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků):

Cílem diplomové práce bude analýza tisku ve Frenštátě pod Radhoštěm a jeho funkce v životě občanů města se zaměřením na jeho kulturně osvětovou činnost. Tisk ve Frenštátě bude zpracováván od počátku 20. století. Bude zajímavé sledovat, jak se měnil obsah periodik na historickém pozadí dějin Československa (například v roce 1934 proběhla ve Frenštátě velká Krajinářská výstava, v období druhé světové války byl Frenštát pohraničním městem).

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

ÚVOD

Motivace výběru tématu, jeho vymezení, stanovení cíle práce a představení užitých metod.

I. KAPITOLA

V první kapitole bude nastíněn vývoj Frenštátska v první polovině 20. století, a to z hlediska správního, demografického, politického, hospodářského a kulturního (vč. školství, tělovýchovy).

II. KAPITOLA

Obsahem této kapitoly bude mediální krajina Frenštátska, ve které nejprve bude uveden kontext stavu médií v první polovině 20. století v Československu a poté se pozornost přeneseme na území Frenštátska. Bude zde uveden přehled vydavatelů a periodik s podrobnou analýzou jejich zaměření a také s jejich reflexí kulturně osvětové činnosti v regionu.

III. KAPITOLA

Cílem třetí kapitoly bude obsahová analýza dvou vybraných periodik.

ZÁVĚR

Závěrem bude shrnutí získaných poznatků z vybraných periodik, formulace celkových závěrů a také přínosu diplomové práce.

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Noviny zpod Radhoště (1899 – 1941)

- List Národního souručenství

Radhošť (1924 – 1925)

- Nezávislý pokrokový týdeník Moravy a Slezska

Lubina (1929 – 1939)

- Lidový list pokrokový věnovaný zájmům českého lidu v Podbeskydí

Frenštátské noviny (1904 – 1933)

- Věštník Organizace moravskoslezských obchodníků ve Frenštátě pod Radhoštěm
- Vydavatel Jan Obšíváč

Svatý Martin (1930 – 1941)

- Věštník farnosti Frenštátské
- Zachycuje farní a církevní zprávy a poměry ve městě a okolí

Věštník krajinské výstavy moravskoslezského Pobezydí ve Frenštátě pod Radhoštěm od 5. července do 15. srpna 1934

Moravský východ (1935 – 1937)

- Nezávislý časopis pro zájmy kraje
- Vydavatel Jan Horečka

Nový reklamní list (1912 – 1941)

- Nepolitický list věnovaný živnosti, obchodu a průmyslu

Trhovec (1937 – 1941)

- Spolkový věštník Organizace moravsko-slezských trhovců a podomních obchodníků ve Frenštátě pod Radhoštěm

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Metodou bude sběr a studium historických dokumentů z příslušných archivů (Nový Jičín, Opava), jejich obsahová a sociálně historická analýza.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

ARTOŠ, Josef, SCHULZ, Jindřich a TRAPL, Miloš. *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960. Sv. 14, Okresy: Opava, Bílovec, Nový Jičín. Vyd. 1. V Olomouci: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995.*

Kniha svým obsahem zasazuje okres Novojičínsko ještě do širšího rámce historický, demografický či politický vývoj a dává ho do kontextu se sousedními okresy.

FELIX, Jiří. *Vlastivěda moravská. II, Místopis Moravy. Díl III. místopisu, Jičínský kraj. Čís. 15, Frenštátský okres. 1. vyd. Brno: GARN, 2008.*

Publikace obsahuje v první části všeobecný přehled Frenštátského okresu, ve kterém nalezneme přírodovědecký a zeměpisný popis, obyvatelstva, živností či veřejných záležitostí (školy, úřady, zdravotnictví). Druhá část obsahuje popis jednotlivých obcí (mimo jiné i Frenštátu).

HANÁK, Jan, ed. *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín. Sv. 27. Nový Jičín: Okr. vlastivědné muzeum, 1981.*

Obsahem tohoto sborníku je politický, kulturní a hospodářský vývoj Frenštátu od poloviny devatenáctého století do roku 1938. Také je zde popsán Frenštát v době nacistické okupace a v letech po osvobození.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody, aplikace. Praha: Portál, 2008.*

Kniha je základní učebnicí o kvalitativním výzkumu. Popisuje, jaké typy výzkumů pod označením „kvalitativní“ existují, jak se liší od kvantitativního a jakými způsoby se pak jeho výstupy zpracovávají.

Hlasy muzea a archivu ve Frenštátě pod Radhoštěm: Vlastivědný časopis Frenštátska. Frenštát pod Radhoštěm: Muzejní a vlastivědná společnost, 1992-2000.

Jedná se o periodikum vydávající muzeum ve Frenštátě. Obsahem jsou hlavně historické osobnosti Frenštátu, jejich tvorba a také události, které se zde staly (například v roce 1934 Krajinářská výstava).

Okres Nový Jičín: místopis obcí. Nový Jičín: Okresní úřad, 1996. sv. I.

Obsahem této publikace je pohled na okres Novojičínska z demografického, politického i přírodního hlediska. Kniha mimo jiné popisuje detailně dějiny Novojičínska v letech 1848 – 1945, ve kterých jsou zahrnuty i dějiny Frenštátu pod Radhoštěm.

KAJDOŠ, Vladimír. Průvodce po archivních fondech Okresního archivu ve Frenštátě pod Radhoštěm. Frenštát pod Radhoštěm: Okresní národní výbor, 1959.

Publikace popisuje dějiny okresu, a to po stránce školství, církevního a politického zřízení. Kniha se rovněž zabývá vznikem a vývojem archivu ve Frenštátu, také popisuje fondy a sbírky archivů obcí, institucí, spolků a škol.

KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel a ORSÁG, Petr. Dějiny českých médií 20. století. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010.

Učebnice představuje přehled vzniku, zániku, vývoje a proměn českých médií se zaměřením na tištěná média, rozhlas, film a později televizi, a to na pozadí vývoje českých dějin.

SOMMER, Karel. Výjimečná a inspirující kulturní a osvětová instituce. (Z historie Kulturní rady pro širší Ostravsko). Časopis Slezského zemského muzea. Série B - vědy historické. 47, č. 1, (1998,) s. 44-58.

Jedná se o článek zabývající se společností a kulturně osvětovými institucemi v Ostravském regionu, a který se tak obsahově vztahuje k tématu diplomové práce.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

JURÁKOVÁ, Tereza. Proměny médií v Novém Jičíně a okolí v období 1945 až 1948. (FSV, UK Praha, 2011).

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzují, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Doc. PhDr. Jiří Knapík, Ph.D.

.....

**Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga
pedagožky/pedagoga**

Datum / Podpis

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Obsah

ÚVOD.....	4
1 HISTORICKO-SPOLEČENSKÝ VÝVOJ FRENŠTÁTU POD RADHOŠTĚM V 1. POL. 20. STOLETÍ.....	7
1.1 NEJSTARŠÍ PRAMENY K DĚJINÁM FRENŠTÁTU	7
1.2 ROZVOJ PRŮMYSLOVÉ VÝROBY	8
1.3 SPRÁVA OBCE A ÚZEMNÍ USPOŘÁDÁNÍ	9
1.4 ŠKOLSTVÍ	10
1.5 SPOLKOVÝ ŽIVOT	11
1.6 KULTURNÍ PAMÁTKY A VÝSTAVBA MĚSTA	14
1.7 LITERÁRNÍ, BÁSNICKÁ A HUDEBNÍ UMĚLECKÁ TVORBA	15
2 PERIODICKÝ TISK VE FRENŠTÁTĚ P. R. V LETECH 1900 – 1918.....	16
2.1 FRENŠTÁT P. R. DO ROKU 1918.....	16
2.2 PERIODICKÝ TISK VE FRENŠTÁTĚ P. R. V LETECH 1900 – 1918.....	17
2.2.1 <i>Krajinský tisk</i>	18
2.2.2 <i>Politický tisk</i>	22
3 PERIODICKÝ TISK VE FRENŠTÁTĚ P. R. V LETECH 1918 – 1945.....	26
3.1 FRENŠTÁT P. R. V LETECH 1918 – 1945.....	26
3.1.1 <i>Krajinská výstava moravskoslezského Pobeskydí</i>	26
3.1.2 <i>Frenštát p. R. v období druhé světové války</i>	28
3.2 PERIODICKÝ TISK VE FRENŠTÁTĚ P. R. V LETECH 1918 – 1945.....	31
3.2.1 <i>Informační, inzerentní a reklamní tisk</i>	32
3.2.2 <i>Hospodářské noviny a časopisy</i>	40
3.2.3 <i>Spolkové a svazové časopisy</i>	55
3.2.4 <i>Tělovýchovná a sportovní periodika</i>	58
3.2.5 <i>Náboženské římsko-katolické noviny</i>	62
4 PERIODICKÝ TISK VE FRENŠTÁTĚ P. R. V LETECH 1945 – 1950.....	64
4.1 FRENŠTÁT P. R. V LETECH 1945 – 1950.....	64
4.2 PERIODICKÝ TISK VE FRENŠTÁTĚ P. R. V LETECH 1945 – 1950.....	66
4.2.1 <i>Závodní časopisy</i>	67
4.2.2 <i>Propagandistický tisk</i>	69
5 KRAJINSKÁ PERIODIKA ZAHRNUJÍCÍ DĚNÍ VE FRENŠTÁTĚ	71
6 PERIODIKA MLÁDEŽE	72
7 OBSAHOVÁ ANALÝZA PERIODIK SVATÝ MARTIN A MORAVSKÝ VÝCHOD	74

7.1	CÍLE VÝZKUMU A KATEGORIE PROMĚNNÝCH	75
7.1.1	<i>Témata</i>	76
7.1.2	<i>Rozsah</i>	78
7.1.3	<i>Formy a žánry</i>	78
7.1.4	<i>Místo</i>	81
7.1.5	<i>Čtenář</i>	81
7.2	POSTUP VÝZKUMU.....	81
7.3	VÝSLEDKY	82
7.3.1	<i>Jakými tématy se periodikum zabývalo?</i>	82
7.3.2	<i>V jakém rozsahu o těchto tématech informovalo?</i>	86
7.3.3	<i>Jaké typy žánrů se v periodiku objevovaly?</i>	88
7.3.4	<i>Jakým zprávám (územně) se periodikum věnovalo?</i>	91
7.3.5	<i>Pro jakou cílovou skupinu čtenářů bylo nejvíce textů určeno?</i>	92
7.3.6	<i>Shrnutí</i>	92
	ZÁVĚR	94
	SUMMARY	96
8	POUŽITÁ LITERATURA	98
9	SEZNAM PŘÍLOH	102
10	PŘÍLOHY	103

Úvod

Diplomová práce *Periodický tisk Frenštátu pod Radhoštěm v 1. polovině 20. století* je první práce přinášející rozsáhlejší a detailnější pohled na periodika, která ve městě vycházela v období let 1900 – 1950. Jelikož autorka pochází přímo z Frenštátu pod Radhoštěm, je jí téma blízké, a proto si jej vybrala jako závěrečnou práci. Další motivací k sepsání práce bylo i její budoucí využití, neboť jeden z jejích výtisků bude věnován frenštátskému muzeu jako zdroj informací pro jeho pracovníky, obyvatele města, místní studenty nebo pro dalšího potenciálního badatele, který by na práci navázal.

Dohromady bylo analyzováno 24 periodik, která ve výše zmíněném období ve Frenštátě vycházela. Bohužel, ne všechna byla dochována v plném rozsahu a v některých případech byly archivovány pouze zlomky sbírek. Nicméně i přes tuto skutečnost bylo možné z periodik získat všechny podstatné informace (cílová skupina čtenářů, vydavatel a místo vydání, odhadovaná periodicitu, zaměření periodika). Zdroji ve sběru a analýze archivního materiálu bylo Městské muzeum ve Frenštátě pod Radhoštěm, Státní okresní archiv Nový Jičín a Vědecká knihovna v Olomouci.

V období první poloviny 20. století byla vydavatelská a nakladatelská činnost ve Frenštátě pestrá, a to jak svou kvalitou, obsahem a formou, tak i časem trvání. Právě díky periodickému tisku společně s kronikářskou činností, se můžeme dozvědět, jak vypadal život obyvatel ve Frenštátě, jaká témata rezonovala společností, jaké události se staly, kdo vydal jaké prohlášení, co za aktivity plánovaly spolky či jaká kulturní činnost se ve městě odehrávala.

Periodika jsou v práci rozdělena jednak podle času, jednak podle společných rysů, které vykazují. Doba 1. poloviny 20. století byla rozdělena do třech časových pásem. První začíná rokem 1900 a končí rokem 1918, jakožto přelomovým obdobím se vznikem Československé republiky. Velkými změnami v té době procházela nejenom společnost, ale také fungování médií a změna jejich trendu vydávání. Autorkou byly na základě sběru archivního materiálu zaznamenány čtyři periodika vycházející ve Frenštátě. *Frenštátské noviny*, *Radhošť: neodvislý svobodomyšlný list Kravařska a Lašska*, *Naše Morava: Neodvislý týdeník lidový* a *Lubina: lidový list neodvislý věnovaný zájmům Valašska, Lašska a moravských enkláv*. Společným rysem všech periodik bylo jejich krajinské zaměření, tedy že věnovaly rovnocenný prostor zprávám

nejenom z Frenštátu, ale také dalším okolním okrskům. Politicky orientovaná byla *Naše Morava*, která otevřeně podporovala stranu lidovou, národní a katolicko-národní a také *Radhošť*, v jehož programu byla podpora strany lidové. Naopak politicky nevyhraněným, za to však příkladně krajinským periodikem byla *Lubina a Frenštátské noviny*.

Druhé časové pásmo bylo autorkou zasazeno do období let 1918 – 1945, ve kterém na území Frenštátu vycházelo 15 periodik. Rozčleněna byla do následujících kategorií: „Informační, inzerentní a reklamní“ periodika. Konkrétně se jednalo o *Moravský východ*, *Československý trh strojů*, *Frenštátské noviny* a *Nový reklamní list*; „Hospodářské noviny a časopisy“, které byly rozděleny do podkategorie „Všeobecné“, kde vycházel *Věstník Krajinské výstavy moravkoslezského Pobežkydí* a dále do podkategorie „Obchodní“, kde vycházel *Polachův rozhlas*, *Trhovec*, *Náš střed*, *Frenštátské noviny (věstník Organizace moravkoslezských trhovců)* a *Spolkový věstník Organizace moravsko-slezských trhovců a podomních obchodníků*; „Spolkové a svazové časopisy“, kategorie tvořena dvěma periodiky, *Ochrana* a *Nový cíl*, které vydával Ochranný svaz československých válečných poškozců; „Tělovýchovná a sportovní periodika“ byla zastoupena dvěma tituly, a to *Radhoštěm: věstníkem sokolské župy Palackého* a *Zpravodajem tělocvičné jednoty „SOKOL“ Frenštát p. R.*; do kategorie „Náboženských římsko-katolických novin“ spadalo periodikum *Svatý Martin*.

Třetí časové pásmo byl rozsah let 1945 – 1950, kdy se po druhé světové válce razantně měnilo fungování a směřování společnosti. Na tuto skutečnost reagoval i periodický tisk ve Frenštátě. Novým trendem byl vznik závodních časopisů. Ve Frenštátě vznikly rovnou dva, a to *Údernictvím vpřed: časopis Závodní odborové skupiny ROH závodu Thonet* a *Stator: zpravodaj zaměstnanců k. p. MEZ Frenštát p. R.* pro rozvoj a podporu zavedení JZD ve Frenštátě vycházelo sezónně periodikum *Za novou vesnici*.

Součástí přehledu noviny a časopisů vycházejících ve Frenštátě je také stručný popis těch periodik, která třebaže přímo ve Frenštátě nevycházela, informovala o jeho dění a zároveň byla ve městě k zakoupení. Jednalo se o *Noviny zpod Radhoště*, *Radhošť: nezávislý pokrokový týdeník severo-východní moravy a slezska* a *Lubinu* mimo roky 1913 – 1915, kdy vycházela přímo ve Frenštátě. Pro komplexnost práce je v závěrečné kapitole badatelské části uveden i přehled novin a časopisů, které vydávala

frenštátská mládež, zejména místní studenti. Bohužel, tyto tituly nejsou dochovány, a tak jsou o nich jenom zmínky.

Druhou částí diplomové práce je analytická část, ve které je využita metoda kvantitativní obsahové analýzy. Cílem bylo zjistit jakými tématy se vybraná periodika (*Moravský východ* a *Svatý Martin*) zabývala, v jakém rozsahu o nich informovala, jaké žurnalistické žánry se napříč ročníky objevovaly a také kdo byl cílovou skupinou periodika. Výše zmíněné tituly byly zvoleny jednak na základě dostupnosti všech čísel a ročníků, jednak na základě jejich rozdílného zaměření (*Svatý Martin*, coby periodikum určeno pro katolické rodiny a *Moravský východ*, coby krajinské nezávislé periodikum).

Součástí práce je i seznam příloh, které rozšiřují diplomovou práci o fotografie dobových novin a také ukázky tehdejších textů.

1 Historicko-společenský vývoj Frenštátu pod Radhoštěm v 1. pol. 20. Století

1.1 Nejstarší prameny k dějinám Frenštátu

První zmínky o obývání území Frenštátu jsou datovány do 14. Století.¹ Kdy a kdo město založil, není dodnes známé. Počátky města pravděpodobně spadají do období 1293 – 1316.²

Podoba Frenštátu ve 14. a 15. století byla prostá. Město mělo val a palisádu. Koncem 15. století díky pasekářské kolonizaci došlo k populačnímu rozvoji. K celkovému rozvoji rovněž přispělo privilegium města pořádat týdenní a výroční trhy, kde se prodával hlavně dobytek, koně, krámské a kupecké věci. Tržní spojení Frenštát udržoval nejenom s dalšími moravskými či slezskými městy, ale také s městy v zahraničí (např. Krakov). V roce 1581 měl Frenštát okolo 96 domů s přibližně 750 obyvateli. Pouze ti majetnější měli právo rozhodovat o správě města.³

Nový rozvoj města nastává koncem 17. století, díky prodeji plátenických výrobků do Uher a vzrůstu zájmu obyvatelstva o paseky, s čímž se tehdy pojila otázka, pod koho patří toto nové pasekářské obyvatelstvo. Spory se táhly od roku 1657 a skončily nakonec výsledkem založení nové obce Trojanovice v roce 1748.⁴

V roce 1781 byl Frenštátu přiznán titul města a o patnáct let později byl zřízen regulovaný magistrát, který měl na starost věci správní a soudní. Na počátku 19. století vyrůstal Frenštát v důležité obchodní středisko. Počet obyvatel neustále vzrůstal. V roce 1834 čítal Frenštát 778 domů, v nichž žilo zhruba 4500 obyvatel.⁵

¹ KAJDOŠ, Vladimír. *Průvodce po archivních fondech Okresního archivu ve Frenštátě pod Radhoštěm*. Frenštát pod Radhoštěm: Okresní národní výbor, 1959, s. 18 – 19.

² TUREK, A. *Frenštát pod Radhoštěm: Přehled dějin města: Katalog k výstavě Nejstarší prameny k dějinám Frenštátu*. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1982, s. 9.

³ Tamtéž., s. 10.

⁴ Tamtéž, s. 15.

⁵ Tamtéž, s. 17.

1.2 Rozvoj průmyslové výroby

V roce 1860 ukončil činnost tkalcovský cech a nahradilo jej od roku 1894 tkalcovské společenství. Ruční tkalcovství ustupovalo manufakturám zakládaných zdejšími bohatými podnikatelskými rodinami. Roku 1868 byla postavena apretura (továrna na konečnou úpravu tkanin) podnikatele Koniakovského, kterou několik let později skoupila rodina Křenkova, která ji zmechanizovala. Dále se zde nacházela továrna Valentina Kostelníka, v roce 1901 nově založena továrna Fr. Michny, roku 1911 Ing. Viktora Křenka a roku 1930 Petra Polacha. Albert Reiser do Frenštátu přenesl svou pletárnu z města Příbora a spolu se Simonem Mandlerem představoval německou menšinu žijící ve Frenštátě. Oba byli zaměřeni na výrobu punčoch, po kterých byla na přelomu století velká poptávka. Reagovali tak na změnu tkalcovského trhu, kdy ruční tkalcovství bylo zatlačeno mechanickou výrobou. Ostatní podniky byly čistě v rukou Čechů.⁶

Na počátku 20. století vznikla továrna na ohýbaný nábytek L. A. Bernkopa, který zaměstnávala nad 350 dělníků a navíc dodávala elektrickou energii celému městu. Továrna měla parní pilu a vyráběla hlavně židle, divany, sánky apod. Dále v tomto období byla založena výrobní kameninového zboží V. Mynáře, soustružna dřeva Jana Haltmara či palírna lihovin a výrobní likérů Jakuba C. Kohna. I přes mohutnou výstavbu nových podniků, byl Frenštát postižen textilní krizí (zejména drastické snižování mezd) v 70. a 80. letech 19. století, která se projevila velkou vlnou vystěhovalectví jednak na Ostravsko, jedna do Ameriky (Texas) a do Austrálie.⁷ Průmyslový obraz Frenštátu a jeho služeb dokládá soupis z roku 1930, který uvádí, že ve městě byly továrny: 6 textilních, 1 na ohýbaný nábytek, 1 na šití prádla, 1 na kůže, 1 na kameninové nádoby, 1 barvírna, 1 palírna lihovin a 2 továrny na pletené zboží.⁸

⁶ PLACHÝ, Vladimír. *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, sv. 27. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1981, s. 52-54.

⁷ TUREK, A. *Frenštát pod Radhoštěm: Přehled dějin města: Katalog k výstavě Nejstarší prameny k dějinám Frenštátu*. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1982, s. 18.

⁸ PLACHÝ, Vladimír. *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, sv. 27. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1981, s. 54.

1.3 Správa obce a územní uspořádání

V 19. století byla správa města již stabilně zavedena. Fungoval katastrální měřičský úřad, četnická stanice, notářství, poštovní sběrna, nádraží (tzv. městské spojovací dráhy) a lékárna. Na počátku 20. století byla nově založena telefonní stanice, městská spořitelna a kasárna. Frenštát se stal v období let 1850 – 1949 sídlem soudního okresu a berního úřadu, pod který spadalo deset obcí. Prosincová ústava z roku 1867 uzákonila řadu nových občanských svobod, soudcovskou nezávislost a také došlo k odloučení politické správy od soudní.⁹

Správu města vedl od roku 1850 starosta, 3 radní a 14 členný výbor. Nicméně, rozhodujícím činitelem byl starosta a vedením agendy byl pověřen tajemník. V roce 1919 byl výbor přejmenován na obecní zastupitelstvo, do kterého se volilo podle všeobecného, tajného, rovného a přímého hlasovacího práva (voleb se nemohly účastnit ženy a méně majetná skupina obyvatelstva).¹⁰

Do pádu Bachova absolutismu se na magistrátu a úřadech mluvilo německy. Po roce 1861 byla založena Občanská beseda tehdejší starostou a továrníkem Valentinem Kostelníkem (zvolen roku 1863), jejímž cílem bylo zavést český jazyk do úřadů a zastavit postupující germanizaci. Mimo úřadování se Kostelník zasazoval o oživení národního života na celé severovýchodní Moravě a také se řadil mezi jedny z iniciátorů národní slavnosti na Radhošti v roce 1862. Mezi další významné starosty Frenštátu patřili MUDr. Rudolf Kalus (1874–1885, rovněž zastával post poslance moravského zemského sněmu za skupinu měst Frenštát – Příbor – Fulnek) a Dr. Eduard Parma (1891-1896, zemský poslanec do roku 1912), první advokát ve městě, významný předseda Pohorské jednoty Radhošť. Po dobu 17 let vedl město starosta Alois Fialka (1898 – 1915) a po něm nastoupil Jan Kaděrka¹¹ (1915 – 1919), do jehož funkčního

⁹ KAJDOŠ, Vladimír. *Průvodce po archívních fondech Okresního archivu ve Frenštátě pod Radhoštěm*. Frenštát pod Radhoštěm: Okresní národní výbor, 1959, s. 45.

¹⁰ TUREK, A. *Frenštát pod Radhoštěm: Přehled dějin města: Katalog k výstavě Nejstarší prameny k dějinám Frenštátu*. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1982, s. 19.

¹¹ PLACHÝ, Vladimír. *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, sv. 27. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1981, s. 50 – 51.

období spadá první světová válka (v první světové válce padlo za obět' 169 občanů Frenštátu¹²).

V půlce července roku 1919 se konaly první volby do obecního zastupitelstva v nově vzniklé republice. Nejsilnější stranou se stali sociální demokraté, kteří získali 16 mandátů z 36. Druhou nejsilnější stranou se stali lidovci s 9 mandáty, poté následovali živnostníci s 5 mandáty, národní demokracie 3, národní socialisté 2 a agráři 1 mandát. Starostou byl zvolen sociální demokrat Alois Horák, stejně jako oba jeho náměstci. Nicméně všichni se krátce na to (dne 8. listopadu) svých funkcí vzdali a po dohodě občanských stran se novým starostou stal Alois Petr. V dalších volbách roku 1923 již postavila samostatnou kandidátku nově vzniklá KSČ a získala 1 mandát, starostou byl opakovaně jmenován Jan Kaděrka. Ve 20., 30. a 40. letech se ve funkci starosty vystříдалo několik kandidátů různých politických stran. Rudolf Skřivánek, příslušník živnostenské strany, byl posledním starostou, který byl v březnu roku 1941 zatčen a uvězněn nacisty.¹³

1.4 Školství

Školství má ve Frenštátě dlouhou tradici. První jednotřídní škola je zde písemně doložena již v roce 1672, v roce 1842 trojtřídní a roku 1860 čtyřtřídní postupně rozrůstající se až na osmitřídní. V třetí čtvrtině 19. století se škola přeměnila na pětitřídní obecnou, školu měšťanskou rozdělenou na chlapeckou a dívčí. V letech 1882 – 1928 působila ve městě pětitřídní obecná škola tkalcovská. Jednalo se o první českou školu tohoto druhu na Moravě. Nicméně ze začátku nesla německý název K. k. Fachschule für Weberei in Frankstadt až do roku 1899, kdy se název počeštil na C. k. Odborná škola tkalcovská ve Frenštátě p. Radh. I přes německý název bylo vyučování od samého počátku české. Škola měla dva ročníky s večerními kurzy. Na konci 19. století měl Frenštát i svou mateřskou školu a od roku 1927 dětský domov. Doba okupace za druhé světové války, byla významná zvláště pro žáky střední školy, jelikož do Frenštátu bylo přeneseno reálné gymnázium z Nového Jičína a Příbora. I přes to, bylo znovu v roce 1940 zrušeno a profesori i s žáky se přemístili do Valašského

¹² TUREK, A. *Frenštát pod Radhoštěm: Přehled dějin města: Katalog k výstavě Nejstarší prameny k dějinám Frenštátu*. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1982, s. 19.

¹³ KAJDOŠ, Vladimír. *Průvodce po archívních fondech Okresního archivu ve Frenštátě pod Radhoštěm*. Frenštát pod Radhoštěm: Okresní národní výbor, 1959, s. 35-36.

Meziříčí. Avšak znovuotevření se dočkalo už po 5 letech po skončení války a v roce 1954 bylo přeměněno na jedenáctiletou střední školu. V roce 1950 byla ve městě nově otevřena průmyslová škola elektrotechnická.¹⁴

1.5 Spolkový život

Mezi první polovinou 19. století a počátkem druhé světové války byl ve Frenštátě veden velmi aktivní a bohatý spolkový život. O prvním spolku se ve Frenštátě mluví už v roce 1835. Jednalo se o tzv. střelecký spolek. V průběhu let se ve městě ustavily tři (potažmo čtyři) pro něj nejdůležitější. Byla to Občanská beseda, která zahrnovala majetné a střední vrstvy měšťanské, Pohorská jednota Radhošť, Řemeslnická beseda pro střední a menší řemeslníky a Spolek tkalcovských tovaryšů. Ten se v roce 1897 rozdvojil na Křesťansko-sociální spolek a zbylí členové splynuli s Řemeslnickou besedou.¹⁵

Občanská beseda byla jedním z prvně založených spolků a její vznik je datován schůzkou 11 občanů 14. října roku 1861. V srpnu roku 1862 pořádala pouť na Radhošť, kdy se na jeho vrcholu shromáždili občané a volení zástupci lidu. Úspěch akce byl tenkrát nečekaný. Poutě se rozhodlo podstoupit až deset tisíc lidí (dobové záznamy o počtu se velmi liší). Cílem shromáždění bylo na jedné straně připomenout si historii a účel byzantské mise, na druhé straně však probudit zájem lidí o politický život. O povedenosti poutě svědčí volební vítězství předsedy spolku Valentina Kostelníka, který se v roce 1863 stal starostou obce. Jak již bylo řečeno v kapitole o správě města, byl to právě Kostelník společně s Občanskou besedou, kteří se zasadili o zavedení češtiny, jako úředního jazyka, ve frenštátské radnici. Počet členů ve spolku průběžně stoupal i klesal, nicméně po první světové válce se spolek opouštělo čím dál tím více lidí. K poslednímu pokusu o oživení došlo v roce 1922, kdy přistoupilo 35 nových mladých členů vesměs příslušníků Sokola. V tomto roce se spolu s Pohorskou jednotou Radhošť pokusili obnovit tradici tzv. všenárodních slavností. Pozvání přijal tehdejší předseda poslanecké sněmovny F. Tomášek, který před kaplí měl slavnostní projev. Nicméně ani tato akce nepomohla spolku znovu oživit jeho smysl pokračování, a tak se 19. dubna roku 1931 spolek definitivně rozpadl.

¹⁴ KAJDOŠ, Vladimír. *Průvodce po archivních fondech Okresního archivu ve Frenštátě pod Radhoštěm*. Frenštát pod Radhoštěm: ONV, 1959, s. 51-52.

¹⁵ Tamtéž, s. 34.

Spolek dále přispěl ke vzniku další významné instituce ve městě, a to Společenské knihovny, která do začátku dostala 134 knih většinou právě z knihovny Občanské besedy. Vznikl tak nový spolek 7. srpna 1875, jehož účelem byla šířit národní osvětu a podporovat čtenost knih mezi obyvatelstvem. Nebyla to tedy jen prostá půjčovna knih, ale spolek také pořádal řadu přednášek a divadelních představení. V jeho výboru seděli tehdejší hlavní tvůrci kulturního dědictví Frenštátu, Jiří Felix a Karel Kálal. Spolek zanikl v roce 1926 kvůli změně zákona o obecních knihovnách. Zákon byl schválen Národním shromážděním 22. července roku 1919 a nařizoval povinnost zakládání knihoven v obcích.¹⁶ Proto se činnost spolku najednou stala zbytečnou a k jeho rozpadu došlo v roce 1926.¹⁷

Řemeslnická beseda pařila k dalšímu významnému spolku ve městě. Vznikla v roce 1882, ale její činnost se stala intenzivnější po tom, co do ní přistoupili bývalí členové spolku tkalcovských tovaryšů, který se rozpadl v roce 1887. Změnila si jméno na Živnostensko-dělnickou besedu a od roku 1902 do svých řad začala nabírat i ženy. Tak v rámci besedy vznikl samostatný ženský odbor. I tento spolek měl svou vlastní knihovnu, v níž uchovával přes 400 svazků, dále měl svůj pěvecký sbor a také samostatný zábavní odbor, který v době první republiky převzal funkci významné kulturní instituce ve městě.¹⁸

I divadlo mělo svůj vlastní spolek, tzv. Jednotu divadelních ochotníků, jejíž stanovy byly schváleny roku 1875. Spolek vznikl postupnou organizací místních divadelních ochotníků, která započala v roce 1861 fraškou sepsanou frenštátským lékařem Rudolfem Kalusem *Volby v Kocourkově*. V 60. a 70. letech se ve Frenštátě hrálo často (v zimě dokonce každých 14 dní). Výnos divadel byl věnován buď jiným spolkům, nebo na dobročinné účely. Je zajímavé, že divadlo nehrála pouze Jednota divadelních ochotníků, nýbrž divadelní odbory jiných spolků. Například divadelní odbor Sokola nacvičil v roce 1923 *Strakonického dudáka*, Okrašlovací spolek ve 30. letech minulého století nacvičil 4 představení.¹⁹ Třebaže bylo ve Frenštátě hodně

¹⁶ CEJPEK, Jiří. *Dějiny knihoven a knihovnictví*. 2. doplněné vyd. Praha: Karolinum, 2002. 247s. ISBN 80-246-0323-3.

¹⁷ PLACHÝ, Vladimír. *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, sv. 27. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1981, s. 62-63.

¹⁸ Tamtéž, s. 63.

¹⁹ Tamtéž, s. 64.

divadelních představení, i tak byla ve městě udělena koncese kina, a to v roce 1913 tělocvičné jednotě Sokol a další koncese v roce 1928 udělena TJ Orel pro promítání v Orlovně.

Horská poloha města dala za vznik spolku, který byl založen jako první svého druhu vůbec. Jednalo se o první českou turistickou organizaci, která dostala jméno Pohorská jednota Radhošť. Tento spolek byl ve Frenštátě považován za největší a nejvýznamnější. Jeho první zakládající schůze se konala 1. září roku 1884 a již v tomto roce měl spolek 54 členů. Jeho členská základna se velmi rychle rozšiřovala. Na konci roku bylo v evidenci již 212 členů a také nově zvoleného předsedu JUDr. Edvarda Parmu, který ve funkci vydržel celých 35 let (1886 – 1921). Společně s fungováním spolku se postupně začalo na horách s výstavbou. První dřevěná útulna na Pustevnách byla postavena v roce 1891. Postupně se budovy rozšiřovaly po celém hornatém území frenštátska. Na Pustevnách to byly domy Libušín, Maměnka a zvonice (1899), pod horami hotel Tanečnice (1926), skokanský můstek (1926) a lanovka z Ráztoky na Pustevny (1940). V roce 1935 byla postavena bouda na vrcholu Velkého Javorníku a lze tak hovořit o tom, že Pohorská jednota během v průběhu 30 let ovládla hřebeny Radhošťských Beskyd. Konec 30. let minulého století byl také obdobím největšího rozmachu jednoty, kdy počet jejích členů vystoupal až na číslo 5680. Díky spolku vznikly značené stezky, chodníky a celkově se tak zpřístupnila turistika na horách.²⁰

Spolek byl nejenom propagátor a organizátor turistiky, ale také plnil významnou roli coby kulturního činitele. V roce 1886 pořádal první valašské slavnosti na Horečkách, kdy den před slavností předcházela na Střelnici akademie, kde vystupovaly tři frenštátské pěvecké sbory a kapela. Později byl také garantem velké slovenské slavnosti konající se ve dnech 4. – 6. července 1931, na kterých byla slavnostně odhalena socha Radegasta od Albína Poláška a sousoší Cyrila a Metoděje. Jednota byla také jedním z iniciátorů významné krajinské výstavy v roce 1934.²¹

²⁰ KLUČKA, Jiří; SEDLÁČEK, Jiří. *Katalog k expozici Kolébka české turistiky – Pohorská jednota Radhošť a počátky turistiky a lyžování v Beskydech*. Frenštát pod Radhoštěm: Moravskoslezský kraj, 2007. s. 2.

²¹ PLACHÝ, Vladimír. *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, sv. 27. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1981, s. 64.

Jiným spolkem ve Frenštátě, který rovněž nabýval celostátního významu, bylo umělecko-literární sdružení Koliba²², jejíž činnost se datuje mezi lety 1914 – 1927. Nicméně poledních 5 let již spolek moc aktivní nebyl.²³ Na vzhled a čistotu ve městě dbal Okrašlovacího spolek (vznikl v roce 1903), Křesťansko-sociální spolek měl za úkol propagovat myšlenky katolicismu u obyvatelstva. Existovaly zde také sportovní spolky, a to jak Sokol, tak Orel. Jako další menší spolky lze jmenovat Hospodářskou besídku, odbor Farní charity, mateřskou družinu, Svaz katolických žen a dívek apod.²⁴

Jak lze vidět na tak malé město, jakým byl Frenštát na přelomu století, zde působila velká spousta spolků různých zaměření, které měly dopad na vývoj Frenštátské společnosti. Některé z nich dokonce měly i nadregionální přesah (Pohorská jednota Radhošť, Občanská beseda, Koliba) a podílely se tak na utváření kulturních hodnot Československa. Ještě v roce 1933 bylo ve Frenštátě 41 spolků s 6189 členy. Většina z nich posléze v letech 1948-1952 zanikla.²⁵

1.6 Kulturní památky a výstavba města

Kulturní památkou města je kostel sv. Martina ze 14. století, stejně jako druhý tzv. filiální kostel sv. Jana z poloviny 17. století. Na náměstí jsou umístěny barokní sochy z let 1686, 1719 a 1793. Radnice z 18. století, která byla znovu postavena v roce 1891, ve které dnes sídlí muzeum společně s pobočkou Okresního archivu Nový Jičín.²⁶

Velmi známou památkou frenštátského regionu jsou Pustevny z počátku 19. století spolu s kaplí na Radhošti. Podnět k postavení kaple vzešel ze spolku Občanská beseda (více o spolcích viz kapitola 1.5) a v roce 1898 byla stavba za velké

²² O významu spolku pojednává obsáhlá publikace Pavla Šopáka se stejnojmenným názvem *Koliba*. Spolek založil v roce 1914 spisovatel a frenštátský rodák František Horečka. Cílem spolku bylo znovu pozvednout upadající národní kulturu, obrodit všeslovanství v moderních, republikánských poměrech. Mezi další významné členy patřili malíř a grafik Ferdiš Duša, architekt Čeněk Vořech, spisovatel a filozof František Tučný, architekt Josef Štěpánek, spisovatel Karel Handzel, malíř Břetislav Bartoš. Za dobu svého působení stačil spolek vydat jeden ročník časopisu *Kněhyně* a uspořádat v roce 1914 výstavu ve Frenštátě a v roce 1920 a 1921 v Brně.

²³ ŠOPÁK, Pavel. *Koliba*. 1. vyd. Opava: Slezská univerzita, 2004. s. 476.

²⁴ Tamtéž, s. 65.

²⁵ TUREK, A. *Frenštát pod Radhoštěm: Přehled dějin města: Katalog k výstavě Nejstarší prameny k dějinám Frenštátu*. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1982, s. 11.

²⁶ Tamtéž, s. 12.

účasti obyvatelstva (cca 30 tisíc lidí) slavnostně předána veřejnosti. V letech 1925 – 1926 ještě proběhly změny v materiálu, kdy byla obložena impregnovaným šindelem a ještě k ní byla dostavěna věž se zvonící.²⁷

Nejvíce se vzhled města měnil v období 1850 – 1938. V předměstských částech se stavěly továrny, budovy pro školy a veřejné instituce, také se začala budovat komunikační síť. Venkovský charakter města se postupně proměňoval. Velkou změnu s sebou přinesla výstavba železniční tratě Kojetín-Bílsko. Osobní doprava byla zahájena 1. června 1888. První vodovod byl zřízen v roce 1840 a napájela se jím kašna na náměstí.²⁸

V roce 1913 vzniklo městské kino a o více jak deset let později byl pro sportovce vybudován skokanský můstek na Pustevnách, na které se turisté mohli dopravit po roce 1940 lanovkou.²⁹

1.7 Literární, básnická a hudební umělecká tvorba

Obyvatelé Československa se mohli o Frenštátě a jeho přírodních a kulturních krásách dovídat z veršů v časopise *Lumír* básníka a frenštátského rodák Josefa Kaluse (1855 – 1934). Obsahem básní byl především život obyvatel uprostřed beskydské přírody. František Horečka (1894 – 1976), učitel a spisovatel, patřil také mezi umělce pozvedávající krajevou literaturu. Psal básně, povídky, romány, pohádky i divadelní hry. Například v románu *Ševci se zabývá* vzestupem a pádem tohoto řemesla u nás, také publikoval ať už časopisecky či samostatně odborné statě o místní historii a jazyku s názvem *Nářečí na Frenštátsku*. V letech 1935 – 1937 vydával periodikum *Moravský východ*, o kterém bude blíže pojednáno v jedné z následujících kapitol. Bohumír Strnadel-Četyna (1906 – 1974) a jeho bratr Josef, rodáci z Trojanovic, psali hlavně historické povídky a sbírali lidovou poezii. Mezi další známá jména patřil např. Jan Blokša (1861 – 1923), přítel Jaroslava Vrchlické a překladatel a znalec díla Danta Alighieriho, Svatopluk Horečka (1929 – 2006) překladatel a redaktor *Odeonu* a také Alois Zbavitel (1889 – 1977), učitel, kronikář města a správce okresního archivu, který

²⁷ PLACHÝ, Vladimír. *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, sv. 27. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1981, s. 58.

²⁸ Tamtéž, s. 60.

²⁹ TUREK, A. *Frenštát pod Radhoštěm: Přehled dějin města: Katalog k výstavě Nejstarší prameny k dějinám Frenštátu*. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1982, s. 13.

svá díla (nejčastěji monografie o osobnostech města) vydával svým vlastním nákladem a také redigoval věstník *Hlasy muzea ve Frenštátě p. R.*³⁰

Z hudebních skladatelů a interpretů lze vzpomenout učitele Aloise Pelikána (1809 – 1901), skladatele, pedagoga a sběratele lidových písní prof. Jan Nep. Polášečka (1873 – 1956), klavírního virtuóze a skladatele Bohumíra Fialku (1873 – 1906), kapelníka a učitele hudby Ferdinanda Vojteka (1872 – 1945), dirigenta Jaroslava Budíka (1894 – 1967), varhanního virtuóze Jaroslava Vojteka (1901 – 1978) a mnoho dalších.³¹

Město se rovněž objevilo v několika básních národních umělců. Frenštátu věnoval báseň Petr Bezruč *Město pod Radhoštěm* a také básník Jaroslav Seifert *Pozdrav z Frenštátu*.

2 Periodický tisk ve Frenštátě p. R. v letech 1900 – 1918

2.1 Frenštát p. R. do roku 1918

Česká společnost na přelomu století procházela složitým, sociálně ekonomickým vývojem. Jeho výsledkem byl vznik industriální společnosti a vyrovnávání se české a německé společnosti.³² K proměnám společnosti a rozvoji průmyslu docházelo i ve Frenštátě. Mnoho již bylo zmíněno v předcházejících kapitolách, nicméně jako nejdůležitější je třeba uvést přechod obyvatelstva ze zemědělství do průmyslu, rozvoj spolkové činnosti, výstavba města, pokles obyvatelstva z důvodu vystěhovalectví a v neposlední řadě reakci na změnu volebního práva a zapojení do generální stávkou v listopadu roku 1905.³³ To vše se odráželo v novinách, které v tomto období ve Frenštátě vycházely.³⁴

³⁰ VOJTEK, Eduard. *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, sv. 27. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1981, s. 74-76.

³¹ Tamtéž, s. 76.

³² KAŠE, Jiří, BOROVIČKA, Michael, KUČERA, Jan P. a BĚLINA Pavel. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2013. XII. b sv. s. 306.

³³ Období mezi lety 1905 – 1907 bylo bouřlivé z hlediska změn ve volebním právu v rámci Rakouska-Uherska pro Předlitavsko. Dle zdroje *Velkých dějin zemí Koruny české 1890-1918* od Borovičky a kolektivu (12. Svazek, oddíl b) ministerský předseda rakouského kabinetu baron Gautsch předložil v únoru roku 1906 říšské radě návrh na volební reformu, která vycházela z principu všeobecného

2.2 Periodický tisk ve Frenštátě p. R. v letech 1900 – 1918

Vydávání periodik ve Frenštátě podléhalo tiskového zákonu z roku 1863,³⁵ který po několika novelách platil až do roku 1950. Zákon mimo jiné stanovil, že za periodikum byl považován takový tisk, který vycházel alespoň jednou za měsíc. V případě, byla-li periodicitu časopisu delší, vztahovaly se na něj předpisy jako na knihy.³⁶ V období 90. let 19. století vzrůstala obliba u českých čtenářů krajinských listů, které hájily zájmy křesťansko-sociální a katolicko-národní. Regionální zaměření bylo také charakteristické pro politický tisk sociálně-demokratický, národně socialistický a agrární. V předválečném období se rozšiřoval formát časopisu, kdy největší počet časopisů (27) vydaných na Moravě byl v roce 1913.³⁷

Ve Frenštátě v tomto období začala vycházet tři periodika, která by se dala rozdělit na tisk krajinský (*Frenštátské noviny, Lubina*) a politický (*Radhošť, Naše Morava*). Ve výčtu jsou však uvedena periodika čtyři. Byly k nim přiřazeny i *Frenštátské noviny*. Třebaže jejich vydavatelství nesídlilo ve Frenštátě, bylo periodikum zde zahrnuto, jednak proto, že neslo název města, jednak proto, že se jednalo o první periodikum zaznamenané na území Frenštátu v období první poloviny 20. století. *Frenštátské noviny* plnily hlavně funkci krajinného informátora, snažily čtenáře částečně vychovávat, vést je ke kritickému myšlení a zároveň upozorňovat na společenské nerovnoprávnosti.

hlasovacího práva a odstraňovala tehdejší dosavadní kuriový systém. Zavedení předcházely velké sociální nepokoje, které vyvrcholily 28. listopadu roku 1905 velkou generální stávkou vyhlášenou vedením sociální demokracie.

³⁴ Například list *Radhošť: neodvislý svobodomyšlný list Kravařska a Lašska* pravidelně informoval o vývoji situace ohledně volebního práva ve Frenštátě. Konaly se dvě velké schůze 25. listopadu v restauraci na Střelnici čítající každá kolem 450 osob, složené hlavně z lidí pracujících v továrnách. Jejich výsledkem byl plán stávkový na 28. listopadu.

³⁵ Zákon 3/1863 obsažený v IV. části říšského zákoníku čísla 6, vydané dne 23. ledna 1863 dále stanovil například, že vydávání novin se řídí živnostenskými zákony, muselo být oznámeno státnímu zastupitelství a místnímu okresnímu úřadu, odpovědným redaktorem musel být občan s bydlištěm v místě tisku, tisk musel být předložen úřadu bezpečnosti v místě tisku nejméně 24 hodin před rozesláním.

³⁶ KUBÍČEK, Jaromír. *Dějiny žurnalistiky na Moravě: První století českých časopisů 1848 – 1948*. Vyd. 1. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 2013. s. 10.

³⁷ KUBÍČEK, Jaromír. *Noviny a časopisy na Moravě a ve Slezsku do roku 1918*. Vyd. 1. Brno: Moravská zemská knihovna, 2001. s. 120 – 121.

Druhým periodikem byl *Radhošť*, jehož úkolem bylo informovat obyvatele Kravařska a Laška objektivně o událostech, které se ve společnosti odehrávaly. Skladba obsahu byla jednak bulvární, jednak politická (světová i domácí) a jednak kontroverzní (články o kritice církevních poměrů, děti a robota,...).

Z důvodu blížících se prvních voleb podle všeobecného hlasovacího práva v roce 1907 vzniká politický časopis *Naše Morava* jako reakce na potřebu venkovský lid vzdělávat, jelikož mu nyní byla přiznána důležitá úloha volby svých zástupců, jejichž kroky budou ovlivňovat směřování celého státu.

Čtvrtým uvedeným periodikem je časopis *Lubina*³⁸, který nabízí odlehčenější témata určen pro širokou vrstvu obyvatelstva Frenštátu a okolí. V roce 1912 začal ve Frenštátě vycházet *Nový reklamní list* až do roku 1941. V průběhu války list nevycházel, proto z důvodu udržení celistvosti je zařazen do tisku v období 1918 – 1945.

2.2.1 Krajský tisk

2.2.1.1 Frenštátské noviny (1903 – 1904)

Pod názvem Frenštátské noviny vycházelo v průběhu první poloviny 20. století několik periodik, která se měnila svým zaměřením i místem vycházení. První takto pojmenované periodikum vycházelo v Příboře, kde se jejich název střídal s názvem *Příborské noviny*. V obou případech nesly stejný podtitul *Krajský neodvislý týdeník*, jehož redakce a administrace měla sídlo v Příboře. Lze říci, že obsah periodik byl téměř totožný. Nehrálo roli, zda to byly noviny frenštátské či příborské, čtenáři pokaždé dostali podobně laděný obsah i rubriky, které byly územně děleny (Frenštátsko, Příborsko, Laško, Valaško). Titulní strana novin byla povětšinou věnována úvahám, celospolečenským či celosvětovým událostem. Například lednové číslo *Příborských novin* z roku 1904 otevřela úvaha „O úkolech našich spolků“, kdy se autor zamýšlel nad smyslem a úlohou nově vznikajících spolků napříč jejich zaměřením. Nabádal je k jejich zodpovědné činnosti, stejně tak poukazoval na ty, které, podle něj, nic nedělají,

³⁸ Periodikum pod stejným názvem vycházelo v 1. polovině 20. století na několika místech. Jako první bylo vydáno v roce 1905 v Příboře, a to jako navazující periodikum na dříve *Příborské /Frenštátské noviny*. Několik čísel *Lubiny* bylo vydáno i v roce 1908 v Novém Jičíně. Další místa vydání: Frenštát pod Radhoštěm (1913 – 1914), Rožnov pod Radhoštěm (1924 – 1926) a Valašské Meziříčí (1934 – 1941).

jen využívají peněz do nich vložených. Podle autora by spolky měly pracovat pod heslem „Osvětou k svobodě!“ a jak autor dodal: „*Musíme naučit lid samostatně mysliti, vlastním rozumem posuzovati a kritisovati vše, co nás obklopuje, co se lidu nabízí a vnucuje jako heslo, pravidlo, zákon, článek víry.*“³⁹ Dále zde byl přepsaný dopis ředitele Franty Poláška z Jaroměřic, který skrze něj promlouval k rolnictvu a objasňoval mu hospodářskou situaci u středně velkých rolníků, a to na příkladech pěstování obilí a otevírání lihovarů⁴⁰. „Vymozme si rovnoprávnost sami“ zněl úvodní nadpis 17. čísla novin. Autor se v článku zamýšlel nad jazykovou rovnoprávností. Podle něj byla němčina jako jazyk upřednostňována ve všech úřadech, na poště, na tiskopisech či razítkách, a proto byla čeština tak utlačována. Třebaže podle zákona,⁴¹ by mělo být vše úplně jinak (alespoň dle autora), nebylo to ve skutečnosti vůbec dodržováno.⁴²

Další obsah novin byl dělen na rubriky podle území. Čtenáři si tak mohli přečíst poměrně přehledný sled událostí, které se v daném regionu staly. Jednalo se o krátké zprávy, které zevrubně přinášely informace, buď o nastávajících výstavách, bálech, volbách, schůzích, úmrtích či výročí významných osobností regionu, nebo se jednalo o typy zpráv tzv. „bulvárních“, kdy se psalo o přepadeních, sebevraždách, veřejných skandálech, krádežích a pohoršeních. Pro ilustraci typů zpráv byly vybrány ty, jejichž ekvivalent lze spatřit i v dnešní době. Tak například v rubrice „Frenštátský kraj“, se objevila výstraha „Našim dámám“, která byla napsána pro pracovnice pletáren, které tovární stroje využívaly i pro své soukromé účely. „*Bude-li u některé z nich nalezen výrobek zhotovený pro svou vlastní potřebu, bude dána k soudu.*“⁴³ Zajímavým

³⁹ Kg. O úkolech našich spolků. *Příborské noviny*. 30. 1. 1904, roč. 2, č. 5, s. 1.

⁴⁰ POLÁŠEK, FRANT. Na uváženou našemu rolnictvu. *Frenštátské noviny*. 13. 2. 1904, roč. 2, č. 7, s. 1.

⁴¹ Jednalo se o dvě jazyková nařízení z 5. dubna 1897 pro Čechy a z 22. dubna téhož roku pro Moravu. Dle zdroje *Velkých dějin zemi Koruny české 1890-1918* od Borovičky a kolektivu (12. Svazek, oddíl b) byl to pokus ministerského předsedy Kasimira F. Badeniho o vyřešení národnostních sporů mezi Čechy a Němci. Jazyková nařízení stanovila dvojjazyčnost pro české a moravské správní úřady a soudy. Nařízení se nesetkalo s kladným přijetím zvláště u německých občanů, jelikož to pro ně znamenalo začít se učit česky, pokud nechtěli být z práce propuštěni. Změnu v nařízení provedl nástupce Badeniho Paul Gautsch, který je modifikoval a publikoval jako Gautschova jazyková nařízení v českém a moravském zemském zákoníku dne 5. března 1898.

⁴² Kg. Vymozme si rovnoprávnost sami! *Frenštátské noviny*. 28. 4. 1904, roč. 2, č. 17, s. 1.

⁴³ Našim dámám. *Příborské noviny*. 30. 1. 1904, roč. 2, č. 5, s. 4.

příspěvkem byla i informace o konci světa, který nastane, až Země pohltí Slunce.⁴⁴ Neméně zajímavá zpráva následovala po zániku Země, která přinesla informaci o přeapadení vězeňského dozorce nebezpečným vrahem Petrovem, který „*dozorce omráčil nohou od kavalce a z vězení v Bílovci utekl*“.⁴⁵ Vandalství existovalo i na počátku 20. století. V rubrice „Z Frenštátského kraje“ se objevuje stížnost začínající slovy „Jména hloupých na všech sloupcích“. Krátká zpráva přináší pohoršení nad ničením nových laviček umístěných ve Frenštátě v Jandově stromořadí Okrašlovacím spolkem. „*Touto zprávou v novinách se dává výstraha těm, kteří měli touhu se na nové lavičky zvětšit svými jmény*“.⁴⁶

Co se týče grafické úpravy, měly noviny velmi strohý sloupkový formát. Nadpisy byly pouze tučně zvýrazněny. Obrázky či fotografie se v novinách nevyskytovaly. Zadní strana byla věnována inzerci, vyhláškám a reklamám.

2.2.1.2 Lubina: lidový list neodvislý věnovaný zájmům Valašska, Laška a moravských enkláv (1913 – 1915)

Lubina byl zavedený název periodika vydávaného v průběhu první poloviny 20. století na několika místech moravského regionu. Poprvé se objevilo již v roce 1905, a to jako navazující periodikum na dřívější *Příborské a Frenštátské noviny* založené Lambertem Marákem. Vycházelo rovněž v Příboře. Několik čísel *Lubiny* bylo vydáno i v roce 1908 v Novém Jičíně. Ve Frenštátě začala *Lubina* vycházet v letech 1913 – 1915, a to s přídomkem *lidový list neodvislý věnovaný zájmům Valašska, Laška a moravských enkláv*. Jejím vydavatelem byl Věnceslav Vokurka. List vycházel nejprve dvakrát, od druhého ročníku třikrát měsíčně. Politicky nebyl jasně vyhraněný. Spíše v lidech podporoval zdravý úsudek a vlastní názor.

Periodikum informovalo o událostech, které se staly nejenom ve Frenštátě, ale také jeho přilehlých oblastech. Nejobsáhlejší stálou rubrikou, byla rubrika „Různé zprávy“, která byla rozdělena podle měst, jejichž obsah závisel vždy na tom, kolik zajímavého se v té dané oblasti za dobu mezi vydáními událo. Cílem listu tedy bylo informovat čtenáře o aktualitách z Valašského kraje. Zahrnuty byly města Frenštát, Příbor, Nový Jičín, Valašské Meziříčí, Kopřivnice a také i menší vesnice, událo-li se

⁴⁴ Konec světa. *Frenštátské noviny*. 13. 2. 1904, roč. 2, č. 7, s. 5.

⁴⁵ Útěk. *Frenštátské noviny*. 13. 2. 1904, roč. 2, č. 7, s. 5.

⁴⁶ Jména hloupých na všech sloupcích. *Frenštátské noviny*. 28. 4. 1904, roč. 2, č. 17, s. 5.

v nich něco, co bylo hodno uveřejnění. Ne vždy se však jednalo o úvahy a zamyšlení nad celospolečenskými událostmi (hospodářská a politická témata), ke kterým se redakce *Lubiny* vyjadřovala. Protiváhou těmto tématům byly senzace a neštěstí (sebevraždy, hospodské potyčky, krádeže⁴⁷), které se v daných regionech odehrávaly. Sama se *Lubina* považovala ze všech českých časopisů za nejrozšířenější časopis vůbec v celém frenštátském soudním okrese.⁴⁸

Rubrikou, která neměla pevného ukotvení témat a míst byla rubrika „Směs“. Objevovaly se v ní rady, kam za turistikou po Beskydech a jak k nim cestovat, dále zahrnovala vzkazy redakce inzerentům a odběratelům (zvláště výzvy k vyrovnání nedoplatků) či informovala o kulturním dění v regionu, pořádání výstav a konání divadelních představení.⁴⁹

Zbytek obsahu byl většinou složen z článků a úvah, týkajících se aktuálních témat z veřejného dění. Například článek „Kde je spravedlnost“⁵⁰, odkazuje na aféru hostinského, který byl neprávem držen v psychiatrické léčebně⁵¹. Časopis se podílel na rozšiřování informací o vznikající petici za jeho propuštění.

I přes to, že *Lubina* byla svým zaměřením převážně informativní periodikum, v některých vydáních se vyskytly i články apelující na valašský lid, a to například ve sdělení „O hmotném a mravním povznesení valašského venkova“⁵² kde byla zajímavá pasáž o srovnání Krkonoš a Beskyd. Autor článku popisoval Valašsko, jako krásnou horskou krajinu, pro turistu mnohem vhodnější než Alpy, bohužel, však o ni dle autora nebylo natolik pečováno, aby turisty přilákala.⁵³

⁴⁷ Různé zprávy. *Lubina: lidový list neodvislý věnovaný zájmům Valašska, Lašska a moravských enkláv*. 10. 2. 1914. roč. 2, č. 1, s. 2 – 3.

⁴⁸ Tamtéž, s. 1.

⁴⁹ Směs. *Lubina: lidový list neodvislý věnovaný zájmům Valašska, Lašska a moravských enkláv*. 20. 5. 1914. roč. 2, č. 8, s. 3.

⁵⁰ Kde je spravedlnost? *Lubina: lidový list neodvislý věnovaný zájmům Valašska, Lašska a moravských enkláv*. 13. 3. 1914. roč. 2, č. 4, s. 1.

⁵¹ Jednalo se o případ jistého Jana Satinského, hostinského a rolníka z Lubna, který byl neprávem poslán a držen v „blázinci“ v Opavě, a to i přes veškeré důkazy z vyšetření, které poukazovaly na to, že je dotyčný zcela duševně zdravý. List zároveň otiskuje i jeho memoáry, které sepsal za dobu jeho pobytu v Opavě s odkazem, že nemůže být propuštěn, neboť jistým mocným pánům překáží.

⁵² O hmotném a mravním povznesení valašského venkova. *Lubina: lidový list neodvislý věnovaný zájmům Valašska, Lašska a moravských enkláv*. 10. 2. 1914. roč. 2, č. 1, s. 3.

⁵³ Ukázka výňatku z článku, viz příloha č. 6.

O tom, že názory na politiku se napříč stoletími nemění bylo patrné z článku „Kam to spějeme?“ s podtitulem „Politická causerie“. Autor se snažil poukázat na to, že v řadách vedoucích politiků té doby je mnoho těch, kteří nejednají čestným způsobem a podléhají korupci. Jak doslova píše: „*Komu máme však dáti mandát k této potřebné činnosti? Některé straně politické? Probírejme jednu po druhé! Seznamme ledví všech dosavadních politických stran a zhrozíme se nahromaděné korupce jejich předáků. Každá politická strana postává z práce několika poctivých lidí, kteří stranu vytvoří a pak jsou odkopnuti, aby udělali místa generálům lidu, jichž zájem jest především vlastní kapsa. Takovýmto lidem máme pak svěřiti úkol emancipace lidu?*“⁵⁴ Ideálním řešením v této situaci by bylo dle autora vést občany tak, aby byl tzv. nad stranami, tedy aby byli politicky neodvislí, neangažovali se pro politické strany, ale měli svůj vlastní názor, podle kterého by se řídili, což by v důsledku znamenalo osvobození české národa, hospodářské a kulturní povznesení a dosažení svobody.⁵⁵ Periodikum tedy pouze neinformovalo o odlehčenějších tématech, nýbrž se snažilo i k lidem promlouvat komentovat tehdejší dění. Součástí časopisu byla i drobná inzerce vztahující se k frenštátským obchodníkům.

2.2.2 Politický tisk

2.2.2.1 Radhošť: neodvislý svobodomyšlný list Kravařska a Lašska (1905 – 1906)

Radhošť začal ve Frenštátě vycházet 3. června roku 1905. Redakce a administrace sídlila v ulici Dolní a odpovídal za ni František Klauza. Jednalo se o týdeník vycházející každý pátek se sobotním datem. Jeho účelem a cílem bylo sloužit zájmům kraje a pokroku, budit v lidech z východní Moravy uvědomění národní i kulturní, morální i finanční. Proto skrze úvodní slovo redaktor vyzýval všechny, aby překonali svou „*lenivost, sobeckost, pohodlnost a začali pracovat na vzdělávání lidu a šíření pokroku. Redakce pevně očekává, že se nezklame v důvěře a nezakrvácí netečností těch, na které spoléhá.*“⁵⁶ Politicky se periodikum klonilo na stranu dělnických lidových vrstev

⁵⁴ Kam to spějeme? *Lubina: lidový list neodvislý věnovaný zájmům Valašska, Lašska a moravských enkláv.* 21. 6. 1914, roč. 2, č. 10, s. 1.

⁵⁵ Tamtéž, s. 1.

⁵⁶ Vstup. *Radhošť: neodvislý svobodomyšlný list Kravařska a Lašska.* 3. 7. 1905, roč. 1, č. 1, s. 1.

(sociální demokracie) a stavilo se proti klerikalismu a tehdejší vládnoucí garnituře, kterou obviňovalo z prospěchářství.

Z velké části bylo periodikum sestaveno z pravidelných rubrik o jednotlivých regionech, jimiž byl Frenštátsko, Místecko a Novojíčínsko a Příborsko. V úvodním čísle bylo ještě přidáno upozornění: „*Neštěstí, nehody, různé příhody, všeliké drobnosti, vůbec vše, co myslíte, že by zajímalo veřejnost, oznamte ústně nebo písemně redakci, která dle možnosti vše ráda a bezplatně uveřejní.*“⁵⁷ Je tedy patrné, že obsahem těchto zkrácených zpráv k jednotlivým regionům, bývaly jednak informace provozní (co se kdy kde událo či co je v očekávání), jednak zprávy odlehčenějšího charakteru (nehody, sebevraždy, podvody, zločiny).

Další stálou rubrikou byly „Politické zprávy“, kde se sledovala politika jak místní, tak světová a dále rubrika „Drobnosti“, která obsahovala směs zpráv zcela různého typu (sokolské slety, konající se výstavy a kulturní události). Mimo to se v týdeníku také objevovaly názory na celospolečenské dění. Například redakce poukazovala na špatné zacházení s dětmi s příchodem jara, kdy byly děti místo školy vyháněny do roboty.⁵⁸ Rovněž se vyjadřovala k tehdejším církevním poměrům, kde poukazovala na nespravedlivé přerozdělování peněz.⁵⁹

Listopad roku 1905 byl bouřlivým obdobím boje lidových vrstev o všeobecné rovné přímé a tajné hlasovací právo v tehdejších Předlitavsku. Detailně se těmto událostem věnovaly zprávy „25. a 28. listopad ve Frenštátě“, kde bylo jasně deklarováno, že se sociální demokraté připojují ke generální stávce.⁶⁰ O kontroverzním postavení *Radhoště* mezi jinými periodiky svědčilo vyjádření redakce v desátém čísle prvního ročníku článkem na titulní straně „Všem!“: „*Redakce se „nebojí říct do očí čtenářům trpkou pravdu, pro niž se nejvíce hněvají. Radhošť nelichotí, nýbrž mluví pravdu otevřeně. Redakci neodstraší výhrůžky a kritika, neprosí se o chválu, ale přeje si, aby se Radhošť kritizoval na základě fakt.*“⁶¹

⁵⁷ Frenštátsko: Upozornění. *Radhošť: neodvislý svobodomyšlný list Kravařska a Lašska*. 3. 7. 1905, roč. 1, č. 1, s. 2.

⁵⁸ Ukázka výňatku z článku, viz příloha č 3.

⁵⁹ Ukázka výňatku z článku, viz příloha č 4.

⁶⁰ 25. a 28. listopad ve Frenštátě *Radhošť: neodvislý svobodomyšlný list Kravařska a Lašska*. 2. 12. 1905, roč. 1, č. 24, s. 1 – 2.

⁶¹ Všem!. *Radhošť: neodvislý svobodomyšlný list Kravařska a Lašska*. 12. 8. 1905, roč. 1, č. 11, s. 1.

V úvodním čísle druhého ročníku bylo krátké shrnutí dosavadního působení *Radhoště*, kde hrdě redakce tvrdila, že všeho, co si na počátku vydávání předsevzala, plní. Periodikum jinak pokračovalo v podobném duchu, složení i rozsahu jako první ročník. Jediné změny naznal podtitul periodika, kdy se změnil na *Týdenník věnovaný veřejnosti a zájmům kulturním, hospodářským a společenským na Kravařsku a Lašsku*.

Týdeník končí náhle 21. číslem, ve kterém se neobjevila ani zmínka o tom, že by redakce musela vydávání přerušit. Pro zajímavost poslední dvě čísla končila rozsáhlým článkem na pokračování „Význam tělocviku pro ženy“. Jeho cílem bylo navést ženy k pravidelnému pohybu, ale jinému, než pouze tělesnou prací. „*Pohyb je nejenom upevňuje zdraví, ale, také ducha žen.*“⁶²

2.2.2.2 Naše Morava: Neodvislý týdeník lidový (1907 – 1908)

První číslo listu vyšlo 30. března roku 1907. Jeho administrace a redakce měla sídlo ve Frenštátě pod Radhoštěm, vydavatelem byl F. Dostál. List vycházel pravidelně každou sobotu s nedělním datem. Jelikož se jeho poslední číslo nedochovalo, není tedy známo, z jakého důvodu bylo vydávání ukončeno.

Vydavatelé označili periodikum za časopis, o jehož založení tvrdili, že si jej doba vyžadovala. Cílem periodika bylo „*hájit pravdu a pokrokovost, přičemž si horlivě bude všímat veškerých otázek kulturních, v jejichž účinném řešení vidí zakladatelé prospěch českého národa. Časopis bude přinášet články vzdělávací a poučné od všech předních pracovníků. Zároveň bude čtenáře upozorňovat na dobrou literaturu a bojovat proti škvárům a krvákům. Proto vyzýváme všechny, kdo mají co říci, a chtějí lid obrozovati ze tmy, zvláště pak učitelstvo a úřednictvo, jejichž život úzce souvisí s životem dělného lidu, aby se nebáli a do listu přispívali.*“⁶³ Také se obracelo na samotnou čtenářskou obec, aby „*hojným dopisováním, doporučováním, odebíráním, předplacením i inzerováním list podporovali. Ceny pro inzerci jsou stanoveny co nejnižší, aby i méně zámožný člověk mohl skrze časopis nabízet své zboží.*“⁶⁴

⁶² Význam tělocviku pro ženu. *Radhošť: neodvislý svobodomyšlný list Kravařska a Lašska*. 1. 6. 1906 – 8. 6. 1906, roč. 2, č. 20 – 21, s. 1 – 2.

⁶³ P.T. *Naše Morava*. 30. 3. 1907. roč. 1, č. 1, s. 1.

⁶⁴ Tamtéž, s. 1.

Zpřesňující úkol a cíl *Naší Moravy* byl vymezen v jejím programu. Časopis byl zaveden jako list politický s lidovým programem,⁶⁵ což znamenalo, že za základní metu a hlavní východisko tehdejšího hospodářského a politického života viděl v lidovém vzdělávání. List byl zaměřen tak, aby vyhověl potřebám lidu ve všech směrech. Obsahoval rubriku politickou, hospodářskou, sociální, vzdělávací i zábavnou. Přáním vydavatelů bylo také „rozšíření listu tam, kde vznikají i časopisy dosti pochybné kvality.“⁶⁶

Časopis měl několik stálých rubrik jako „Zprávy z kraje“, kde byla v jednom odstavci shrnuta nejdůležitější událost, která se v dané obci stala. Například, že ve Vsetíně zahájila spořitelna svou činnost, že v Zábřehu se zřídila továrna na kreslicí potřeby atd.⁶⁷ Někdy byly „Zprávy z kraje“ nahrazeny „Zprávami místními“, tedy co se odehrálo či odehraje ve Frenštátě, například, kdy se měla konat valná hromada Pohorské jednoty Radhošť nebo jaké události pro veřejnost se měly odehrávat na Pustevnách.⁶⁸

Rubrika „Drobnosti“ pravidelně přinášela zcela různorodé zprávy, například o výhercích a cenách národní loterie Ostravska⁶⁹. Praktickou rubrikou byla „Pro domácnost a hospodářství“, určena jak pro muže, tak pro ženy. Čtenáři se tak dozvídali praktické rady, například jak udržet obuv vláčnou a měkkou, jak uvařit vejce pomocí studené vody a hašeného vápna, jak lze jinak řezat sklo, bez použití diamantu či že požívat pomeranče před spaním je nejlepší prostředek proti špatnému zažívání.⁷⁰

Mimo stálé rubriky byl časopis protkán články s politicko/vzdělávacími tématy. Ihned v prvním čísle jsou čtenáři seznámeni s jejich novou rolí voliče. Nyní tedy „každý muž starší 24 let se musí dostavit k volbám, neboť pokud tak neučiní a řádně se neomluví, může mu být udělena peněžitá pokuta“⁷¹. Stejně tak redakce apelovala na uvědomělost a vyspělost voličů, jelikož za chvíli to měli být oni, kdo měl rozhodovat o jejich zastoupení na říšském sněmu. V článku nazvaném „Lid a vzdělání“⁷² redakce

⁶⁵ Časopis otevřeně podporoval důvěrníky stran lidové, národní a katolicko-národní.

⁶⁶ Náš program. *Naše Morava*. 30. 3. 1907. roč. 1, č. 1, s. 1 – 2.

⁶⁷ Zprávy z kraje. *Naše Morava*. 30. 3. 1907. roč. 1, č. 1, s. 4.

⁶⁸ Zprávy místní. *Naše Morava*. 23. 6. 1907. roč. 1, č. 13, s. 5.

⁶⁹ Drobnosti. *Naše Morava*. 30. 3. 1907. roč. 1, č. 1, s. 4 – 5.

⁷⁰ Pro domácnost a hospodářství. *Naše Morava*. 5. 5. 1907. roč. 1, č. 6, s. 7.

⁷¹ Volební povinnost a příští volby. *Naše Morava*. 30. 3. 1907. roč. 1, č. 1, s. 3.

⁷² Ukázka výňatku článku, viz příloha č. 5.

poukazovala na fakt, že hlasovací povinnost byla udělena i lidem, kteří nedovedou číst a psát⁷³.

Ve volbách *Naše Morava* otevřeně podporovala kandidáta z Moravské Ostravy Konstantina Grünwalda ml., syna známého moravskoostravského starosty Konstantina Grünwalda.⁷⁴ V jednom vydání mu věnovala celou úvodní stranu, aby voličům vysvětlila, „*proč jej volit, co dobrého pro kraj vykonal*“.⁷⁵ Pan Konstantin Grünwald ml. měl podle redakce „*opravdu všechny vlastnosti, které po něm jako zástupci jeho lid žádá*“.⁷⁶ Na tom se shodli důvěrníci stran lidové, národní a katolicko-národní, za které společně kandidoval.

3 Periodický tisk ve Frenštátě p. R. v letech 1918 – 1945

3.1 Frenštát p. R. v letech 1918 – 1945

Ve Frenštátě pod Radhoštěm se v tomto období odehrály dvě velké události. Jedna místní a jedna celosvětová. Ve třicátých letech byl Frenštát městem, které organizovalo velkou krajinou výstavu, která jej proslavila nejenom v celém kraji, ale také i po Československu. Druhou, byla světová válka, která město výrazným způsobem poznamenala. Proto těmto událostem budou věnovány následující dvě kapitoly.

3.1.1 Krajinou výstava moravskoslezského Pobeskydí

V období 1. pol. 20. století není snad významnější události, která by se natolik zapsala do dějin města, jako právě *Krajinou výstava moravskoslezského Pobeskydí*, která svým

⁷³ Třebaže u hlasovací komise by měli stvrdit, že tuto vědomost mají, pouhým vyřčením ano či ne, se bohužel jejich dovednost neověřila. Návrhem redakce tedy bylo, aby komise k ověřování přistupovala pečlivěji a ověřovala si úroveň těchto dovedností. Tím by se podle nich zvýšilo i povědomí o tom kolik bylo na vesnicích analfabetů a zároveň s tím by vznikl i větší důraz na jejich vzdělávání. Ukázka výňatku z článku, viz příloha č. 5.

⁷⁴ Konstantin Grünwald byl starosta Moravské Ostravy v letech 1873 – 1880. Jako jeden z velmi mála českých mužů na radnici vyřizoval záležitosti česky. V době jeho působení na úřadu se mu podařilo uvést do chodu po několikaletém úsilí moravskoostravskou spořitelnu (v jejím čele byl až do roku 1897). Také byl aktivní ve spolkovém životě a vedle dalších aktivit byl zakladatelem Matice ostravské v roce 1885.

⁷⁵ Voličové! *Naše Morava*. 5. 5. 1907. roč. 1, č. 6, s. 1.

⁷⁶ Volební úvaha. *Naše Morava*. 12. 5. 1907. roč. 1, č. 7, s. 4.

významem přesáhla i hranice kraje. Jednalo se o společenskou, kulturní a národohospodářskou akci, na jejíž organizaci se podíleli občané, spolky, politické strany i jejich organizace. Spolu s výstavou bylo oslavováno i výročí založení spolku Pohorské jednoty Radhošť. Lze říci, že žádná jiná výstava podobného formátu a velikosti na území Frenštátu nikdy nebyla (pouze v roce 1893 proběhla ve městě drobná národopisná výstavka). Na přípravě výstavy se spolupracovalo s Národohospodářským sborem pro Moravskoslezské Pobeskydí. Do čestného předsednictví výstavy byly jmenovány významné osoby Československého státu. Byly jimi například Jan Baťa, velkopřemyslník ze Zlína; JUDr. K. Baxa, primátor Prahy; Ing. O. Feder, ředitel Vítkovic; Th. Dr. L. Prečan, olomoucký arcibiskup a mnoho dalších.⁷⁷

Nápad s pořádání výstavy ve Frenštátě se zrodil v hlavě Františka Horečky,⁷⁸ který svůj prvotní plán přednesl na Okresním osvětovém sboru v červnu roku 1932. Důvodem pro pořádání bylo propagovat město a kraj ve všech oborech činnosti. Jednalo se o poměrně širokou nabídku, co kraj mohl návštěvníkům představit (výtvarné i slovesné umění, národopis i folklor, výrobky z tradičního průmyslu jako bylo tkalcovství, pletářství, obuvnictví, keramika, sklářství, dřevařství, lesnické či zemědělské činnosti. Výstava měla být přehlídkou všech těchto odvětví, výroby, kultury, obchodu, ale i turistiky.

Podrobněji se o ní ve sboru začalo hovořit o několik měsíců později v říjnu. Místní školní rada, Klub přátel umění a Pohorská jednota Radhošť se k podpoře nápadu přidali v dubnu roku 1933. Její úplné přijetí však bylo zpečetěno 28. května stejného roku, kdy byl na radnici města přijat plán o jejím pořádání. Na tomto základě byl jmenován 15 členný přípravný výbor, v jehož čele stanul starosta města Dr. Hradečný. Ten se však kvůli časovému vytížení způsobené stavbou obecního vodovodu svého předsednictví vzdal a byl nahrazen Františkem Horečkou.

Bohužel, doba výstavě vůbec nepřála. Rozpočet města byl velmi stísněn, starosta města rezignoval a ukázalo se, že po sobě zanechal velké dluhy. I spolky šetřily, kde se

⁷⁷ HOREČKA, Mojmir. Návraty ke Krajinské výstavě ve Frenštátě 1934 v roce šedesátého výročí. *Hlasy muzea a archivu ve Frenštátě pod Radhoštěm: vlastivědný časopis Frenštátska*. Frenštát pod Radhoštěm: Městské muzeum ve Frenštátě p. R. 1994, roč. 2-3, č. 11. s. 58.

⁷⁸ František Horečka (1894 – 1976) byl prozaik, básník, dramatik, malíř a vlastivědný pracovník. Byl velmi činný ve frenštátském veřejném životě. Založil spolek Koliba (1914), inicioval pořádání Krajinské

dalo, jednota průmyslovníků dokonce zrazovala od pořádání, stejně jako ministerstvo oznámilo, že výstavě nemůže jakkoliv finančně pomoci. Vypadalo, to, že z velkého nadšení a plánů, které rok vznikaly, nakonec sejde a výstava se neuskuteční. František Horečka však učinil poslední pokus, a to, že na vlastní zodpovědnost nechal natisknout první výstavní letáky a nechal je podepsat padesáti spolky a korporacemi. Napsal k nim spoustu průvodních dopisů s prosbou o pomoc při financování a spolupráci na výstavě. Avšak ani tento poslední krok nepřinesl žádnou změnu. Proto byl v lednu 1934 podán na radnici návrh o rozpuštění přípravného výboru, což znamenalo jen krůček k úplnému zrušení pořádání výstavy. František Horečka rezignoval na předsedu, avšak ponechal si místopředsednictví. Místo něj nastoupil do čela Petr Polach,⁷⁹ bohatý podnikatel a továrník, kterému záleželo na kulturním bohatství města. Zároveň s ním vstoupil do podpory znovuobnovení práce na přípravě pořádání výstavy Okrašlovací spolek. Od této chvíle se věci daly do pohybu. V Polachově továrně vznikla prozatímní kancelář a na výzvy výboru k finanční podpoře začali reagovat jak samotní občané, tak i podniky a sponzorské dary se začaly hromadit. Od té chvíle bylo jasné, že se výstava konat bude.⁸⁰

Výstava probíhala v dnech 5. července až 15. srpna v roce 1934. Výstavu doprovázelo jednak vydání *Katalogu*, jednak vydávání *Věstníku krajinské výstavy*, jehož první číslo bylo distribuováno již 15. února. Do začátku výstavy vycházel list jednou měsíčně, v průběhu výstavy potom každý týden. Detailní pohled na periodikum bude uveden o několik kapitol níže.

3.1.2 Frenštát p. R. v období druhé světové války

Po Mnichovské dohodě nastal ve městě výrazný přelom. Pro Frenštát, co by nově vzniklé pohraniční město, to znamenalo velký přísun obyvatelstva ze zabraného území Těšínska, Opavska a Novojičínska. Kapacita a infrastruktura města na příchod skoro

výstavy (1934) a také po tři ročníky vydával s bratrem Janem Horečkou časopis *Moravský východ* (1935 – 1937).

⁷⁹ Petr Polach byl bohatý továrník, významná osobnost města Frenštát. Jednak by zaměstnavatelem velkého počtu frenštátského obyvatelstva a jednak se staral o město, jeho kulturní bohatství a společenské dění. V roce 1929 dokonce vydával i své vlastní továřenské periodikum, o kterém bude zmínka níže.

⁸⁰ HOREČKA, Mojmir. Návraty ke Krajinské výstavě ve Frenštátě 1934 v roce šedesátého výročí. *Hlasy muzea a archivu ve Frenštátě pod Radhoštěm: vlastivědný časopis Frenštátska*. Frenštát pod Radhoštěm: Městské muzeum ve Frenštátě p. R. 1994, roč. 2-3, č. 11, s. 59 - 60.

stovky uprchlíků nebyla připravena, proto nastaly nemalé potíže s jejich ubytováním a zásobováním. Přesouvalo se nejenom obyvatelstvo, ale také některé kulturní památky a školy (například Gymnázium z Nového Jičína, které bylo v roce 1940 zrušeno úplně⁸¹).

Dne 23. října roku 1938 byla ustanovena Hospodářská a kulturní rada, jejímž cílem bylo udržovat styky se zabraným územím a získávat informace pro demilitační komisi kvůli jednoznačnému určení hranic. Její činnost však skončila již v půlce března roku 1939, kdy byl Frenštát obsazen asi 500 německými vojáky. Po vytvoření Protektorátu Čechy a Morava byly zrušeny všechny místní strany a naopak se utvořilo tzv. „Národní souručenství pro spolupráci s Němci“. Zavedly se dvojjazyčné nápisy a značně se ochromila průmyslová výroba. Mnoho obyvatel bylo pozatýkáno či posláno na nucené práce do Německa. Souběžně s tím se zvyšoval odpor vůči okupantům. Ve městě fungovala ilegální komunistická skupina v čele s Rajmundem Raškou, který byl zatčen, odvezen do koncentračního tábora Mauthausen a tam v roce 1942 umučen. Po jeho zatčení převzal řízení skupiny jeho bratr František, avšak i ten skončil v rukou gestapa, převezen do Osvětimi a v únoru 1943 umučen. Hlavní činností skupiny bylo šíření letáků a rozmnožovacích strojů a vysílacích stanic.⁸²

Jinou odbojovou skupinou byla „Obrana národa“, která se skládala hlavně z bývalých důstojníků a vojáků rozpuštěné československé armády a příslušníků zakázaných tělovýchovných spolků. Její činností byly převážně sabotážní akce a zpravodajská činnost. V jejím čele stáli záložní důstojníci Viktor Cibien, poručík Otakar Preč a kapitán Karel Raška.⁸³ I ta však byla na počátku 40. let rozeznána.

Horská frenštátská oblast sváděla k bojům okupantů s partyzány. V Beskydech operovaly partyzánské oddíly Beljavskij, 1. Partyzánská brigáda Jana Žižky z Trocnova, které nejprve velel slovenský poručík Janko Ušiak a po jeho smrti sovětský major Muzin. V posledních dnech války zde bojovala 2. slovenská partyzánská brigáda Milana

⁸¹ TUREK, A. *Frenštát pod Radhoštěm: Přehled dějin města: Katalog k výstavě Nejstarší prameny k dějinám Frenštátu*. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1982, s. 14.

⁸² HANÁK, Jan. *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, sv. 27. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1981. s. 78-79.

⁸³ Tamtéž, s. 79.

Rastislava Štefánika v čele s majorem Popovem.⁸⁴ S partyzánským odbojem byl ve městě spojen nejenom velký strach, ale také odvaha místního obyvatelstva. Zvláště důležitou byla pro Frenštát událost, která se odehrála na podzim roku 1944. Proti partyzánskému odboji byla gestapem vedena velká akce *Tetřev*, kde byli partyzáni v horách obklíčeni převahou německých vojáků. I přes to byla akce hodnocena z německé strany jako neúspěšná.⁸⁵ V průběhu události místní obyvatelstvo prokazovalo notnou část odvahy, neboť schovávalo a krylo členy odbojových skupin, třebaže tím riskovalo svůj život. Jako příklad lze uvést příběh Kamily Tkáčové z Horní Bečvy, která byla pomocnicí partyzánů. Příslušníci gestapa ji zatklí a v provizorní frenštátské věznici kvůli informacím mučili. Před strachem z dalšího mučení se nakonec Kamila Tkáčová oběsila.⁸⁶

V únoru roku 1945 bylo město bombardováno anglickými a sovětskými letadly. Poničeno bylo kino, školy a řada obytných domů. Blížící se sovětská armáda znamenala ze strany německých okupantů značné destrukce a ničení veškerých komunikací (ničení železničních mostů, přeřezání železničních pražců, zatarasení tratí apod.) a kasáren (vyhození do povětří muničního sklad). Dvacet německých vojáků bylo zastřeleno pro pokus o útěk.

Frenštát byl osvobozen sovětskou 18. Armádou IV. Ukrajinského frontu v ranních hodinách 6. května roku 1945. Jako první vstoupil do města oddíl rozvědčíků pod vedením Sergeje Stěpanoviče Rožkova. Při zjištění, že Němci se stáhli do nedalekých Bordovic, začalo jejich pronásledování, při kterém byl Rožkov postřelen a zranění po několika hodinách podlehl.⁸⁷ Během okupace bylo usmrceno 40 občanů, přes sto jich bylo vězněno, mnozí si odnesli trvalé následky a někteří z nich zemřeli krátce po osvobození.

⁸⁴ TUREK, A. *Frenštát pod Radhoštěm: Přehled dějin města: Katalog k výstavě Nejstarší prameny k dějinám Frenštátu*. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1982, s. 15.

⁸⁵ HROŠOVÁ, Marie. *Na každém kroku boj: historie 1. československé partyzánské brigády Jana Žižky (srpen 1944 - květen 1945)*. Vyd. 1. Vsetín: Český svaz bojovníků za svobodu, 2012. s. 431.

⁸⁶ VOJTEK, Eduard. *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, sv. 27. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1981. s. 80.

⁸⁷ HANÁK, Jan. *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, sv. 27. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1981. s. 80.

3.2 Periodický tisk ve Frenštátě p. R. v letech 1918 – 1945

Meziválečné období bylo obdobím politického tisku. Každá ze stran vydávala list, skrze který šířila svůj program, získávala členy či si tím zvyšovala šance pro poměrné zastoupení při volbách do parlamentu a obecních zastupitelstev. Tisk byl tedy nástrojem sloužícím k formování politických názorů a ovlivňování veřejného mínění i přes to, že se ve 20. letech rozšiřoval rozhlas.⁸⁸ V období Protektorátu byl legálně vycházející tisk velmi přísně regulován a mohl vycházet pouze se souhlasem okupanta. Stal se tedy nástrojem k dosažení jeho cílů. Kolaborující novináři se dostali do vedení českých tištěných médií až v období let 1940 – 1941.⁸⁹

Periodika vydávaná ve Frenštátě v tomto období přímo nenásledovala celorepublikového trendu. Nebyly zde místní listy, které by vydávaly politické strany přímo ve Frenštátě. Místní periodický tisk dle Kubíčka⁹⁰ lze tematicky rozřadit do následujících kategorií. Nejvíce z nich spadá do kategorie tzv. „Informačních, inzerentních a reklamních“ periodik. Konkrétně se jedná o *Moravský východ*, *Československý trh strojů*, *Frenštátské noviny* a *Nový reklamní list*. Charakteristickým rysem pro tuto skupinou periodik byla jejich bezplatná distribuce a z velké většiny kombinace inzertního obsahu s informačním a vzdělávacím.

Druhou početnou tematicky podobnou skupinou periodik byly tzv. „Hospodářské noviny a časopisy“ spadající do podkategorií „Všeobecné“, kde vycházel *Věstník Krajské výstavy moravskoslezského Pobežkydí* a dále do podkategorie „Obchodní“, kde vycházel *Trhovec*, *Náš střed*, *Frenštátské noviny (věstník Organizace moravskoslezských trhovců)* a *Spolkový věstník Organizace moravsko-slezských trhovců a podomních obchodníků*. Společným rysem periodik bylo jejich úzké zaměření na právní změny a předpisy týkající se podnikatelské obce, stejně tak jako zastávala funkci vnitřního spojovníka a informátora spolku o právech a povinnostech jednotlivých členů.

⁸⁸ KUBÍČEK, Jaromír. *Dějiny žurnalistiky na Moravě: První století českých časopisů 1848 – 1948*. Vyd. 1. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 2013. s. 103.

⁸⁹ KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel a ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. s. 94.

⁹⁰ KUBÍČEK, Jaromír. *Bibliografie novin a časopisů na Moravě a ve Slezsku v letech 1918 – 1945*. Vyd. 1. Brno: Státní vědecká knihovna, 1989. s. 444.

„Spolkové a svazové časopisy“ je další kategorie tvořena dvěma periodiky, které ve Frenštátě vydával Ochranný svaz československých válečných poškozených. Ve třicátých letech vycházela dvě periodika *Ochrana* a *Nový cíl* (vyšlo pouze 1 číslo) zaměřena na stejnou cílovou skupinu, tedy sociálně slabé skupiny obyvatelstva, které zastupovala a hájila jejich zájmy. Kategorie „Tělovýchovných a sportovních periodik“ byla ve Frenštátě zastoupena dvěma tituly. Nejdříve *Radhoštěm: věstníkem sokolské župy Palackého*, ke kterému se v roce 1930 na dva roky přidalo periodikum místní jednoty *Zpravodaj tělocvičné jednoty „SOKOL“ Frenštát p. R.* Do skupiny „Náboženských římsko-katolických novin“ spadalo periodikum *Svatý Martin* vydávané frenštátskou farou a určené pro všechny rodiny v katolické obci.

3.2.1 Informační, inzerentní a reklamní tisk

3.2.1.1 Nový reklamní list (1912 – 1941)

Nový reklamní list s podtitulem *Nepolitický list věnovaný živnosti, obchodu a průmyslu*, vycházel ve Frenštátě po dlouhou dobu. První číslo vyšlo již v roce 1912. Periodikum bylo po celou dobu své existence spojeno se jménem jeho vydavatele Vlad. Zahradníkem. Ten se jej snažil (s přestávkami v průběhu první světové války⁹¹) vydávat alespoň 2 krát měsíčně. Lze říci, že list plnil ve městě dvě funkce. Jednak byl místem pro inzerci, jednak se podílel na informování a i vychovávání obyvatelstva v oblastech společenského dění, finanční gramotnosti, významných kulturních událostech, turistice i světovém dění. List na svých stránkách reflektoval každou důležitou událost, která se ve Frenštátě odehrála. Jelikož byl do mnohých podniků (hotely, restaurace, hostince, nádraží, knihkupectví) rozdáván zdarma, byl tak pravidelně na očích všech živnostníků a potažmo i jejím zákazníkům. O tomto nápadu redaktor mluvil jako o odvážném kroku,

⁹¹ Vlad. Zahradník byl v srpnu roku 1914 odveden na vojnu a to tzv. náhlým odvodem. Dle jeho slov se jednalo o vypjatý okamžik, jelikož odvedencům nebylo dovoleno jít domů se rozloučit s rodinami a rovnou putovali pod vojenským dozorem do Zábřehu na severní Moravu. K tomuto náhlému opatření přispěly tehdejší rakouské neúspěchy a blízkost Rusů u Krakova. Po zlepšení situace byli někteří branci propuštěni domů a mezi nimi i Vlad. Zahradník. Krátce po jeho návratu znovu začal uvažovat o vydávání, nicméně za tehdejších hospodářských poměrů na to nebylo ani pomyšlení. Zahradník tedy začal pracovat jako úředník v notářské kanceláři a tam zůstal až do převratu. List po tuto dobu nevycházel. Po převratu však vydavatel začal ihned pracovat na tom, aby vydávání znovu obnovil. Pár čísel tedy vyšlo a charakter listu byl zachován.

jelikož se jednalo o nový druh periodika, které v té době nikdo neznal a ani nikde v tehdejší Československu pravděpodobně nevycházelo. Co v té době vycházelo, byly *Železniční listy*, které byly dvojjazyčné (česko-německy) a byly zdarma rozdávány ve vlacích. Podobně se tedy Vlad. Zahradník rozhodl pro nový krok a začal pracovat na listu, jehož režijní náklady byly uhrazeny inzerenty, a proto jej mohl distribuovat zdarma.⁹²

Vznik periodika podnítily organizace obchodníků a živnostníků. Jednalo se o nepolitický list, v jehož zájmu byla podpora a podnícení obchodu ve Frenštátě. Vyšlo i několik zvláštních čísel při různých příležitostech (výstava, turistické slavnosti), které byly zdarma rozdávány tisícům účastníků, kteří do Frenštátu přijeli. List vyházel do roku 1941. Muzeum ve Frenštátě pod Radhoštěm zachovalo několik čísel v období mezi lety 1933 – 1940. Jak již bylo zmíněno, jeho periodicita kolísala, a to i v tomto zkoumaném období. Od roku 1934 vycházel list dvakrát k 1. a 15. dni měsíce. Od roku 1936 již jen jedenkrát do měsíce. Jeho obsah ani grafické zpracování se prakticky za uvedené období neměnili, stejně tak jako jeho odpovědný redaktor Vlad. Zahradník. Redakce, administrace a expedice sídlila ve Frenštátě. Tato informace byla důležitá, neboť redakce byla i místem, kam lidé, živnostníci a podnikatelé přinášeli či zasílali své žádosti o inzerci. Peníze za její uveřejnění musely být placeny předem a hotově.

Co se týče neinzertního obsahu listu, pravidelně se v něm objevovala krátká rubrika „Různé zprávy“, která byla tematicky velmi pestrá. Informovalo se o událostech ve Frenštátě, komentoval se současný stav hospodářství, lákalo se na výlety do přírody a na různé sportovní akce, informovalo se o pravidelných výročních trzích, kulturním ruchu, návštěvách známých osobností, ale také i o nezaměstnanosti (kolik lidí bylo momentálně ve Frenštátě nezaměstnaných či jaké dobrovolnické akce či sbírky byly pro nezaměstnané ve Frenštátě pořádány⁹³). V listu se občas objevovaly i inzeráty na seznámení.⁹⁴

⁹² ZAHRADNÍK, Vlad. Jubilejní ročník našeho „Nového reklamního listu“. *Nový reklamní list*. 1. 1. 1937, roč. 22, č. 1, s. 3.

⁹³ Různé zprávy. *Nový reklamní list*. 1. 1. 1937, roč. 22, č. 1, s. 8.

⁹⁴ Ukázka výňatku z článku, viz příloha č. 7.

Mezi články, které by měly čtenáře vychovávat k lepší finanční gramotnosti a vést k lepšímu hospodaření, patřila například úvaha⁹⁵ z 19. ročníku (1934) listu „Peníze nepatří do punčoch ani do truhel“.⁹⁶ Verše věnované Petrem Bezručem městu Frenštátu k příležitosti konání krajiné výstavy v roce 1934, bylo natolik významnou událostí, že o ní byla zmínka i v *Novém reklamním listě*, stejně tak, jako informace o blížící se krajiné výstavě.

V 7. čísle z roku 1940 bylo věnováno hodně neinzertního prostoru turistice a radám pro výletníky, kteří se rozhodli prozkoumat hornaté okolí Frenštátu. Jednalo se o detailní popisy tras, cest a jejich náročnost. Například: „*Kdo chce chodit z kopce do kopce, ať odbočí zpod Javorníka na tzv. Kamenárku a teď dál přes Dlouhou, Krátkou a další kopečky až do Val. Meziříčí, jsou to vděčné procházky a možno sejít několika průsmyky na jednu stranu do Zubří a do Zašové k rožnovské Bečvě, nebo na druhou stranu do stanic Mořkova nebo Hodslavic.*“⁹⁷

Občas byly v listu publikovány i články přinášející zajímavosti ze světa, například jako počet analfabetů ve světě, přičemž se čtenář dozvěděl, že v Belgii to bylo 7,5 %, v Itálii 27 %, v Polsku 33 %, v Bulharsku 40 %, ve Španělsku 43 %, v Portugalsku 66 % a u nás jsme analfabetů skoro neměli.⁹⁸ Zajímavou informaci přinesl i článek „Nejvíce se nachodí rolník“, kde byl vzpomenut sjezd chiropradistů v americkém Bostonu, na kterém zaznělo, že se nejvíce nachodí farmář, který za svým pluhem denně ujde více než 25 mil. Druhým největším chodcem byl prý listonoš, který tehdy denně ušel 22 mil, poslíček 15 mil a hospodyně 8 mil. Zajímavý byl přidaný komentář neznámým autorem, který poukázal na okolnost, že v Americe se při největším počtu automobilů nejméně používá osobní chůze, tudíž si lze představit, jak mnoho se asi nachodíme u nás.⁹⁹

⁹⁵ Sdělení nabádá čtenáře, aby peníze doma zbytečně nezahálely, neboť jsou dle autora hřivnou životodárnou, pozeňnanou přinášející práci, dávající chléb a výdělek. Lidé by měli peníze utrácet, aby kolovaly. Jen tak se oživí obchod a vnese se zpět důvěra do hospodářství.

⁹⁶ *Nový reklamní list*. 1. 1. 1934, roč. 19, č. 1, s. 5.

⁹⁷ Několik rad pro výlety pro letní hosty. *Nový reklamní list*. červenec 1940, roč. 25, č. 7, s. 3.

⁹⁸ Kolik je kde analfabetů. *Nový reklamní list*. květen 1940, roč. 25, č. 5, s. 7.

⁹⁹ Nejvíce se nachodí rolník. *Nový reklamní list*. květen 1940, roč. 25, č. 5, s. 7.

3.2.1.2 Československý trh strojů (1919 – 1934)

Československý trh strojů byl nejprokročilejší inzertní časopis veškerého strojího a technického průmyslu v Československu. Inzerovali v něm lidé, obchodníci i podniky napříč zemí. Rozesílán byl zdarma na všechna příslušná místa, vyvěšován byl také v lepších kavárnách a hotelích. Periodicita vydávání kolísala mezi jedním až dvěma vydáními měsíčně.

Ve Frenštátě sídlila jeho administrace do roku 1924. Poté se přesídlila do Moravské Ostravy a pak do Kunčic pod Ondřejníkem (od roku 1932). Za jeho vydávání byl zodpovědný Bohuslav Petr a později Ludmila Petrová. Časopis vycházel v česko-německé mutaci. Prvních několik ročníků bylo čistě inzertních. Postupně však narůstal i obsah textový, kdy se zvyšoval počet článků týkajících se jednak například zpráv z veletrhů¹⁰⁰, jednak představení novinek na trhu s jejich detailním popisem („Velevýkonný soustruh typu RJ“,¹⁰¹ „Vzorné žíhací a kalící pece AJAX“¹⁰²) a jednak rady, jak své stroje připravit na zimu.¹⁰³

3.2.1.3 Moravský východ (1935 – 1937)

Moravský východ byl nezávislý časopis pro zájmy kraje, který vycházel v období let 1935 – 1937. Redakce i administrace sídlila ve Frenštátě p. R., odpovědným redaktorem byl Jan Horečka. Periodicita periodika byla nepravidelná, avšak bylo snahou, aby časopis vycházel obměsíc každý třetí pátek.

Důvod vzniku Moravského východu objasňoval Jan Horečka v úvodu prvního čísla. Odkazoval na výrok jednoho z novinářů při zájezdu žurnalistů na krajinské výstavě ve Frenštátě, ve kterém zaznělo podivení nad tím, že ve středisku turistiky, ve městě s rozvinutým průmyslem a značným počtem obyvatelstva neexistoval dosud nestranný, nepolitický list. Úvodní sloupek pokračoval již úvahou redaktora, zdali není zbytečné, zakládat nový časopis v době, kdy jich v republice vychází přes tři tisíce. Nicméně všechny tento tisk byl buď úzce stranický a odborný, nebo zase příliš krajinský, tedy takový, který většinou pasivně přijímal a rozměľňoval vůdčí názory, aniž by k nim byl kritický a zaujal své vlastní stanovisko.

¹⁰⁰ Zprávy pražských vzorkových veletrhů. *Československý trh strojů*. 1. 1. 1932, s. 1.

¹⁰¹ Velevýkonný soustruh typu RJ. *Československý trh strojů*. 1. 2. 1932, s. 1.

¹⁰² Vzorné žíhací a kalící pece „AJAX“. *Československý trh strojů*. 1. 3. 1932, s. 1 – 4.

¹⁰³ Vaše zimní přípravy. *Československý trh strojů*. 1. 11. 1932, s. 1.

Toto nebyla cesta, kterou by se chtěl redaktor Jan Horečka ubírat. Poslání časopisu si kladlo vyšší cíle, i když chtělo o kraji a jeho dění podrobně informovat, nicméně takovým způsobem, aby probudilo sebevědomí kraje a aby tak lidé skrze periodikum poznali vlastní cenu a nabyli důvěry v sebe. Jan Horečka užíval slova regionalismus,¹⁰⁴ co by „*první pomoc a služba sobě, svému kmeni, neboť podle něj silné a zdravé kraje znamenají silný a zdravý stát. Národ je často uměle rozeštván těmi, kdo chtějí dělit a panovat. Potom je zapotřebí odpovědět sjednocujícím hnutím, kde vladařství je určováno prameny: já, rodina, obec, okres, kraj, země, stát.*“¹⁰⁵

Moravský východ tedy měl zachovávat objektivní stanovisko ke stranám a neměl se stát filiálkou jakékoliv mocenské skupiny. Jak na závěr úvodního sloupku dodal: „*Naše podniky, naše turistika, naše umění potřebují pravidelné a přesné informační služby, aby se se svými zákazníky, členy, přáteli a ctiteli bližšími i vzdálenějšími zůstávaly v trvalém styku a aby srůstaly s nimi v jednu velkou krajinskou obec.*“¹⁰⁶

Jak vyplývalo z úvodníku, *Moravský východ* byl časopisem, který se snažil vzbudit v lidech zájem o kraj a jeho hospodářství, kulturu i společenské dění, snažil se podporovat kritické myšlení a otevřenost k diskuzi nad veřejnými otázkami. O tom, že Janu Horečkovi záleželo na časopise a jeho poslání, svědčil článek již v druhém vydání časopisu „*Jak jsme byli přijati?*“, kdy redaktor reflektoval názory okolí na vydávání takto silně zaměřeného regionalistického periodika. Druhé číslo vyšlo s dvouměsíčním odstupem. Dle slov Horečkových byl *Moravský východ* přijat s ozvěnou ve veřejnosti, což bylo i jedním z jeho cílů, vyvolávat veřejnou diskuzi. Za dva měsíce se dostavilo do redakce hodně ústních i písemným projevů souhlasu. Dokonce o časopise psal i deník

¹⁰⁴ Jan Horečka užívá slova regionalismus coby otázku regionálního vědomí a identity. Regionalismem se podrobně zabývá Libor Martinek ve své knize *Region, Regionalismus, Regionální kultura* (vydala Slezská univerzita v Opavě, v roce 2007). Jedná se jednak o pocit sounáležitosti, mezilidské vztahy zvyky, životní návyky, zvědomení si společné existence, jednak o snahu institucionalizace regionů v podobě zemí, krajů, nebo okresů s cílem dosáhnout určité ekonomické nezávislosti. V Československu bylo téma regionalismu oživeno na sklonku 19. století jako reakce na germanizaci. V roce 1928 se v Praze konal diskuzní večer o regionalismu uspořádaný Masarykovou sociologickou společností, jehož výsledkem bylo založení Československé regionalistické společnosti v Praze. Ve 20. a 30 letech se stal regionalismus velkým celospolečenským tématem. K jeho útlumu a prakticky úplnému zániku dochází v průběhu a na konci druhé světové války.

¹⁰⁵ HOREČKA, Jan. *Náš vznik a cíl. Moravský východ*. 15. 2. 1935. roč. 1, č. 1, s. 1.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 1.

Národní politika, a to ve smyslu, že *Moravský východ* rozvíjel vlajku regionalismu nad Valašskem. Během takto krátké doby časopis získal i mnoho pravidelných příspěvovatelů z řad umělců a básníků (např. básníka Jaroslava Nečase, učitele a spisovatele E. Strnada ze Všelisu a další). Mnoho ohlasů také do redakce přišlo z Chodska, kde všechny místní periodika hlásila vznik *Moravského východu*, co by hlasatele regionalismu.¹⁰⁷

Vyjádření redakce bylo však i směrem k lidem, kteří se vyjádřili s výhradami, například: „*Stryk Čechman praví, že máme málo vražd, podvodů a loupeží. Nejsme denní tisk, a proto je zaznamenáváme jen výjimečně. – Ostatně za 20 hal. dostanete toho artiklu na bulváru dost.*“¹⁰⁸ I přes všechnu chválu a vyjadřování hrdosti na vznik periodika dávala redakce výzvu všem odběratelům, aby si předplatné časopisu objednali a zaplatili. Argumentovala slovy, že časopis má dostatek obsahu na to, aby mohl vycházet v pravidelných měsíčních lhůtách, nicméně je k tomu potřeba mít kapitál, který redakce mít nebude, nepředplatí-li se čtenáři *Moravský východ* dopředu. Jak sama o sobě píše: „*Nejsme podnikem výdělečným – ale prodávat na dlouho nemůžeme. Pošlete nám tedy předplatné, všude nás doporučujte a získávejte nám odběratele.*“¹⁰⁹ Aby odběratele na předplatné ještě více nalákali, nabízeli k tomu odměny v podobě knih moravských spisovatelů a mezi nimi i několik s vlastnoručním podpisem od básníka Josefa Kalusa.

Obsah časopisu měl orientaci umělecko/politicko/hospodářsky/sociálně mravní. Průřez tématy byl široký, avšak vždy laděn v regionalistickém duchu. Každé číslo mělo obvykle nějaké ústřední téma, kterému bylo věnováno nejvíce prostoru, doplňováno drobnými zprávami týkajícími se dění ve Frenštátě a okolí společně s drobnou inzercí. Pravidelně objevující se rubrikou byla „*Naši v knihách*“, kde se recenzovaly a dávaly na vědomí nově vyšlé knihy spisovatelů a básníků z Frenštátu a okolí (např. balady v próze Emila Dvořáka: *Oheň, válečné črty*; básně Josefa Ošmera: *Chvilé*; básně Josefa Kaluse: *Romance o smrti*; biografie Břetislava Bartoše od Františka Tučného: *Břetislav Bartoš, malíř svého národa*, a jiné).¹¹⁰

¹⁰⁷ Jak jsme byli přijati? *Moravský východ*. 19. 4. 1935. roč. 1, č. 2, s. 3.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 3.

¹⁰⁹ Překvapení našim odběratelům. *Moravský východ*. 19. 4. 1935. roč. 1, č. 2, s. 3.

¹¹⁰ Naši v knihách. *Moravský východ*. 16. 8. 1935. roč. 1, č. 4, s. 4.

Šesté číslo prvního ročníku bylo z velké části zaměřeno na pojetí regionalismu a přiblížení tohoto směru čtenářům. Časopis otevíral dlouhý článek nazvaný: „Regionalismus – směr budoucnosti“, za jehož autorstvím stál František Horečka, zastánce a propagátor tohoto nastavení společnosti a pojetí světa. Podle něj je podmínkou dobře fungující demokracie živá zájem o regionalismus z řad jejich zastánců. Regionalismus přibližuje čtenářům jako „*studium přírodních porodních poměrů a hospodářských a kulturních hodnot určitého území čili regia, jejich probouzení, rozvoj a všestranné jejich využití ve prospěch části i celku.*“¹¹¹ Podle autora je potřeba sjednotit obyvatelstvo kraje, podle jednotného hospodářského a kulturního zájmu, neboť zájem dělníka je totožný se zájmy rolníka či výrobce. Zaměstnaný dělník totiž dává svůj výdělek živnostníku a zemědělci, a tak podporuje cirkulaci statků. Jako vzor uvádí Spojené státy, kde regionalismus podle něj prorazil a každý stát tam má zajištěnou samostatnost v zákonodárství. Stejně tak jsou regionalisticky orientováni Srbové a Chorvati, i Ghandi v Indii smýšlí podle regionalistického přístupu. Tuhý centralismus se ztotožňuje s diktaturou, která se rodí v Německu a Itálii a vede k válce. Jedná se tedy o směr budoucnosti, který *Moravský východ* hlásí, podporuje a propaguje¹¹².

Jinak bylo pro srovnání sestaveno třetí číslo druhého ročníku, kde bylo hodně prostoru věnováno místnímu malíři Břetislavu Bartošovi¹¹³, na kterého vzpomínal kamarád, kolega akademický malíř Oldřich Lasák.

Že časopis nezapomínal ani na hospodářskou stránku, svědčil obsah prvního čísla třetího ročníku, které bylo věnováno výročí 35 let Městské spořitelny a jejím zakladatelům Aloisi Fialkovi a Dr. Edvardu Parmovi. Texty s sebou přinesly jednak informace a zajímavosti týkající se historie spořitelny, jednak měly edukativní podtext odrážející se ve sloganech a tvrzeních doprovázející text. Například: „*Prací a spořením k blahobytu!*“, „*Úspory zárukou samostatnosti.*“, „*Halěř mladší bratr dukátu.*“, „*Kdo*

¹¹¹ HOREČKA, František. Regionalismus – směr budoucnosti. *Moravský východ*. 20. 12. 1935. roč. 1, č. 6, s. 1.

¹¹² Tamtéž s. 2.

¹¹³ Břetislav Bartoš (1893 – 1926) byl frenštátský rodák, malíř a grafik, člen spolku Koliba. Zasadil se o povznesení a zobrazování kraje na plátně. Jako šestnáctiletý již studoval na pražské Akademii, poté se vrátil do Frenštátu, kde tvořil (s přestávkou v průběhu 1. světové války, kde bojoval jako legionář v Itálii) až do své brzké smrti na TBC v roce 1926.

spoří, má za tři.“¹¹⁴ V textu nebylo opomenuto zdůraznění, že spořitelna byla založena za účelem zvelebení hospodářského života města a kraje a také, že spořitelny byly zakládány na nejušlechtlejších zásadách a funkce volených činovníků představovaly čestný úřad. Takto byla vedena spořitelna tehdejších dnů. Spořitelna byla dle slov autorových velmi užitečná, jelikož financovala všeužitečné podniky, elektrizaci města, výstavbu veřejných budov. Jednalo se o ústav, který propagoval spořivost a dával lidem možnost uložení i malých úspor.¹¹⁵

Čtvrté číslo třetího ročníku bylo věnováno básníku Petru Bezručovi k jeho oslavě výročí 70. let. Básník s nadregionálním přesahem měl ke Frenštátu velmi blízko, věnoval mu báseň a dokonce jej i navštívil. O tom, jak bylo město básníkem oblíbené se dozvěděla veřejnost až při příležitosti konání krajinské výstavy v roce 1934, k jejímuž konání věnoval báseň *Město pod Radhoštěm*, a na které se i objevil.¹¹⁶ Časopis věnoval pozornost i celospolečenským tématům¹¹⁷ jako byla smrt T. G. Masaryka.¹¹⁸

Věhlasný úvodník vítal čtenáře v novém roce a taky ve druhém ročníku vydávání časopisu. Připomínal starým a hlavně novým čtenářům, že *Moravský východ* nebyl jen místním zpravodajstvím, ale hlavně propagoval kraj a zvyšoval moravské sebevědomí. Vyzýval ty, kteří se cítili být alespoň špetkou Moravanem, ať se přihlásí k odběru časopisu. „*Objevíte v sobě v hlubinách Moravana a pomůžete nám list vybudovati v hnutí? Získáte Moravskému východu nové příznivce a odběratele? Skládáme ve vás naděje!*“¹¹⁹ Význam časopisu již po roce přesáhl moravský region a noví odběratelé se hlásili i z Prahy a východních Čech.

¹¹⁴ Městská spořitelna ve Frenštátě pod Radhoštěm. *Moravský východ*. 15. 1. 1937. roč. 3, č. 1, s. 2 – 4.

¹¹⁵ POLANSKÝ, Fr. Okénko do pětácti let Městské spořitelny ve Frenštátě pod Radhoštěm. *Moravský východ*. 15. 1. 1937. roč. 3, č. 1, s. 5.

¹¹⁶ Bezruč pod Radhoštěm. *Moravský východ*. 10. 8. 1937. roč. 3, č. 4, s. 4.

¹¹⁷ President T. G. Masaryk ve Frenštátě p. R. *Moravský východ*. 28. 10. 1937. roč. 3, č. 5, s. 3.

¹¹⁸ Hodně prostoru bylo věnováno této velké události se vzpomínkami na Masarykovy činy a také na jeho pravděpodobnou návštěvu Frenštátu, která se podle dostupných zdrojů asi odehrála v roce 1911, v době, kdy zdejší Národní jednota pořádala univerzitní extenze a kdy zde přednášel Masarykův přítel prof. Drtina o Tolstém. Pravděpodobně byl ubytován v hotelu Ježíšek. Masaryk měl i ve Frenštátě přátelé. Již dříve se seznámil s učitelem Karlem Kálalem, se kterým se radil o otázce slovenské.

¹¹⁹ HOREČKA, Jan. Vydáváme II. ročník Moravského východu. *Moravský východ*. 28. 2. 1936. roč. 2, č. 1, s. 1.

V posledním čísle třetího ročníku byla vydána *Zpráva vydavatelstva*, ve které redakce přiznala, že účetní schodek hlavně z prvního ročníku nebyl nahrazen a spíše ještě vzrostl. Třebaže se mnoho lidí za *Moravský východ* postavilo jak mravně, tak finančně, schodek se nepodařilo dorovnat. Co bylo však podivem, tak finanční dárci byli především ze vzdálených měst (Praha, Brno, Slovensko, Chodsko, dokonce i z Ameriky a Francie) a nikoli místních. Do nového ročníku byla potřeba vyššího rozpočtu, což podle redakce byla nelehká stránka každého kulturního listu, že není hospodářsky soběstačný. Proto prosili své příznivce, aby časopisu prominuli přestávku ve vydávání, kterou chtěli využít k pokusu o zdokonalení organizace periodika. Jak na závěr dodali: „*Je třeba pokračovati v propagandě zapomíného kraje, je třeba dále psáti obranu Moravy. Moravský východ tedy nikterak neskončil své poslání.*“¹²⁰ I přes to všechno již čtvrté číslo časopisu nevyšlo a jeho činnost byla ukončena.

3.2.2 Hospodářské noviny a časopisy

3.2.2.1 Polachův rozhlas (1929)

Polachův rozhlas byl měsíčník věnovaný zájmům firmy Petr Polach a začal ve Frenštátě vycházet 1. února roku 1929. Jeho cíl byl jednoznačný, inzerovat, chválit a podporovat firmu a výrobky jeho textilní továrny, a to za hranice Frenštátu. K dostání byl zdarma ve vydání českém i německém. Vydavatelem a majitelem periodika byl Petr Polach,¹²¹ redaktorem Karel Snížek a tiskl jej Karel Dobeš ve Frenštátě p. R.

¹²⁰ *Zpráva vydavatelstva. Moravský východ. 17. 12. 1937. roč. 3, č. 6, s. 6.*

¹²¹ Petr Polach byl frenštátským rodákem. Narodil se v roce 1884 tkalcovské rodině s více jak 200 letou tkalcovskou historií, kdy se řemeslo předávalo z otce na syna. Rovněž Petra tento osud neminul a po vyučení se na střední tkalcovské škole a praxi u firmy bratří Weiskopffů v Červeném Kostelci, vrátil se do Frenštátu, kde se svou sestrou prodával vyrobené tkalcovské zboží po jarmarcích. Když Petrovi bylo 22 let, oženil se a založil si obchod, který vedl po 9 let. Ze zdravotních důvodů jeho provozování ukončil a začal se věnovat pasekářství a zemědělství. Avšak jednalo se o podnikavého člověka, a jakmile mu zdraví dovolilo, vrátil se k obchodu a tkalcovství, kdy nejprve začal překupovat bavlnu, pronajímal si stavy a výrobky pak prodával na jarmarcích. Jelikož byly jeho výrobky oblíbené, začali s ním spolupracovat další obchodníci. Výsledek práce byl tehdy vidět, jelikož po Československu měl 30 prodejen a dohromady zaměstnával 200 dělníků na 450 stavech. Na konci představení není zapomenuta chvála Petra Polacha jako zaměstnavatele, který poznal bídu, a který byl vždy dobrým zaměstnavatelem.

„Kdo je Petr Polach?“¹²² takto čtenáře vítá první strana prvního vydání periodika, tedy představením osoby a majitele známé textilní továrny ve Frenštátě. Obsah časopisu byl pestrý. Na pár stranách jednou za měsíc se lidé jednak pobavili (někdy se objevily kreslené vtipy v rubrice „Veselý koutek“), jednak se díky inzerci dozvěděli o slevách, které Petr Polach nabízel. Časopis myslel i na děti, proto se v něm objevovaly soutěže (rébusy), přičemž hlavní cenou byl 15 denní pobyt v horském kraji Drnholci, nebo také výzvy k odběru školního rozvrhu zdarma.

Pro některá vydání byli napsané i delší články (v dnešní době by dostaly označení advertoriály), které se zabývaly určitým sociálním problémem, kde klíčem k řešení bylo zakoupení výrobku od firmy Petra Polacha. Například v článku „Šťastný domov“ byla rozebrána situace zbytečných manželských rozvodů, kde řešením bylo, aby žena zůstala krásná a udržovaná i po svatbě, a to mohla být pouze díky kvalitním látkám a ošacení od firmy Per Polach.¹²³ Ve článku „Jak pomoci nejpotřebnějším“, byla výzva ke zvýšení prodeje výrobků schována za sociální stránku pomoci chudým dětem. Podle Petra Polacha bylo povinností, aby s přicházející zimou bylo postaráno o ošacení chudých dětí. Proto prosil všechny lidi dobré vůle za podporu a to takovou, aby více navštěvovali jeho prodejny, zvýšili tak odbyt jeho zboží a zároveň tak i jeho obrat. On by pak peníze z tohoto obratu použil na ošacení těchto strádajících sirotků.¹²⁴ Každé číslo (kromě prvního) mělo na titulní straně kresbu s prodejní výzvou. Jelikož vyšlo pouze několik čísel, nelze zjistit, zdali opravdu měl časopis dopad a prodeje látek se zvýšily. I tak si však toto sezónní periodikum zaslouží zmínku a nemělo by upadnout v zapomnění, už pro jeho obsahovou i grafickou pestrost.

3.2.2.2 Frenštátské noviny (1931 – 1934)

První ročník *Frenštátských novin* vyšel pod hlavičkou organizace moravskoslezských trhovců a věnoval se záležitostem obchodním. Nicméně od druhého ročníku (1933) se vydavatel Jan Obšivač rozhodl vydávat *Frenštátské noviny* soukromým nákladem s cílem věnovat se otázkám veřejným a krajovým. Jejich vydání byla nepravidelná.

Nebyly to tedy noviny v pravém slova smyslu, že by přinášely zprávy a informace z města a okolí. Byla to spíše sbírka uměleckých textů, úvah, názorů

¹²² Kdo je Petr Polach? *Polachův rozhlas*. 1. 2. 1929. roč. 1, č. 1, s. 1 – 2.

¹²³ Šťastný domov. *Polachův rozhlas*. 1. 3. 1929. roč. 1, č. 2, s. 3 – 4.

¹²⁴ Jak pomoci nejpotřebnějším? *Polachův rozhlas*. 1. 11. 1929. roč. 1, č. 6, s. 3.

a poezie týkající se náboženské tematiky. Noviny vycházely šestkrát ročně a tiskl je Jan Richtr v Příboře. Jejich formát se v průběhu let měnil. První ročník vycházel ve formátu větší A5. Ke změně stylu došlo u jedenáctého vydání, ke kterému se vyjádřil i redaktor Jan Obšívač slovy: „ *Považujeme za povinnost při vydání toho XI. Svazčku „novin“ podati vysvětlení. Zmenšili jsme formát. – Přesvědčili jsme se o účelnosti metody staroříšské a proto tiskneme příspěvky odděleně. Každý může vyjmout a ponechat, co mu libo.*“¹²⁵ Většina obsahu byla postavena na kritice a upozorňování kulturně společenských jevů, které v očích autorů byly nežádoucí a kvůli kterým, podle nich, obyvatelstvo Frenštátu morálně upadalo. Noviny proto sloužily k tomu, aby uvědomily a vychovávaly jejich čtenáře (obyvatele města), k sebereflexi svých činů a názorů, uměli se zamyslet nad jejich dopady a snažili se žít podle křesťanských tradic a morálky.

V prvním čísle se texty zabývaly převážně tělovýchovným spolkem Sokol a jeho vztahem k římsko-katolické církvi. Všechny byly ostře vymezené vůči Tyršovým myšlenkám a jeho filozofii odkazující ke starověkému Římu. Například v článku Sokolství a katolicismus v ČSR autor Veritas psal: „*Sokolství je násilně vtloukáno a vnucováno katolické většině. Aby nám bylo rozuměno: Sokolstvím nazýváme falešnou filozofickou soustavu Tyršovou a vše ostatní, co škodlivého tato sebou vleče.*“¹²⁶ Je zajímavé, že ačkoliv je kritiky na sokolství v prvním čísle mnoho, nenalezneme zde ani zmínku o Orlu a jeho aktivitách. Pravidelnou rubrikou v novinách byla část nazvaná „Hovorna“. Jednalo se o prostor, který byl vyhrazen čtenářům a jejich reakcím na aktuální dění, a to ve formě úvah, názorů, varování či upozornění na události ve Frenštátě a okolí. Někteří dopisovatelé reagovali¹²⁷ svými názory i na zprávy vydané v jiných periodících (např. noviny *Lubina*).¹²⁸

V následujících číslech byl již obsah témat pestřejší. Stále však převažoval kritický a káravý tón příspěvků, ať už komentujících či reagujících na jakékoliv téma. Například v názoru uvedeném nadpisem „Škola bez vůně...“ reagoval čtenář na nové

¹²⁵ OBŠÍVAČ, Jan. Administrační hovorna. *Frenštátské noviny*. červen 1934, roč. 2, č. 11.

¹²⁶ VERITAS. Sokolství a katolicismus v ČSR. *Frenštátské noviny*. 1932, roč. 1, č. 1, s. 23.

¹²⁷ Pro ilustraci lze uvést rozhořčení čtenáře na Adventisty a šíření jejich kacířských a adventistických tiskovin, které se na první pohled tváří jako tiskoviny nábožensky nezávadné, a tak klamou důvěřivé katolíky. Jiný čtenář se pozastavuje u nadužívání slov „Má úcta“, které se podle něj již projevuje kde komu bez zvláštních srdečných projevů, a tomu, komu by se měla projevovat s měrou nejvyšší (Stvořiteli například smeknutím klobouku při příchodu do kostela) se neprojevuje.

¹²⁸ Hovorna. *Frenštátské noviny*. 1932, roč. 1, č. 1, s. 54 – 55.

zavádění moderních vyučovacích metod, se kterými nesouhlasil a podle něhož moderní neznamená vždy dobré.¹²⁹ Ke frenštátskému obyvatelstvu hodně káravý vzkaz poslal čtenář skrze téma neoficiálního kronikáře pana Polanského. Jediné pochválení dostalo periodikum věstník frenštátské farnosti *Sv. Martin*, který jeho činnosti nepravidelně v několika vydáních věnoval kousek plochy.¹³⁰

První číslo druhého ročníku se celé věnovalo náboženským tématům, jelikož vyšlo na nový rok, a tak rekapitulovalo již uběhlé svátky a upomnělo křesťany, aby žili v souladu s desaterem a podle tradic. Kritický či káravý tón příspěvků se nevyhnul ani dalšímu ročníku. Znovu se opakovala kritika modernismu a zaváděním „moderních“ technik do práce učitelů s žáky. Autor Veritas si v příspěvku nazvaném „Moderní bohoslužby“¹³¹ stěžoval na přístup a zobrazování postavy Ježíše Krista u žáků základní školy.¹³²

V několika číslech novin se objevil román autora Romana Staňka *Pro její krásné oči*, který byl vydáván na pokračování. V jedenáctém ročníku novin byla v této souvislosti přidána výzva všem čtenářům, aby se zájemci hlásili a podpořili jeho knižní vydání.

3.2.2.3 Spolkový věstník Organizace moravsko-slezských trhovců a podomních obchodníků ve Frenštátě pod Radhoštěm (1933 – 1937)

První ročník spolkového věstníku vyšel pod názvem *Frenštátské noviny: Věstník Organizace moravskoslezských trhovců a podomních obchodníků ve Frenštátě pod Radhoštěm*. První číslo se dostalo odběratelům do rukou 29. listopadu a bylo distribuováno zdarma. Vydavatelem byl Jan Obšíváč. Věstník vycházel šestkrát ročně a tiskl jej Jan Richter v Příboře. Jednalo se o nepolitické periodikum.

Vznik věstníku doprovázela událost, a tedy, že se valašští trhovci rozešli s brněnským svazem. Na základě toho vznikl věstník, aby pomohl zlepšit životní

¹²⁹ Škola bez vůně. *Frenštátské noviny*. 1932, roč. 1, č. 5, s. 43 – 44.

¹³⁰ O neoficiálním kronikáři. *Frenštátské noviny*. 1932, roč. 1, č. 5, s. 46.

¹³¹ VERITAS. Moderní bohoslužby. *Frenštátské noviny*. 1933, roč. 2, č. 1, s. 71.

¹³² Místo bohoslužby byl učitel vypraven průvod, ve kterém žáci nesli vycpané podobizny Ježíše na kříži. Autor se tomuto modernímu pojetí bohoslužeb velmi podivuje a kárá učitele za jejich nezodpovědný až kacířský přístup ke křesťanství a vedení bohoslužeb.

podmínky valašských trhovců, a proto si ke svému začátku kladl následující požadavky: „zlepšit železniční slevy osobní i zavazadlové; zpřísnit kontroly veškerým podomním obchodníkům (Rumunům i Bosňákům); zrušení opatření, která brzdí obchod.“¹³³

Co se týče obsahu, jednalo se o úzce profilované periodikum určeno obchodníkům a podomním prodejčům. Proto byl obsah sestavován tak, aby v něm tato cílová skupina našla nejenom co nejvíce důležitých informací týkajících se vyhlášek, změn zákonu či daňových poraden, ale zároveň aby se dozvěděli, kde a kde se plánují sjezdy členů, veřejné schůze, apod.

Mezi pravidelné rubriky patřily „Organisační zprávy“ informující trhovce o výši poplatků a jejich změnách, co se dělo v lokálních organizačních jednotkách po kraji, či kdy se chystaly sjezdy nebo schůze. Rubrika „Redakční zprávy“ většinou obsahovala motivační texty pro ostatní členy, aby se neostýchali a svými příspěvky tak zlepšovali kvalitu a informovanost ostatních členů. Obecně rubrika zaštiťovala komunikaci redakce se členstvem. Byla-li k věstníku vydána příloha, vždy na ni čtenáři byli právě v této rubrice upozorněni. Nedílnou součástí věstníku byly rubriky „Právní poradna“ a „Daňová poradna“, obě se totiž věnovaly všem aktualitám a změnám. Právě v těchto případech hrál věstník důležitou roli, jelikož často byl prvním zdrojem, ze kterého se obchodníci o změnách či úpravách dozvídali. Mimo to zde taky byla rubrika „Vyhlášky“, která plnila podobnou funkci jako obě poradny, jen členům ukládala povinnosti, které bylo potřeba dodržet, aby nebyli sankciovaní.

Vedle pravidelných rubrik věstník doprovázely články z obchodního prostředí, ať už informující o přestupcích členů či vysvětlujících a hájících článků, proč je potřeba platit členské poplatky, jak se s penězi nakládá a v čem je členové dostávají zpátky (např. článek „Kus našeho programu“¹³⁴). V roce 1937 na věstník volně navázal časopis *Trhovec*, který již měl celorepublikové působení.

3.2.2.4 Katalog Krajské výstavy moravskoslezského Pobežkydí (1934)

Katalog vyšel nákladem propagačního odboru Krajské výstavy moravskoslezského Pobežkydí ve Frenštátě p. R. a vytiskla jej Osvěta společnost s. r. o. ve Valašském

¹³³ Pár slov úvodních. *Frenštátské noviny: Věstník Organisaace moravskoslezských trhovců a podomních obchodníků ve Frenštátě pod Radhoštěm*. 29. 11. 1931, roč. 1, č. 1, s. 4.

¹³⁴ Kus našeho programu. *Spolkový věstník Organisaace moravsko-slezských trhovců a podomních obchodníků ve Frenštátě pod Radhoštěm*. 1. 8. 1935, roč. 4, č. 2, s. 7.

Meziříčí. Jeho obsah sestavil spolu s redakční radou Mojmír Macalík a měl sloužit dvěma účelům. Z části byl umělecko-estetický, tedy byly v něm uvedeny úvahy, básně, články a statě nejenom pořadatelů, ale také samotných umělců celorepublikového formátu. Z druhé části byl reklamním nosičem, tedy měl za úkol propagovat jednotlivé vystavovatele.

Katalog otevřela báseň Petra Bezruče¹³⁵ „Město pod Radhoštěm“¹³⁶, kterou básník pro město napsal, a ve které obdivoval frenštátský kraj, přírodu a místní dívky. Následovaly kratší statě, přání, poděkování a vysvětlování důvodů pořádání výstavy v tak velkém formátu. Nejprve svým spolupracovníkům děkoval bývalý starosta Vladimír Hradečný, který ve svém krátkém projevu neskrýval obdiv a úctu ke všem pořadatelům. Následně pokračovalo vyjádření předsedy výstavy Petra Polacha, který svou promluvu uvedl slovy „Mým spolupracovníkům!“. Ve vyjádření otevřeně přiznal svou lásku k městu a kraji a také důvodu, proč se rozhodl vstoupit do procesu znovuoobnovení pořádání výstavy, i přes těžké finanční období města a průmyslníků v něm působících. „*Bylo už velikou odvahou, v dnešní mimořádně těžké době, kdy průmyslník a živnostník klesal existenčně pod tíhou poměrů, myslit a pracovat pro blaho nejen své, ale i jiných. Dokázali jsme, že Frenštát má ještě lidi hospodářsky zdravě myslící, kteří se nebojí překážek jim v cestu kladených.*“¹³⁷ V závěru řeči se obracel na návštěvníky a přál jim nejenom hezký pobyt ve Frenštátě, ale také je vyzýval pro jejich opakované návraty.

V prvotních vyjádřeních v katalogu nechybělo ani slovo iniciátora celé výstavy Františka Horečky, jehož proslov délkou daleko převyšoval své dva předchozí řečníky. Obsahem jeho statě byl právě návrat ke kořenům nápadu uspořádání výstavy ve Frenštátě. Horečka vyslovil nesmírnou radost, že i přes nepřízeň doby a spoustu překážek byla nakonec výstava, díky společnému úsilí obyvatel, uspořádána. Dále

¹³⁵ Petr Bezruč měl k Frenštátu pod Radhoštěm velmi kladný vztah. Během života jej několikrát navštívil, chodil po místních horách a také měl spoustu přátel mezi frenštátskými umělci (František Horečka, Alois Zbavitel, Břetislav Bartoš, aj.)

¹³⁶ BEZRUČ, Petr. Město Pod Radhoštěm. *Katalog krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí. Ve Frenštátě pod Radhoštěm*: Nákladem Propagačního odboru Krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí, 1934, s. 17.

¹³⁷ POLACH, Petr. Mým spolupracovníkům!. *Katalog krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí. Ve Frenštátě pod Radhoštěm*: Nákladem Propagačního odboru Krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí, 1934, s. 19.

objasňoval důvody, co jej vedlo k myšlence výstavy (již proběhly menší zdařilé krajové výstavy v okolí a navíc v roce 1934 město samotné slavilo hodně jiných jubileí jako bylo 50 let založení Pohorské jednoty Radhošť, počátek první světové války, 25 let místní Veřejné obchodní školy atd.) a proč byla výstava pro město a celý kraj důležitá. Uvedl, že je důležité, aby výstava nebyla všehochutí, ale aby především charakterizovala kraj a jeho ráz, s čímž souvisela její obsahová nabídka (převážně lidový folklor, turistika, tkalcovský průmysl, keramika, pletářství, ohýbané dřevo,...). Argumentem pro předpoklad vysoké návštěvnosti viděl polohu města jako střed republiky. „*Ano, jsme zde téměř přesně v zeměpisném středu republiky, zde je těžiště. [...] Vždyť z rychlíku Praha – Jasina je to jen malá odbočka k Radhošti. Kdo by si tedy nechal ujít příležitost zaskočit ten kousek z hlavní trati k nám na výstavu a na Radhošť?*“¹³⁸

Na vytrácení zvyků a tradic z Frenštátu vzpomínal v úvaze „Kraj a lid“¹³⁹ autor And. Hurt ml. Podle něj mizel z města jeho národopisný svéráz., což bylo způsobeno rozsáhlejší fluktuací obyvatelstva a škol. Nicméně i přes to byl rád, že si některé tradiční místní obyvatelstvo stále udržovalo kulturní a duchovní vztah ke svému kraji. Jeho další pojednání se týkalo tkalcovského řemesla, jeho historii, tradici a vývoji. To vše bylo vměstnáno do textu nesoucí název „Tkalcovství ve Frenštátě pod Radh.“, skrze který seznámil čtenáře s dlouhou historií řemesla, které bylo po staletí jeho hnacím motorem. Vyprávění začalo 16. stoletím a končilo současností, kdy si znovu, stejně jako tomu bylo v předchozím článku, posteskl nad postupným úbytkem až zánikem tradičního ručního tkalcovství, které nahradilo mechanické, průmyslové.¹⁴⁰

Aby návštěvník získal kompletní obraz o městě, nemohla v katalogu chybět zmínka o jeho historii a milnících. O tento úkol se postaral autor Hugo Schneider, který

¹³⁸ HOREČKA, František. S odvahou k činům!. *Katalog krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí ve Frenštátě pod Radhoštěm*: Nákladem Propagačního odboru Krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí, 1934. s. 20-22.

¹³⁹ HURT, And., ml.. Kraj a lid. *Katalog krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí ve Frenštátě pod Radhoštěm*: Nákladem Propagačního odboru Krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí, 1934, s. 26-28.

¹⁴⁰ HURT, And., ml.. Tkalcovství ve Frenštátě pod Radh. *Katalog krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí ve Frenštátě pod Radhoštěm*: Nákladem Propagačního odboru Krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí, 1934. s. 37-40.

se pokusil ve stručnosti (na třech stranách) přiblížit paměti města.¹⁴¹ Text začínal 13. stoletím, končil současností a byly v něm představeny všechny důležité momenty, kterými Frenštát prošel, a kterým musel čelit (například změny režimů a panovníků, morové rány, významné slavnosti, zavedení železnice, zakládání škol, továren apod.).

Jak již bylo řečeno, rok 1934 byl pro spolek Podhorská jednota Radhošť rokem jubilejním. Proto mu byl v katalogu věnován dostatek prostoru v článku „Jubileum české turistiky“. Čtenáři se v něm mohli dozvědět vše o historii a vzniku spolku, o postupném rozvoji rozhleden a útulen v Beskydech, o stavění a značení turistických stezek.

O Frenštátě pod Radhoštěm psalo do této doby mnoho celorepublikově známých spisovatelů. Z pohledu Františka Horečky bylo tedy důležité, aby i v propagačním katalogu výstavy zaznělo toto téma, jakožto důkaz nadkrajové známosti města a okolí. Podařilo se mu tedy do jednoho článku shrnout všechny významné osobnosti (František Palacký, Jan Kollár, Petr Bezruč a mnoho dalších), které se kdy o Frenštátě ve svých pracích zmínily.¹⁴²

Pro zpestření byla na závěr umělecko-estetické části pro návštěvníky připravena ukázka¹⁴³ frenštátského nářečí, jež byla charakteristická míšením češtiny a slovenštiny. Na dvou stranách je zde od J. Strnadla sepsána krátká povídka „O zbojníkoche“.¹⁴⁴

Texty, které se objevily v katalogu, měly všechny jednu společnou vlastnost. Byly propagátoři a oslavovatelé jak samotného města Frenštátu, tak i celého kraje, a to nejenom jeho tradic, folklóru, přírody, turistiky a kulturních památek, ale také samotného průmyslu a obchodu. Cílem bylo prezentovat Frenštát jako město, ve kterém se snoubí kulturní a přírodní bohatství spolu s velkým potenciálem průmyslového a obchodního rozvoje.

¹⁴¹ SCHNEIDER, Hugo. Z paměti města Frenštátu. *Katalog krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí ve Frenštátě pod Radhoštěm*: Nákladem Propagačního odboru Krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí, 1934. s. 40-44.

¹⁴² HOREČKA, František. Pobežkydí v literatuře. *Katalog krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí ve Frenštátě pod Radhoštěm*: Nákladem Propagačního odboru Krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí, 1934. s. 53-55.

¹⁴³ Ukázka viz příloha č. 10.

¹⁴⁴ STRNADEL, J. O zbojníkoche. *Katalog krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí ve Frenštátě pod Radhoštěm*: Nákladem Propagačního odboru Krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí, 1934. s. 56-57.

Druhá polovina katalogu měla funkci ryze reklamní. Byl v ní uveden seznam vystavovatelů a oborové zaměření jejich stánku.

3.2.2.5 Věstník Krajiné výstavy moravskoslezského Pobežkydí (1934)

První číslo věstníku vyšlo krátce po tom, co bylo přípravným výborem ujednáno, že se výstava i přes finanční nepřízeň, konat bude. Toto sezónní periodikum bylo rozesíláno zdarma, na všechny veřejné i samosprávné úřady korporace a na jednotlivce. Vydavatelem a odpovědným redaktorem byl František Kovář. Redakce se nacházela v městském úřadě ve Frenštátě p. R. a ve Valašském Meziříčí v druhém poschodí domu Moravské banky.

Na úvodní straně prvního čísla byla otištěna výzva Vladimíra Hradečného, ještě v té době jako starosta města, který oslovoval čtenáře s nadějí, že výstava morálně a mravně pozvedne obyvatelstvo, a že její zásluhou nebude jen přilákat investory a kapitál do kraje, ale rovněž že bude na lidi působit jako stmelovací faktor.¹⁴⁵

Do prvního čísla věnoval svou promluvu také ředitel městské spořitelny Václav Pokuta, který vyzdvihl a pochválil organizátory za pokrokovou myšlenku pořádat výstavu právě ve Frenštátě. Jako ředitel se spíše díval na ekonomický a hospodářský dopad výstavy a tedy, že: „*Tato výstava má býti přehlídkou práce, výroby a obchodu na jedné straně, na druhé pak má informovati veřejnost o kulturním ruchu kraje.*“¹⁴⁶ Jeden úvodní sloupek byl také věnován velmi zestručněné historii Pohorské jednoty Radhošť, a to kvůli jejímu padesátiletému výročí.

Není známo, proč se v prvním vydání věstníku objevil rozsáhlý článek zabývající se populačním růstem města a jeho přilehlých vesnic, jelikož v něm není uvedena jakékoliv návaznost na krajinou výstavu. Detailně je zde rozpracována analýza příbytku i úbytku obyvatelstva udávaná v procentech i absolutních číslech, a to v mezidobí let 1850 – 1930.¹⁴⁷

¹⁴⁵ HRADEČNÝ, Vladimír. Naši výstavě. *Věstník krajiné výstavy moravskoslezského Pobežkydí*, 15. 2. 1934, roč. 1, č. 1, s. 1.

¹⁴⁶ POKUTA, Václav. Krajiná výstava moravsko-slezského Pobežkydí ve Frenštátě p. R. a její národohospodářský význam. *Věstník krajiné výstavy moravskoslezského Pobežkydí*, 15. 2. 1934, roč. 1, č. 1, s. 2.

¹⁴⁷ KABRDA, Josef. Vývoj populačních poměrů na Valašsku v letech 1850 – 1930. *Věstník krajiné výstavy moravskoslezského Pobežkydí*, 15. 2. 1934, roč. 1, č. 1, s. 3.

V následujících číslech se začínaly postupně objevovat zprávy spíše informativního charakteru. Například ve třetím čísle věstníku bylo oznámení o možnosti získat slevu na vlak, rozhodli se cestující přijet do Frenštátu vlakem. Dále bylo mezi krátkými zprávami také poděkování všem finančním přispěvovatelům, zvláště pak zlínskému podnikateli Tomáši Baťovi, který výstavu sponzoroval pěti tisíci korunami, a který byl také mimo jiné jmenován jako jeden z čestných členů výstavního výboru. Nezapomnělo se ani na uměleckou stránku periodika, proto se na některých stránkách spolu s reklamami mísily i krátké básně neznámých umělců. Důležitým textem třetího čísla byl však článek „Čsl. Tisk stojí plně za naší výstavou“¹⁴⁸. Byla v něm podrobně popsána schůzka ostravské odbočky Syndikátu čsl. novinářů, šéfredaktora *Mor.-slez. Deníku Zahradníka*, K. Fingera z ČTK a redaktora Hansela z *Českého Slova*. Cílem jednání byla podpora krajinské výstavy v tisku na celorepublikové úrovni a její pravidelné propagace, za kterou byl zodpovědný Mojmír Macalík jakožto předseda propagačního odboru. Novináři byl na schůzce vysloven upřímný obdiv nad odvahou, se kterou se obyvatelé Frenštátu pustili do pořádání výstavy v tak finančně nehostinné době. Právě proto se všichni zavázali k podpoře a součinnosti. Rovněž byla v očekávání jejich dvoudenní návštěva města, a to 5. – 6. července.

Čtvrté číslo otevíralo vzpomínku napsaná Mojmírem Macalíkem na návštěvu Františka Palackého ve Frenštátě p. R. v červenci roku 1873. Národního obrozence tehdy uvítalo nad několik tisíc občanů a pro město to byla veliká událost.¹⁴⁹ Na obrozenecké téma navazoval článek „Frenštát – město vlastenců a umělců“, kde byl autorem Čeněk Kramolišem vylíčen Frenštát jako „*národně nejuvědomější město na Moravě*“¹⁵⁰, jelikož od počátku jeho založení bylo obyvatelstvo národnosti české, stejně jako všechny významné listiny z 15. století byly psány česky. Teprve až na konci 18. století v důsledku germanizačního útlaku se stala úředním jazykem i němčina. Poté byli v článku ve zkratce představeni slavní národopisci Frenštátu minulosti i současnosti

¹⁴⁸ Čsl. Tisk stojí plně za naší výstavou. *Věstník krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí*, 15. 4. 1934, roč. 1, č. 3, s. 3.

¹⁴⁹ MACALÍK, Mojmír. František Palacký ve Frenštátě p. R. *Věstník krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí*, 15. 5. 1934, roč. 1, č. 4, s. 1.

¹⁵⁰ KRAMOLIŠ, Čeněk. Frenštát – město vlastenců a umělců. *Věstník krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí*, 15. 5. 1934, roč. 1, č. 4, s. 3.

(např. Valentin Kostelník, Rudolf Kalus, Edvard Parma, Hynek Fialka, Emil Kostelník, Robert Křenek,...).

Až do pátého čísla byl obsah věstníku umělecko-informativní, kdy se střídala témata od proslovů významných osobností k informacím o organizaci výstavy až po krátké vložky poezie. V pátém čísle se začínal představovat program výstavy den za dnem. Čtenáři se například dozvídali, že výstava bude zahájena slavnostním vypuštěním sta holubů na náměstí, aby roznesli pozdrav výstavního výboru do všech měst s vyzváním k návštěvě Frenštátu.

„Výstava šťastně zahájena...“ tak začínalo sedmé číslo Věstníku, které bylo zároveň prvním pravidelným číslem, které započalo vycházet každý týden (do této doby byl Věstník měsíčníkem). Informace na úvodní straně byla pozitivní, jelikož i přes nepřízeň počasí v prvních dnech výstavy byl očekáván již 20 tisíc návštěvníků. Už v perexu bylo zdůrazněno, že výstava svým uspořádáním a rozsahem v mnohém překvapila, až předčila očekávání organizátorů.¹⁵¹ Zbylý obsah věstníku naplňoval podrobný popis programu uplynulých dnů. Kdo a odkud na výstavě vystoupil, co se mezitím dělo, kdo významný promluvil a jaký byl jeho hodnotící komentář. Samostatný článek byl věnován již zmiňovanému zájezdu Syndikátu čl. novinářů, kterých do Frenštátu přijelo nad 80 členů. V jejich vedení stál Zahradník, šéfredaktor *Moravskoslezského deníku*. Čtenáři se ze zprávy dozvěděli kompletní program jejich dvoudenní návštěvy, tedy od uvítacího ceremoniálu, přes výlet na Pustevny a setkání se se členy Pohorské jednoty Radhošť, až po jejich proslovy ke konci posledního dne.¹⁵²

Následující vydání přineslo na titulní stranu přehled krátkých zpráv na jedné straně o sportovních utkáních konajících se během výstavy, na druhé straně o zajímavých osobnostech, které výstavu navštívili či asi navštíví. Mezi tyto zajímavé osobnosti patřil bhopalský maharadža Navab Hamidullah, jeden z tehdejších nejbohatších mužů Indie, o jehož možné návštěvě, jak bylo uvedeno, se zatím jen spekovalo, jelikož nebyla oficiálně potvrzena.¹⁵³ Naopak, tiše a nenápadně se mezi ostatními návštěvníky

¹⁵¹ Výstava šťastně zahájena... *Věstník krajské výstavy moravskoslezského Pobežkydí*, 12. 7. 1934, roč. 1, č. 7, s. 1.

¹⁵² Zájezd Syndikátu čl. novinářů. *Věstník krajské výstavy moravskoslezského Pobežkydí*, 12. 7. 1934, roč. 1, č. 7, s. 4.

¹⁵³ Bhopalský maharadža na naši výstavu. *Věstník krajské výstavy moravskoslezského Pobežkydí*, 19. 7. 1934, roč. 1, č. 8, s. 1.

procházel Petr Bezruč. Jak stálo ve zprávě¹⁵⁴: „Přišel, aby viděl naše dílo a prožil třeba v inkognito několik radostných chvil mezi námi.“ Vedle reklamního prostoru se ve věstníku znovu objevil program na další týden výstavy a také rubrika „Různé zprávy“, která ve zkratce (pár vět) informovala čtenáře o výstavním dění.

Poslední číslo věstníku vyšlo 17. srpna, tedy dva dny před závěrem výstavy. Celý jeho koncept byl již v loučícím se duchu, kdy se ještě jednou zopakovalo, jaké úsilí bylo třeba k tomu, aby se nakonec výstava konala. V článku „Z kroniky naší Krajinské výstavy“ bylo podrobně popsáno období na přelomu ledna a února 1934, kdy se již počítalo s tím, že se výstava konat nebude, než došlo k rychlému obratu prakticky z týdne na týden. Předsednictva výstavního výboru se tehdy ujal továrník Petr Polach, který dotáhl organizaci výstavy až do úspěšného konce.¹⁵⁵ Na posledním listě věstníku byla pak umístěna pozvánka k rozloučení se s výstavou, a to lampionovým průvodem spolu ohňostrojem a třemi výstřely z děla.

„Dnešním 12. číslem zakončujeme vydávání Věstníku naší výstavy, který po stránce propagační splnil zajisté svoje poslání.“¹⁵⁶ Touto větou je ukončeno poslední vydání věstníku a zároveň je jí plně vystižena podstata tohoto sezónního periodika. Jeho účelem bylo před zahájením výstavy nejenom spravovat obyvatele a odběratele o tom, jak probíhaly přípravy na výstavu, ale také zároveň uvádět jeho čtenáře do témat výstavy a kulturně-historického kontextu.

3.2.2.6 Náš Střed (1933 – 1934)

Náš střed byl Zpravodaj Akčního výboru Centrálního Ústředí trhoveckých spolků v Československé republice. První svazek vyšel v listopadu v roce 1933, a to v reakci na situaci, kdy se v Praze ve dnech 23. – 24. října 1933 konala konference trhoveckých spolků z celého Československa. Na základě usnesení, aby zpráva byla všem těmto spolkům rozeslána, zejména těm, které se nezúčastnily, vzniklo první číslo periodika *Náš střed*. Obsahem, jeho rozmnožováním a rozesíláním byl pověřen Jan Obšíváč, coby tajemník a zároveň jednatel organizace z Frenštátu pod Radhoštěm. Periodikum bylo

¹⁵⁴ Petr Bezruč navštívil naši výstavu. *Věstník krajinové výstavy moravskoslezského Pobežkydí*, 19. 7. 1934, roč. 1, č. 8, s. 1.

¹⁵⁵ Z kroniky naší výstavy. *Věstník krajinové výstavy moravskoslezského Pobežkydí*, 17. 8. 1934, roč. 1, č. 12, s. 4.

¹⁵⁶ Různé zprávy. *Věstník krajinové výstavy moravskoslezského Pobežkydí*, 17. 8. 1934, roč. 1, č. 12, s. 3.

tisknuto na blanovém rozmnožovači „AUTOTYP“ v sekretariátu Organizace moravskoslezských trhovců a podomních obchodníků ve Frenštátě p. R. a bylo zdarma distribuováno po celém Československu všem trhoveckým spolkům.

První vydání obsahovalo pouze přepis jednání spolku v Praze, tedy protokoly, Jednací řády, provolání a resoluce, které byly odhlasované. Ústředním tématem sjezdu bylo nerovné postavení trhovců a pouličních prodavačů v souvislosti s jejich právy a povinnostmi.¹⁵⁷

Ve druhém čísle byla ústředním tématem zpravodaje zamítavá odpověď ministerstva železnic na žádost organizace o slevu na jízdné a zavazadla pro trhovce, podomní obchodníky a kočující živnostníky. Dále byl obsahem čísla popis činností jednotlivých Akčních Výborů po Československu. Například ve Frenštátě výbor pracoval na zachování a zároveň zvelebení trhů v Bystřici p. H. Součástí byla výzva k vyplnění dotazníku, aby se ostatní spolky vyjádřily, zda měl být *Náš střed* skutečně oficiálním mluvčím sdružených spolků a tím plnit úlohu informátora o jejich činnosti.¹⁵⁸

Ve třetím čísle je otisknuta řeč předsedy organizace Františka Červa, který vzkazoval všem členům, aby se „*zamysleli nad konkurenčním bojem mezi sebou samými. Tím totiž snižují trhovecký stav na stupeň žebrácký. Proto by měli naopak spolupracovat, semknout se v jeden celek, pod jeden prapor.*“¹⁵⁹

Čtvrté číslo začalo svoláním schůze centrálního ústředí trhoveckých spolků na den 20. července 1934, a to při příležitosti konající se krajinské výstavy. Tím tak byli vyzváni zástupci všech spolků, aby do Frenštátu vyslali co nejvíce delegátů a zároveň se tak potěšili z krajinské výstavy a krásy Beskyd. Spolek, který by se rozhodl neúčastnit, automaticky přestává býti členem.¹⁶⁰

V posledním vydaném pátém čísle je Janem Obšíváčem představen Frenštát jako město, které má úzké vztahy k jejich živnosti a má svou „jarmáčnickou“ historii. Frenštát jako město, které má staletou tradici v prodeji tkalcovského zboží na trzích.

¹⁵⁷ Protokol pracovní konference. *Náš střed*. listopad 1933. roč. 1, č. 1, s. 2 - 6.

¹⁵⁸ OBŠÍVAČ, Jan. Činnost Akčního Výboru. *Náš střed*. únor 1934 č. roč. 1, č. 2, s. 16.

¹⁵⁹ ČERV, František. Všem trhovcům a podomním obchodníkům na uvážení! *Náš střed*. březen 1934 č. roč. 1, č. 3, s. 18.

¹⁶⁰ OBŠÍVAČ, Jan. Ustavující schůze centrálního ústředí trhoveckých spolků. *Náš střed*. květen 1934. roč. 1, č. 4, s. 24.

Které jiné město, dle jeho slov, by mělo hostit celonárodní sjezd. Všichni příchozí jsou do něj tedy srdečně vítáni.¹⁶¹

Vydání prvního a zároveň posledního ročníku *Našeho středu*, bylo ukončeno poděkováním Jana Obšíváče, tajemníka a jednatele Akčního Výboru, za dosavadní spolupráci a víru, že i nadále zůstanou v pevném svazku, lásce, bratrství a jednotě. Zároveň všechny prosil, aby navštívili o sjezdu Frenštát.¹⁶² Na činnost *Našeho středu* navázal časopis *Trhovec*, který již byl obsáhlejší, informačně nabitější a poučnější.

3.2.2.7 Trhovec: Ústřední orgán Svazu československého trhovectví (1937 – 1941)

Časopis *Trhovec* volně navázal na jeho předchůdce, jimiž byl *Spolkový věstník Organisaace moravsko-slezských trhovců a podomních obchodníků*. Od nového ročníku, tedy prvního *Trhovce* a osmého věstníku, nastala změna nejen v názvu, ale také v rozšíření působnosti periodika. Zatímco do této doby byl věstník záležitostí pouze Moravy a Slezska, měl *Trhovec* celostátní zastoupení. První číslo vyšlo v červenci roku 1937 s oznámením na první straně o změně vydávání. „*Opouštíme dosavadní úzkou působnost Spolkového Věstníku a podotýkáme, že jediná změna, která nastala, záleží ve způsobech a metodách, v rozložitosti pohledu a ve výbojích. Byl-li dosud čtenářům podáván v minulých ročnících jen výběr s ohledem na provinciální působnost věstníku pro zemi moravskoslezskou, chceme nyní postavit tento výběr na základ soustavných přehledů živnostenských, právních, sociálních a kulturních. Jde tu o nový typ objektivního trhoveckého časopisu, který dosud postrádáme.*“¹⁶³ Takto se vyjadřuje ke změně její iniciátor, majitel, vydavatel a také zodpovědný redaktor Jan Obšíváč, který periodikum vedl do července roku 1938. Poté nastala změna ve vedení. Jana Obšíváče nahradil Innocenc Trnčák, který čtenářům slíbil pestrý obsah, i když uznal, že je to těžký úkol u odborového časopisu. Nicméně i přes to vyzval čtenáře, aby byli časopisu věrní a odebírali jej, protože kdo o něj požádá, bude mu rozeslán zdarma, a to jak

¹⁶¹ OBŠÍVAČ, Jan. Frenštát pod Radhoštěm – město jarmačnické tradice. *Náš střed*. červen 1934. roč. 1, č. 5, s. 26.

¹⁶² OBŠÍVAČ, Jan. Děkuji. *Náš střed*. červen 1934. roč. 1, č. 5, s. 34.

¹⁶³ OBŠÍVAČ, Jan. Nová cesta. *Trhovec. Ústřední orgán Svazu československého trhovectví*. 1. 7. 1937. roč. 8, č. 1, s. 1.

členům, tak i nečlenům¹⁶⁴. Jan Obšíváč však i nadále zůstal tajemníkem a jednatelem spolku. Další posila do redakce přišla v dubnu v roce 1939, kdy byl dalším příspěvovatelem a zodpovědným redaktorem Josef Kocián. Sídlem a zároveň i sídlem administrace byla ulice Dolní 400 ve Frenštátě p. R.

Časopis byl vydáván proto, aby byli členové trhoveckého spolku pravidelně o všem a včas informováni, a to nejen o událostech ve svazu, nýbrž také o všech veřejných otázkách týkajících se trhovectva. Obsah periodika byl tedy úzce zaměřen na záležitosti obchodní, často se v něm objevovaly výňatky z právních předpisů, nařízení, vyhlášek, dále podmínky prodeje, o daních, jejich výměru a placení, výklady zákona, ale také informace o konání schůzí či nekrolog bývalých členů apod.

Časopis měl výsadní postavení coby informátor ve spolku, o čemž svědčilo upozornění z osmého čísla roku 1940, kdy byli členové upomínáni, že odběr časopisu se řadil mezi jejich členské povinnosti a museli se řídit dle všech v něm vydaných oznámeních. Jelikož se ukázalo jako těžké všechny členy obesílat dopisem, byla považována každá vytištěná zpráva za platnou a automaticky doručenou a každý člen byl za její vyplnění osobně zodpovědný.¹⁶⁵ Stejně tak v případě vrácení časopisu, by byl akt považován za žádost o vystoupení z organizace.¹⁶⁶

Pravidelnými rubrikami byly „Organisační zprávy“, jejichž obsahem byly nejčastěji informace o konajících se sjezdech, seznamy přijatých usnesení, nebo vzkazy a zprávy z redakce; „Kulturní koutek“ neboli „Besídka“, kde byly psány ať už recenze a komentáře k vydaným knihám, nebo příběh na pokračování; „Daňová hlídka“, jejíž obsahem byly upozornění na placení daní, výpočty jejich výší, výklady ustanovení daňových zákonů či podmínky osvobození plátců; „Nekrolog“, neboli vzpomínky a smuteční oznámení o úmrtí některých ze členů spolku.

Vydávání časopisu postihly i celospolečenské politické změny. Již v čísle ještě před Mnichovskou dohodou z 23. září 1938 byli čtenáři upozorněni, že výměrem příslušných úředních míst je nařízena povinnost předkládat povinné výtisky

¹⁶⁴ TRNČÁK, Innocenc. K povšimnutí! *Trhovec. Ústřední orgán Svazu československého trhovectví*. 4. 7. 1938. roč. 9, č. 24, s. 1.

¹⁶⁵ Povinný odběr a četba časopisu „Trhovec“. *Trhovec. Ústřední orgán Svazu československého trhovectví*. 15. 7. 1940. roč. 12, č. 8, s. 4.

¹⁶⁶ Vrácení časopisu. *Trhovec. Ústřední orgán Svazu československého trhovectví*. květen 1939. roč. 10, č. 5, s. 102.

periodických časopisů nejméně 24 hodin před jejich vydáním k tiskové cenzurní prohlídce. Až do odvolání začal *Trhovec* vycházet ve dvojčíslech (do této doby vycházelo jedno číslo každý pátek).¹⁶⁷ Další prohlášení vydavatelstva reagovalo na změny poměrů v zemi v listopadu téhož roku, kdy svým čtenářům a potažmo členům spolku oznámilo, že daným dvojčíslem je zakončeno vydávání devátého ročníku časopisu, a to z důvodu mimořádných poměrů, které v zemi nastaly. Jak redakce psala: „*Mnichovskou dohodou byl těžce postižen československý národ a tato dohoda dotkla se i výstavby našeho svazu. Velká část členstva, téměř polovice skupin a několik funkcionářů ústředí zůstalo za hranicemi naší okleštěné vlasti.*“¹⁶⁸ Dále pak redakce pokračovala s vyjádřením k úspornosti vydávání časopisu, a to na frekvenci jednou měsíčně. Rozsah časopisu měl zůstat nezměněn. První číslo jubilejního desátého ročníku mělo být vydáno před Vánoce.¹⁶⁹

První číslo desátého ročníku vyšlo k lednu 1939 a každé následující číslo poté vycházelo pravidelně co měsíc. Časopis pokračoval ve svém vydávání v podobném rozsahu i duchu až do roku 1941.

3.2.3 Spolkové a svazové časopisy

3.2.3.1 Ochrana: list válečných poškozců a úrazových rentistů (1925 – 1926)

List *Ochrana* bylo periodiku vycházející ve Frenštátě pod Radhoštěm jednou měsíčně v letech 1925 – 1926. Jejich majitelem a vydavatelem byl Ochranný svaz československých válečných poškozců a zodpovědným redaktorem Alois Brož. Časopis vznikl po roce založení svazu a byl určen jak široké veřejnosti, tak hlavně velké rodině válečných invalidů, vdov, sirotků, zestárlých rodičů a také invalidům práce a jejich rodinným příslušníkům.¹⁷⁰ Cílem bylo zvýšit povědomí a zájem o osudy těchto

¹⁶⁷ Upozornění. *Trhovec. Ústřední orgán Svazu československého trhovectví*. 23. 9. 1938. roč. 9, č. 32 - 33, s. 111.

¹⁶⁸ Prohlášení vydavatelstva. *Trhovec. Ústřední orgán Svazu československého trhovectví*. 25. 11. 1938. roč. 9, č. 34 - 35, s. 114.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 114.

¹⁷⁰ Slovo úvodní. *Ochrana: list válečných poškozců a úrazových rentistů*. 20. 4. 1925. roč. 1, č. 1, s. 1.

lidí a vzbudit o ně zájem nejenom veřejnosti, ale také státních složek, které se nemalou měrou podílely na jejich podpoře a důchodech.¹⁷¹

Všechny uveřejněné články se tedy týkaly sociální péče, výkladů zákonů, upozorňování na nerovnoprávnost a špatnou péči o sociálně slabé. Například se jeden článek věnoval palčivé otázce sirotků ve Frenštátě, pro které město nemělo žádný útulek. Proto vyzýval všechny, kterým jejich osud nebyl lhostejný, aby poslali příspěvek a pomohli tak budovat projektovaný humánní útulek.¹⁷² Výzvy a zamyšlení byly však v listu otočeny i vůči vlastní organizaci. Článek „Neupřímné projevy“ znamenal vzkaz všem do vyšších řad organizace, aby s takovým zapálením nemluvili na sjezdech a setkáních, ale spíše se zamysleli nad vlastním přispěním, obhajobu organizace a potažmo práv válečných poškozců na vládní úrovni. Čím zanícenější se nesly projevy před vdovami, sirotkami a válečnými veterány, tím větší byla snaha ve vládě odebrat renty válečným vysloužilcům.¹⁷³

Vedle článků měl časopis i stálé rubriky. „Malý oznamovatel“ byla inzertní část, která zahrnovala koupi a prodej věcí, nabídky práce a služeb a také seznamku vdov. V rubrice „Z krajů“ byly stručně shrnuty zajímavé zprávy z okolních vesnic a měst, které se však vždy týkaly sociálních témat. Jak vydavatelství slíbilo v prvním čísle, byly v některých číslech otisknuty dopisy, které čtenáři do redakce zaslali. „Co píše valašský invalida“ je uveden jako příklad jednoho z nich.¹⁷⁴ Poslední sedmé číslo časopisu vyšlo v červenci roku 1926. Poté časopis přestal vycházet. Na podobné téma navázal v roce 1930 časopis *Nový Cíl*.

3.2.3.2 Nový Cíl (1930)

První číslo časopisu *Nový Cíl* vyšlo na Štědrý den 24. prosince roku 1930. Redakce, administrace a expedice měla sídlo ve Frenštátě pod Radhoštěm. Majitelem byl Alois

¹⁷¹ List měl být mluvčím a reprezentantem, obhájcem a měl konat své poslání ve směru sociální péče v duchu demokratickém tak, jak zaručovala ústavní listina Československé republiky. Zároveň byli vyzváni všichni, kdo by chtěli s časopisem spolupracovat, ať hromadně zasílají své komentáře, rady a návrhy, že všechny budou s radostí uveřejněny.

¹⁷² Okresní domov ve Frenštátu p. R. *Ochrana: list válečných poškozců a úrazových rentistů*. 20. 4. 1925. roč. 1, č. 1, s. 1.

¹⁷³ Neupřímné projevy. *Ochrana: list válečných poškozců a úrazových rentistů*. 20. 6. 1925. roč. 1, č. 2 - 3, s. 2.

¹⁷⁴ Ukázka viz příloha č. 8.

Brož, vydavatelem Alois Gvarda a za redakci zodpovídal Josef Knebel. Podle informací z úvodníku mělo periodikum vycházet každý 1. a 15. den v měsíci. Nicméně do jaké míry to byla pravda, lze nyní jen těžko odhadovat, jelikož se z periodika zachovalo pouze první číslo. Je tedy možné, že další čísla již vůbec nevyšla. Periodikum a potažmo redakce si všímala sociálně právních otázek lidí, kteří doposud neměli své zastoupení ve společnosti. Právě *Nový Cíl* a jeho redakce měla být jejich zástupcem a obhájcem v těchto náležitostech.¹⁷⁵

Podle statistiky úrazů v ostravsko-karvinském revíru, úrazy rapidně narůstaly, a proto vydavatelství časopisu považovalo za nutné věnovat se těm, jejichž zdraví při fyzické práci trpělo. Dále redakce upozorňovala na špatné vykládání a nevhodnou úpravu úrazového zákona, který byl politickou reprezentací opomíjen.

V úvodu periodika byla otištěna přehledná tabulka úrazů, dle které se určovala procenta neschopnosti a tím tedy výše příspěvků (např. ztráta obou horních končetin 100 %, zkřivení páteře po zlomenině 10 – 20 %, chůze jen o holi 60 %).¹⁷⁶ V závěru byl uveden vzkaz čtenářům, že periodikum je bude všestranně podporovat, podávat jim zdarma žaloby, žádosti na obnovu lékařských prohlídek a dále všechno, co do tohoto oboru spadalo. Měli se proto na ně obracet s důvěrou a podporovat je v této těžké práci.

Cílovými čtenáři byli lidé sociálně slabí a utlačovaní, tedy váleční invalidé, vdovy, pozůstalí sirotci, úrazoví rentisté a pojištěnci, kteří následkem úrazu přišli o určitou schopnost práce. Časopis měl být mluvčím a rádcem pro každou domácnost ve věcech daňových, hospodářských i sociálních. Zároveň k vydávání časopisu byla zřízena poradna, která měla své sídlo v restauraci p. Krče ve Frenštátě s úředními hodinami pátek mezi devátou a desátou hodinou dopolední.¹⁷⁷

Z rubrik, které se v prvním čísle objevily, byla rubrika „Z kraje“, kde se zkráceně informovalo o stavu úrazových rentistů ve vybraných vesnicích a městech (Příbor, Kozlovice, Hukvaldy, Tichá,...), dále rubrika „Hovorna“, kde byly přepsány došlé dotazy do redakce, také rubrika „Malý oznamovatel“, což byl inzertní koutek pro

¹⁷⁵ Cíl, smysl a poslání periodika vysvětluje redaktor Josef Knebel hned při úvodní straně dlouhým článkem „Osud úrazových rentistů“. Podle něj dnešní doby vyžaduje, aby úrazoví rentisté byli řádně informováni o svých právech a povinnostech vůči úrazovým pojišťovnám, jelikož je hodně z nich svou vlastní vinou o své nároky připravováno.

¹⁷⁶ KNEBEL, Josef. Osud úrazových rentistů. *Nový Cíl*. 24. 12. 1930. roč. 1, č. 1, s. 1.

¹⁷⁷ Z redakce: Všem členstvu na vědomí! *Nový Cíl*. 24. 12. 1930. roč. 1, č. 1, s. 3.

zadávání nabídky práce, prodeje věcí či seznamka. Současně bylo číslo doplněno o diskuzní články, nad zaváděním nových typů pojišťoven či novelizací úrazového zákona, apod.

Podle zpráv z redakce mělo druhé číslo vyjít 15. ledna 1931. Zdali tomu tak skutečně bylo je těžko odhadovat, jelikož více čísel časopisu se pravděpodobně nedochovalo.

3.2.4 Tělovýchovná a sportovní periodika

3.2.4.1 Radhošť: věstník sokolské župy Palackého (1922 – 1932)

Věstník začal vycházet jako měsíčník v dubnu roku 1922. Majitelem a vydavatelem byl odbor sokolské župy Palackého, zodpovědným redaktorem se stal Jiří Felix, spoluzakladatel Sokola ve Frenštátě, historik a ředitel tehdejší místní měšťanské dívčí školy. V roce 1926 Jiří Felix umírá a v jeho funkci jej nahrazuje František Konvička. Druhá změna v redakci nastala v roce 1932, kdy se stal posledním zodpovědným redaktorem Stanislav Indruch (poslední dva redaktoři pracovali z Valašského Meziříčí).

Věstník byl pojmenován podle jména hory, na kterou „*dávni předkové přicházeli se poklonit velebné přírodě a čarovnému slunci, které jim bylo bohem mravního světa, moudrosti a pořádku.*“¹⁷⁸ Právě za těmito cíli šlo Sokolstvo již šedesát let. Tento věstník se měl věnovat pouze práci místní župy, zároveň měl být také úředním listem předsednictva správního, technického, vzdělávacího a jejich odborů. Měl se stát pojítkem, jak mezi župním ústředím a jednotami, tak zároveň mezi jednotami samými a dále mezi jednotou a jejím členstvem. Proto jeho obsahem byly zprávy o schůzích všemožných župních orgánů. Jednoty byly povinny posílat redakci pravidelně, slovně stručně, ale obsahově výstižně informace o jejich činnosti a význačných událostech. Jak bylo shrnuto v posledních větách úvodního slova redakce: „*Věstník má přispěti k tomu, aby snahy všech členů nesly se jedním směrem: zdokonaliti práci společnou ve všech směrech vedoucí k ušlechtnění našeho národa.*“¹⁷⁹ Jeho funkcí bylo jednak jednoty Sokola informovat, jednak vzdělávat a podněcovat je ke kritickému myšlení.

Stálé rubriky střídaly články, které promlouvaly a přinášely poselství k členům, jejich uvědomění a morálce. Například v článku *Naše poslání* se autor J. Vencour

¹⁷⁸ Bratřím a sestřám! *Radhošť: věstník sokolské župy Palackého*. 15. 4. 1922. roč. 1, č. 1, s. 1.

¹⁷⁹ Bratřím a sestřám! *Radhošť: věstník sokolské župy Palackého*. 15. 4. 1922. roč. 1, č. 1, s. 1.

obracel na členy s upozorněním, že každý z nich by měl znát účel, cíl a úkoly spolku dohromady s prostředky, které k nim vedou.¹⁸⁰ Aby byli bratři a sestry upozorněni, že sokolské srdce jest štědré, jsou požádáni redakcí ve výzvě „Sokolským srdcím!“ k sestavení seznamu těch, kteří po válce nenašli zaměstnání, a kteří jsou nyní (v předvánoční době) v bídě a nedostatku. Členové jsou doslova žádáni: „*Otevřete štědré ruce v době předvánoční. Dejte, kde darovati můžete, ze srdce upřímného.*“¹⁸¹ Úvahy doplňující pasáže stálé rubriky, byly pestré. Karel Vaníček v druhém ročníku květného čísla¹⁸² vedl členy k zamyšlení nad smyslem života.¹⁸³ Často se také psalo o vztahu sokolství a politiky, o historii a rozvoji sokolstva stejně jako o osobě zakladatele Miroslava Tyrše.

Mezi stálé rubriky patřily „Zprávy z okrsků jednot“, ze kterých se pravidelně jednoty dozvídaly o vzájemných aktivitách, dále rubrika „Svědomí“, jejíž funkce byla upomínková. Promeškala-li nějaká z jednot určitý termín či se nezúčastnila nějaké aktivity, byla veřejně ve věstníku upomenuta. Tzv. všehochutí byla naplněna rubrika „Různosti“, ve které se pravidelně vyskytoval vzkazy z redakce, omluvy za tiskové omyly či výzvy k šíření sokolského věstníku. Velmi zajímavé byly sice občasné, ale za to pravidelné cvičební přílohy, kde bylo popsáno krok za krokem, jak cvičit jaké části těla a rovněž někdy byly popsány a nakresleny celé sestavy včetně přechodů.

Poslední číslo vyšlo v prosinci roku 1932. Člen redakce Jan Slimáček se se čtenáři rozloučil článkem „Na rozloučenou“, ve kterém objasnil, z jakých důvodů věstník zaniká. Nejpalčivějším z nich byla finanční situace, které byl na vině nízký odběr a nedoplatky za předplatné, které se po několik let nasčítaly. Bohužel, místo toho, aby se věstníky četly a členové si je mezi sebou půjčovali a rozšiřovali i mezi nečleny, místo toho ležely nedotknuté svazky v sokolovnách. Částečně je podle autora vina i samotné redakce, která měla obsah naplňovat poutavějšími zprávami, informacemi a diskuzemi. „*Radhošť stává se tedy věcí archivu, věcí minulosti, věcí kronikářů. Ať už jsou o něm hlasy jakékoliv, vykonal kus záslužné práce vzdělávací, informační*

¹⁸⁰ VENCOUR, J. Naše poslání. *Radhošť: věstník sokolské župy Palackého*. 15. 6. 1922. roč. 1, č. 3, s. 31 – 32.

¹⁸¹ Sokolským srdcím. *Radhošť: věstník sokolské župy Palackého*. 15. 12. 1922. roč. 1, č. 9, s. 106.

¹⁸² VANÍČEK, Karel. *Radhošť: věstník sokolské župy Palackého*. 15. 5. 1923. roč. 2, č. 2, s. 1 – 2.

a organizační. Měl a má svou cenu i význam.“¹⁸⁴ Třebaže v každém čísle byl vyhrazen prostor pro inzerci, vydávání bylo ukončeno hlavně kvůli finanční tísní.

3.2.4.2 Zpravodaj tělocvičné jednoty „SOKOL“ Frenštát p. R. (1930 – 1932)

Tělovýchovnou organizaci Sokol¹⁸⁵, pod dva roky ve Frenštátě zaštiťovala dvě periodika, jednak to byl již zmíněný *Věstník sokolské župy Palackého* a jednak v roce 1930 paralelně začal vycházet *Zpravodaj frenštátské jednoty*. Redakce a administrace sídlila v místní Sokolovně, vydavatelem byla Tělovýchovná jednota Sokol Frenštát p. R. a odpovědným redaktorem se stal Bohdan Knězek. Zpravodaj vycházel jednou měsíčně přes dva roky a dohromady vyšly tři ročníky.

Periodikum začalo vycházet k příležitosti 40. výročí založení Sokola ve Frenštátě. Jeho cílem bylo podrobně informovat o životě a činnosti jednoty. Zároveň přinášelo články o všech aktuálních společenských otázkách a také se mělo stát místem pro kritiku a náměty k prohloubení práce redakce. Poctou *Zpravodaje* byla odpověď slavného valašského básníka J. Kaluse, který přislíbil spolupráci. Redaktor skrze první číslo vyzval odběratele k pilnému čtení a rozšiřování zpravodaje mimo sokolskou obec, aby jeho obsah nadchl i ty, kteří se ještě nerozhodli pro to, stát se členem. „*Očekáváme, že zpravodaj bude živé slovo, někde povzbuzující, jinde burcující, vždy však milé, srdečné a pravdivé!*“¹⁸⁶

¹⁸³ Autor dochází k závěru, že rozdíl mezi člověkem a zvířetem je v myšlení a cítění. Podle toho by také lidé měli žít, tedy ne pouze nadšením, ale také snahou a promyšlenou prací působit pro dobro vlastní i celku.

¹⁸⁴ SLIMÁČEK, Jan. Na rozloučenou. *Radhošť: věstník sokolské župy Palackého*. prosinec 1932. roč. 11, č. 12, s. 162 - 163.

¹⁸⁵ Příručka *120 let T. J. Sokol ve Frenštátě pod Radhoštěm* [cit. 22. 12. 2016] (dostupná online: http://sokolfrenstat.cz/userfiles/test2/T_J_Sokol_Frenstat_p_R_120_let.pdf) uvádí, že ve Frenštátě byl Sokol založen v roce 1889. Nejprve se členové scházeli v prostorách hostince Střelnice, nicméně se zvyšujícím se počtem bylo v roce 1904 rozhodnuto o stavbě vlastní tělocvičny. I po jeho prvotním zákaze v roce 1915 došlo po první světové válce znovu k rozmachu. V době psaní, kdy první číslo novin vyšlo, Sokol ve Frenštátě aktivní, stejně jako jeho protiváha Orel (katolicky orientovaný), který byl ve městě založen v roce 1910.

¹⁸⁶ KNĚZEK, Bohdan. Úvodem. *Zpravodaj tělocvičné jednoty „SOKOL“ Frenštát p. R.* 15. 6. 1930. roč. 1, č. 1, s. 1.

V jednom z úvodních článků „Z administrace“, byly sepsány všechny organizační a vydavatelské informace. Časopis měl mít obvykle 6 stran, přičemž v posledním čísle roku by měly být uvedeny všechny sokolské výroční zprávy. Distribuce byla stanovena pro členy zdarma (jeden výtisk připadal na jednu sokolskou rodinu). Jejich úkolem byla však starost o získávání nových inzerentů. Všechny dobrovolné příspěvky byly s nadšením vítány.¹⁸⁷

Zvláště negativně působilo zakončení prvního ročníků, které se neslo v duchu smutného oznamování a vzpomínání na zemřelé členy, přispěvatele a osobnosti z Frenštátu. Redaktor doslova napsal: „*Doufejme však, že s posledním číslem tohoto ročníku Zpravodaje skončí i naše ztráty, a že v příštím ročníku budeme moci zvěstovat radostné zprávy.*“¹⁸⁸ Čtenář by se jen těžko v tomto rozloučení shledával s optimismem a pozitivním vkročením do nového ročníku.

Do druhého ročníku byli členové přivítání krátce a nenápadně drobným odstavcem v rubrice „Různé“. Vedle konstatování, že zpravodaj plní své poslání, není opomenuto, že „*radost bude ještě větší, když bude ono krásné pochopení naší činnosti vyjádřeno též peněžitými příspěvky zaslányými na tiskový fond Zpravodaje.*“¹⁸⁹

Ve třetím ročníku byl obsah rozšířen o několik událostí, které se měly téhož roku udát. Předně to byly zprávy o přípravách k župnímu sletu, které nebyly určeny pouze pro členstvo frenštátské jednoty, ale pro všechny v župě sdružené. Dále to byly zprávy o IX. všesokolském sletu a také velká část zpráv o přípravách jednoty pro oslavy 100. výročí narozenin Mr. Tyrše k uctění jeho památky.¹⁹⁰

Každý ročník tedy obsahoval články, zprávy a informace o aktuálním dění a přípravách v jednotě a mimo jiné měl i svou stálou rubriku „Různé zprávy“, kde se nejčastěji objevovaly vzkazy z redakce či krátké informace o činnosti jiných jednotek.

Některá čísla byla doplněna burcujícími básněmi Josefa Kaluse, například báseň¹⁹¹ „Jen chtít!“¹⁹². Vedle kulturní vložky zpravodaj doplňovaly články, týkající se

¹⁸⁷ Z administrace. *Zpravodaj tělocvičné jednoty „SOKOL“ Frenštát p. R.* 15. 6. 1930. roč. 1, č. 1, s. 6.

¹⁸⁸ KNĚZEK, Bohdan. Končíme první ročník... *Zpravodaj tělocvičné jednoty „SOKOL“ Frenštát p. R.* 12. 12. 1930. roč. 1, č. 9, s. 54.

¹⁸⁹ Různé zprávy. *Zpravodaj tělocvičné jednoty „SOKOL“ Frenštát p. R.* 12. 2. 1931. roč. 2, č. 1, s. 4.

¹⁹⁰ Tamtéž, s. 5.

¹⁹¹ Ukázka viz příloha č. 9.

¹⁹² KALUS, Josef. Jen chtít! *Zpravodaj tělocvičné jednoty „SOKOL“ Frenštát p. R.* 12. 12. 1931. roč. 2, č. 1, s. 1.

historie frenštátského Sokola, úvahách o vztahu Tyrše a náboženství či ke konci roku shrnující zprávy jednotlivých významnějších funkcionářů jednoty (náčelník, zábavní odbor, jednatel, vzdělavatel,...). Ty se však ve zpravodaji objevovaly sporadicky nebo pravidelně jednou ročně.

Každé číslo mělo vyhrazený prostor pro inzerci, která byla pro zpravodaj zdrojem financí. Inzerenti byli pouze podnikatelé z Frenštátu. Jak již bylo řečeno, členové byli vyzýváni, aby neustále vybízeli a hledali možné další zájemce o umístění drobné reklamy ve zpravodaji.

Zpravodaj ukončil svou činnost v roce 1932. Z jakého důvodu není v periodiku uvedeno, nicméně lze předpokládat, že na „vině“ by mohla být, stejně jako u *Věstníku sokolské župy Palackého*, ekonomická situace vydavatelstva. Zpravodaj byl rozdáván zdarma, inzerce v něm nebyla rozsáhlá.

3.2.5 Náboženské římsko-katolické noviny

3.2.5.1 Svatý Martin (1930 – 1941)

První číslo *Svatého Martina*, věstníku farnosti frenštátské vyšlo poprvé 28. října roku 1930 a následně pravidelně vždy poslední neděli každého měsíce mimo školní prázdniny, a to až do roku 1941. Smyslem periodika bylo přinášet zprávy farního úřadu a zároveň se měl stát pojítkem mezi farním úřadem a katolickými rodinami. Podle slov redakce (za kterou jsou považováni pracovníci římsko-katolického farního úřadu ve Frenštátě p. R.) se však nejednalo o žádnou novinku, jelikož v jiných farnostech, hlavně ve městech, byly farní deníky již dávno zavedeny. Rodiny tak ve věstníku našly hlavně duchovní zprávy a náboženské úvahy. Periodikum neslo jméno po světcí, jemuž byl zasvěcen frenštátský farní kostel.¹⁹³

Veškerá zpráva, ať už ze světa či z domova, byly vždy spojeny s náboženským odkazem. Tedy, když se psalo o prezidentu Masarykovi, byla zpráva spojena s jeho náboženským životem¹⁹⁴, psalo-li se o zahraniční politice (například o americkém prezidentovi Hooverovi¹⁹⁵), nebylo opomenuto souznění s náboženskými hodnotami a řádem. V průběhu druhé světové války vyšlo pár článků píšících o novém přerozdělení

¹⁹³ Spolupracovník duchovní správy. *Svatý Martin*. 26. 10. 1930. roč. 1, č. 1, s. 1.

¹⁹⁴ President Masaryk o náboženském životě. *Svatý Martin*. 26. 10. 1930. roč. 1, č. 1, s. 5.

¹⁹⁵ Hoover pro náboženství a proti socialismu a bolševismu. *Svatý Martin*. 26. 10. 1930. roč. 1, č. 1, s. 5.

Evropy a Velkoněmecké Říši.¹⁹⁶ Nicméně politika nebylo jedno z častých témat, kterým by se periodikum věnovalo.¹⁹⁷

Mimo zahraniční politiku byla ve věstníku zavedená pravidelná rubrika „Zprávy z farního úřadu“, kde byl vždy za jeden měsíc vypsán počet sňatků, nově narozených dětí, úmrtí a také informace, jaké křesťanské svátky lze v nadcházejícím měsíci očekávat či co se bude dít na frenštátské faře. Věstník obsahoval i statistiky meteorologických pozorování (teplota, srážky, obloha, tlak směr větru, počty bouřek apod.) Mezi další stálé rubriky na pokračování patřily „Dějiny frenštátské farnosti“ či „Co se cestou našlo“, do které byly povětšinou umístěny krátké zprávy různého obsahu. Například kolik kdo daroval věstníku peněz, o smrti mexického kněze, o konání dětské besídky i drobné úvahy například proč rodiče nedávají své děti do náboženství.¹⁹⁸

Velká část obsahu jednotlivých čísel byla spojena se svátkem, kterých křesťané v průběhu celého roku hodně slaví a nejsou to jen všem známé Velikonoce a Vánoce, ale také mnoho menších, jako je uctívání svatých apod. Nejčastěji se jednalo o úvahy, vysvětlující články, zpěvy, modlitby. Další značná část obsahu periodika byla výchovného rázu, a to směrem k dodržování křesťanských hodnot a pravidel vedoucí k zamyšlení nad stylem a smyslem života, kterým dnešní lidé žijí. V jednom z úvodních čísel byla připomenuta pravidla křesťanského života,¹⁹⁹ podle kterých by se měl správný křesťan řídit.²⁰⁰

V dalších číslech pak následovaly samostatné úvahy s varováním, nabádáním, poukazováním na to, co je zlé a špatné a co by správný křesťan neměl činit. V jednom z dubnových čísel z roku 1935 bylo úvodním článkem pojednání o vlivu matky na povahu dětí. Matka by v rodině svým chováním měla jít příkladem, jelikož co dělá ona, dělají i její děti. Dítě ji napodobuje a právě na ní leží ta zodpovědnost, aby mu svým příkladným chováním určila dobrý charakter a povahu. Všechny matky by si tedy měly

¹⁹⁶ Nová Evropa. *Svatý Martin*. 30. 11. 1940. roč. 11, č. 9, s. 2.

¹⁹⁷ Více o rozložení témat viz druhá analytická část práce.

¹⁹⁸ Co se cestou našlo. *Svatý Martin*. 29. 11. 1931. roč. 2, č. 9, s. 5.

¹⁹⁹ Pravidla křesťanského života. *Svatý Martin*. 22. 2. 1931. roč. 2, č. 2, s. 3.

²⁰⁰ Ve zjednodušeném znění je lze parafrázovat následně. Člověk se má chránit svou vírou a žít podle ní, vyvarovat se škodlivému tisku a víře nepřátelské. V neděli vzdát bohu povinnou úctu, v pátek se postit, vyvarovat se nemravnosti, a to hlavně dívky, které by tímto měly dbát na slušnost v oděvu. Do manželství vstupovat po zralé úvaze, nebrat si své příbuzné ani nekatolíky a po narození dítěte je dát bez odkladu pokřtít, přičemž kmotři musí být výhradně jen katolíci.

uvědomit, že jsou vzory pro své děti a že na nich záleží, jak bude vypadat celá naše společnost.²⁰¹ Jiný výchovný článek si všímal tehdejší mládeži a jejímu vedení k dospělosti. Článek radil rodičům, aby své děti již odmala vedli k samostatnosti a správně užívali svobodné vůle. S dětmi by se nemělo zacházet s železnou přísností a také by se s dospívajícími nemělo zacházet jako s malými dětmi. Takto jsou totiž vychováváni k nesamostatnosti. Rodiče jsou vybízeni k trpělivosti zvláště u chlapců v tzv. klackovitých letech.²⁰²

Avšak výchovné články nejsou ve *Svatém Martinu* věnovány pouze rodičům. Některé se obrací přímo k dospívajícím a mládeži,²⁰³ jako například promluva s jasným nadpisem „Mládeži“,²⁰⁴ kde je mladým lidem vštěpováno, aby nepodléhali tělesným pudům a zachovávali si čistotu duše.

4 Periodický tisk ve Frenštátě p. R. v letech 1945 – 1950

4.1 Frenštát p. R. v letech 1945 – 1950

První poválečné měsíce se ve Frenštátě nesly v duchu oprav a znovubudování válkou zničených domů a komunikací. Nově se do celého města zavádělo plynové potrubí a kanalizace. Krátce po osvobození byla potřeba znovu vybudovat vedení městské správy. Proto byl ustanoven 14 členný revoluční národní výbor a do jeho čela byl zvolen František Černoch a místopředsedy se stali Jaroslav Parma a Jan Polášek. Komunistická strana zvítězila ve Frenštátě v prvních poválečných volbách, a tak její členové obsadili klíčové pozice ve vedení města. Občané se začali přizpůsobovat změnám na základě Košického vládního programu. Se znárodněním se pomalu začalo již v roce 1945

²⁰¹ Vliv matky na povahu dětí. *Svatý Martin*. 28. 4. 1935. roč. 6, č. 4, s. 1.

²⁰² Dospělé děti se mají vychovávat k jisté samostatnosti. *Svatý Martin*. 22. 12. 1935. roč. 6, č. 10, s. 4.

²⁰³ Dále v článku pokračuje vyjádření, že mladí lidé jsou často vyzýváni k tomu, aby přemohli své pudy, třebaže na ně budou dorážet jako hladoví vlci. Avšak jejich vůle a jejich spasitel by je měli od těchto hříšných myšlenek odvrátit. Důležité je uchránit si čistotu duše. Mládež by se tedy měla vyvarovat všem podnětům, které by je mohly svést na tuto špatnou cestu. Měli by si tedy dávat pozor na četbu, kterou si vybírají, obrazy, na které se dívají. Také by měli pečlivě vybírat, na co půjdou do divadla a biografu. Rovněž při tanci, by měli být ostražití, nejčastěji se právě zde totiž ukáže, kdo je pevného charakteru a kdo mravní slaboch.

²⁰⁴ Mládeži. *Svatý Martin*. 21. 3. 1937. roč. 8, č. 3, s. 2 – 4.

(nejprve u bank a podniků nad 500 zaměstnanců), ale hlavní vlna proběhla až po Únoru 1948. Vznikl tak nový podnik Loana sloučením původně dvou samostatných textilních závodů, přádelny a pletárny. Podnik Bernkop specializující se na ohýbaný nábytek (založen roku 1906) byl začleněn do národního podniku Thonet a byl přejmenován na TON. Bývalé tkalcovské firmy majitelů Křenka, Michny a Kostelníka byly sloučeny do jednoho bavlnářského závodu Slezan. V roce 1947 byly do Frenštátu přestěhovány elektrozávody podniku Baťa ze Zlína. Dále se znárodnily koželužny, výroby likéru, byly zestátněny obchody i autobusová doprava.²⁰⁵ V letech socialistické industrializace se tak Frenštát pomalu přeměňoval z města textilního na město strojírenského průmyslu.

Na začátku padesátých let začala poměrně mohutná výstavba bytů a domů. Postupně se tak začala měnit celková podoba města, na jehož okraji vyrůstaly několikapatrové bytovky pojmenované jako „sídliště Klementa Gottwalda“, „Školská čtvrť“, či „Centrum“.

Až do roku 1958 mělo zemědělství ve Frenštátě malovýrobní charakter. Intenzivní příprava na přechod do kolektivního vlastnictví i výroby začala po Únoru, a to ustanovením přípravného výboru, do jehož čela se postavil Rajmund Šmajstrla. Jeho úkolem bylo na jedné straně obhospodařovat zhruba padesát hektarů opuštěných pozemků v okolí Frenštátu, na druhé straně měl donutit místní soukromé zemědělce, aby přešli do JZD.²⁰⁶ K tomu měl dopomáhat agitační periodikum *Za novou vesnici*, které bude blíže přiblíženo v jedné z následujících kapitol. Nicméně, ve Frenštátě nakonec nebylo JZD ustanoveno, ale spojilo se s JZD v Trojanovicích a JZD Javorník Tichá.²⁰⁷

Nové vedení města si bylo vědomo jeho turistickou atraktivitou, a proto již v roce 1945 byla městským národním výborem zřízena Cestovní a informační služba (CIS). Co se týče školské správy, došlo po válce k poměrně široké výstavbě nových škol a školek (nově vznikla škola Záhuní, zvláštní škola, lidová škola umění i hudební škola, střední průmyslová škola elektrotechnická). Již 3. září 1945 bylo zahájeno vyučování na reálném gymnáziu. Obnovil se i kulturní život. Činnost znovu zahájily divadelní, pěvecké, taneční a hudební soubory, nicméně na rozdíl od předválečných let byly

²⁰⁵ HANÁK, Jan. *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, sv. 27. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1981, s. 82-83.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 84.

²⁰⁷ CHOBOT, Karel a kol. *Okres Nový Jičín: místopis obcí*. sv. 2. Nový Jičín: Okresní úřad, 1998. s. 31.

začleněny jako závodní kluby při národních podnicích např. Slezanu či TONu a jejich činnost byla rozdělena. Závodní klub ve Slezanu provozoval Pěvecké sdružení Radhošť, v TONu pečovali o Valašskou družinu a mimo jiné vznikla sdružení tzv. Okresní dům osvěty a Osvětová beseda, které se rovněž staraly o kulturní a osvětovou činnost ve městě. V roce 1951 bylo založeno městské muzeum, které od roku 1954 začalo vydávat periodikum *Hlasy okresního muzea ve Frenštátě*, jehož obsahem nejčastěji byly zajímavosti z dějin města a okolí.²⁰⁸

4.2 Periodický tisk ve Frenštátě p. R. v letech 1945 – 1950

Období po druhé světové válce znamenalo pro společnost spoustu změn, které se odrazily i do vydávání novin a časopisů. Zvláště to byl nedostatek papíru a také nová vyhláška vydána ministrem informací Václavem Kopeckým z 26. října roku 1945 o přechodném omezení tisku co do rozsahu, nákladu, rozměru i periodicity. Vydavatelé tak měli povinnost žádat o povolení k vydávání tisku, na kterou se vázal přiděl papíru. Další zásadní vyhláška následovala 18. května 1945, která ukončila vydávání veškerých periodik. Od té doby mohly vycházet pouze deníky, které vydávala strana Národní fronty.²⁰⁹ Český tisk tedy po změnách tvořily hlavně ústřední a krajinské politické noviny (*Rudé právo*, *Mladá fronta*), zájmové a odborové časopisy a jako nový typ se začaly objevovat tzv. závodní noviny. Ty ve Frenštátě začaly vycházet rovnou dvoje. Jednak *Stator*, který začal vycházet roku 1949 a pokračoval i po revoluci jako noviny Siemens Elektromotory, s.r.o. až do roku 1995, jednak *Údernictvím vpřed*, časopis Závodní odborové skupiny ROH závodu Thonet. V zájmu propagace JZD bylo ve Frenštátě vydáváno sezónní periodikum *Za novou vesnici*.

²⁰⁸ HANÁK, Jan. *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, sv. 27. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1981, s. 85-86.

²⁰⁹ BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. s. 220 – 232.

4.2.1 Závodní časopisy

4.2.1.1 Stator: zpravodaj zaměstnanců k.p. MEZ (1949 – 1950)

Stator byl časopis závodní odborové skupiny Národního podniku MEZ Frenštát p. R., který se do rukou zaměstnanců dostával nepřetržitě až do roku 1995, kdy již vycházel jako noviny závodu Siemens Elektromotory s.r.o. Časopis je dochován v neúplné sbírce. První číslo chybí, nicméně i tak si lze účel a obsah periodika dobře zmapovat. Odpovědným zástupcem listu prvního ročníku byl František Mejerok, ve druhém ročníku se jím stal Václav Janík. Časopis vycházel jednou měsíčně.

Velký rozdíl oproti předcházejícím periodikům byla rétorika, se kterou se na zaměstnance obrací. Nově se objevovala slova jako celosvětový mír, vykořisťovatel, pracující lid, soudruh, třídní boj, atd., zároveň s velkým apelem na výkon a dobře odvedenou práci. Toho dosahovaly tzv. „Závazky“ jednotlivých pracovníků otištěné na úvodní straně. Doslova šlo o: „*Já Novotný J. na počest udržení míru zpevňuji normu u příruby EV6 o 0,30 Kč za kus. Dále se zavazuji, že budu pracovati v údernickém týdnu bez zmetků.*“²¹⁰ Obsah časopisu jednak tvořil kolektiv redaktorů, jednak do něj po výzvě přispívali samotní zaměstnanci. Neochotu zaměstnanců do časopisu psát značila výpověď vedoucího redaktora, který se k tomu vyjadřoval slovy značící odražené zklamání a rozčarování nad jejich přístupem. Píše: „*Což opravdu není v závodě dosti problémů, se kterými by bylo možno se vyrovnat a upozornit na ně. Což není zde co kritizovat, zlepšit nebo poukázat na chyby?*“²¹¹

Od druhého ročníku se změnil vzhled časopisu a začal se podobat spíše novinám (první ročník byl přepisován na psacím stroji). Také byl obsáhlejší a informoval zaměstnance o událostech v celém ostravském regionu. Nicméně zprávy z podniku převládaly a nezapomínaly vyzdvihovat jednotlivé pracovníky za jejich vysoké pracovní nasazení. Témata, o kterých články pojednávaly, se týkaly kontrol plnění plánů, souhrnných zpráv bezpečnostních techniků, prověrek norem apod. Mimo jiné se také objevovaly reportáže zaměstnanců ze zahraničních rekreací, na které byli podnikem vysláni. Pravidelnou rubrikou byly „Sportovní zprávy“ přinášející informace

²¹⁰ Závazky. *Stator: zpravodaj zaměstnanců k. p. MEZ Frenštát p. R.* 19. 12. 1949. roč. 1, č. 2, s. 1.

²¹¹ Slovo redakce. *Stator: zpravodaj zaměstnanců k. p. MEZ Frenštát p. R.* 19. 12. 1949. roč. 1, č. 2, s. 4.

o událostech v místním Sokole, odehraných fotbalových zápasech či atletických závodech z Frenštátu a okolí.

Je potřeba zdůraznit, že veškerý obsah závodního časopisu byl silně propagandistický, sloužil ke kladnému přijetí socializace a znárodňování dřívě soukromých podniků ve Frenštátě.

4.2.1.2 Údernictvím vpřed: časopis Závodní odborové skupiny ROH závodu Thonet (1950)

Další nově založený závodní časopis nesl název *Údernictvím vpřed*, byl vydáván jednou měsíčně a byl určen pro zaměstnance národního podniku Thonet, továrny na ohýbaný nábytek. První číslo vyšlo v srpnu roku 1950. Odpovědným zástupcem listu byl Miroslav Pitron, avšak jak bylo uvedeno hned na úvod prvního čísla, časopis neměl fungovat na základě činnosti a příspěvků redakce, ale měl být společným dílem všech zaměstnanců, kteří by se měli na jeho obsahu podílet značnou měrou. Důvod založení časopisu bylo jednak zlepšení komunikace mezi zaměstnanci napříč závodem, jednak představoval místo, kde bylo možno upozornit na všechny nedostatky, které se v podniku děly. Na závěr prvního čísla vzkaz redakce k zaměstnancům vyzýval: „*Chceš na něco špatného v závodě upozornit? Chceš zjednat nápravu? Máš dobrý nápad? Napiš článek nebo dej jen podnět k němu – rádi zpracujeme a uveřejníme.*“²¹²

Časopis (alespoň v prvním ročníku) neměl ustálené rubriky. Dohromady vyšly čtyři čísla. Obsahem byl obvykle jeden hlavní článek pojednávající o celorepublikové události, svátku či výročí (dny Československé armády, výročí Velké říjnové revoluce) a články menšího rozsahu se věnovaly přímo dění v továrně (např. jak chápat vstřícné plánování, úloha závodního kuchaře, 2. roku pětiletého plánu v našem závodě, atd.). Vedle článku byl obsahem i přepis dopisů došlých do redakce či vyhlašování soutěží mezi pracovníky spolu s vypsáním podmínek soutěže nutných pro možnost zapojení se (čistota pracovního místa, dodržování závazků a kvality, dodržování lhůt opracování, dodržování pracovní doby²¹³).

²¹² Redakční sdělení. *Údernictvím vpřed: časopis Závodní odborové skupiny ROH závodu Thonet*. 23. 8. 1950. roč. 1, č. 1, s. 8.

²¹³ Záleží na každém. *Údernictvím vpřed: časopis Závodní odborové skupiny ROH závodu Thonet*. listopad 1950. roč. 1, č. 3, s. 4.

Stejně jako všechny závodní časopisy té doby i *Údernictvím vpřed* mělo úlohu propagandistického média mezi pracovníky čerstvě znárodněného podniku. První číslo bylo přepisováno na psacím, stroji a doprovázely jej jednoduché malby. Časopis vycházel do roku 1954.

4.2.2 Propagandistický tisk

4.2.2.1 Za novou vesnici (1950)

V průběhu padesátých let se razantně mění fungování společnosti. Dochází ke změně pravidel a principů. Snahou je vychovat nového člověka s novým myšlením a naučit jej nových principů hospodaření. O to se měl ve Frenštátě postarat časopis *Za novou vesnici* s podtitulem *Časopis zemědělského referátu okresního národního výboru ve Frenštátě pod Radhoštěm*, o jehož vydávání rozhodl právě okresní národní výbor (dále jen ONV). Jeho cílem byla krátká, jasná a přímá propaganda s úkolem zajistit pokud možno plynulý přechod z individuálního zemědělské výroby do družstevní v rámci JZD. Časopis neobsahoval inzerci, jen silná burcující hesla podporující tehdejší politický směr.

Hned na první stránce prvního čísla, které vyšlo v září roku 1950, byl popsán účel a poslání periodika. Časopis byl určen pro zemědělce, pro které se měl stát poradcem a informátorem o nových formách hospodaření na vesnici a socializaci vesnice. Jak v něm bylo uvedeno Československý národ nastoupil na cestu k socialismu, která měla být stejná jak pro průmyslové dělnictvo, tak i pro drobné a střední zemědělce. Těm do této doby totiž ještě nebyla dána možnost, aby mohli rozvinout uvědomovací kampaň pro socializaci vesnice. Proto začal vycházet tento časopis, který se měl stát příkladnou pomůckou pro nový život na vesnici. Jak uvedl J. Kubečka zemědělský referent ONV: „*Chceme vyrábět více, lépe a levněji, a to bude zásada, pro k Vám přichází listonoš s časopisem Za novou vesnici.[...] Budeme dále otiskovat denní praktické zkušenosti našich zemědělců, co jim přináší socialistická společnost a neopomeneme poukázat na ty, kteří brzdí budování nového společenského řádu.*“²¹⁴

Toto budovatelské periodikum vycházelo dvakrát týdně a bylo zdarma distribuováno všem, kteří ve Frenštátě působili v zemědělství. Vedoucím redaktorem byl B. Švrčula, odpovědný zástupcem listu M. Řezníček, redakce sídlila ve Frenštátě.

²¹⁴ KUBEČKA, J. Čím chceme přispět venkovu. *Za novou vesnici*. 3. 9. 1950. č. 1, s. 1.

Periodikum vycházelo krátce, celkem 15 čísel od září do listopadu 1950 s tím, že ještě jedno speciální nečíslované vydání vyšlo v listopadu.

Veškerý obsah periodika byl silně propagandistický. Cílem bylo vyzdvihnout výhody JZD a přesvědčit zemědělce, aby do něj dobrovolně a s radostí vstoupili. K tomu využívali v periodiku přímé reklamy, jako například v šestém čísle, kde polovinu první strany zaujímal nadpis „Jaké výhody přináší JZD?“, kde bylo v procentech uvedeno, kolik se čeho ušetří (lidská práce, finanční náklad, práce s potahy,...), jak tomu pomáhá stát a jak nejnovější výtobytky vědy.²¹⁵ Dále byla propaganda zakomponována do srovnávání přílehlých vesnic mezi sebou, tedy vyzdvihování těch, které již částečně přistoupily či na tom pracují a upozorňování na ty, které pro kolektivizaci zemědělství ještě nic nedělají. Příkladným může být krátká zmínka „I na Pstruží se již rodí JZD“, kde propagandu vystihuje citace: „*Obec Pstruží je sice malá, ale pokroková vesnička. Občané si postavili vodovod, pěknou cestu, opravili si školu a mají ještě několik pěkných plánů do budoucna. Jedním je i vytvoření JZD. Tento plán se však již začíná realizovat, a to zásluhou několik uvědomělých soudruhů.*“

Další forma propagandy v podobě vzoru pokrokového Sovětského svazu, byly reportáže na pokračování „Co jsem viděl v SSSR“, kde vypráví jeden z účastníků zájezdu, pan Magnusek z Ženklavy, autentické dojmy, které získal při své návštěvě tamějších kolchozníků.²¹⁶ To vše navíc podtrhovala hesla, která se prolínala celým časopisem, například *Za mír – za vlast – za socialismus!*²¹⁷; *Dále a směle vpřed k vybudování socialismu v naší vlasti!*²¹⁸; *Po vzoru závazků horníků budeme, my rolníci plnit své úkoly v socializaci vesnice.*²¹⁹

Vydávání časopisu bylo ukončeno 3. listopadu, kdy vyšlo poslední 15. číslo a redakce se se čtenáři rozloučila hned na úvodní straně slovy „Na ukončenou“. Vyznění bylo pozitivní. Stačilo pouze několik vydání a časopis mobilizoval zemědělce k dodávce obilí, kterou frenštátský okres splnil na 126 % a stal se tak prvním okresem v kraji. Stejně tak drobné nedostatky prvních čísel, které se zcela nezaměřovaly na

²¹⁵ Jaké výhody přináší JZD? *Za novou vesnici*. 21. 9. 1950. č. 6, s. 1.

²¹⁶ MAGNUSEK. Co jsem viděl v SSSR. *Za novou vesnici*. 21. 9. – 12. 10. 1950. č. 6 – 11, s. 2.

²¹⁷ *Za novou vesnici*. 22. 10. 1950. č. 14, s. 1.

²¹⁸ *Za novou vesnici*. 3. 10. 1950. č. 9, s. 1.

²¹⁹ *Za novou vesnici*. 14. 9. 1950. č. 4, s. 1.

konkrétní události ve městě, se postupně s narůstajícím počtem dopisovatelů odstraňovaly.²²⁰

Za čtrnáct dní na to vyšlo speciální číslo, jehož úkolem bylo jménem ONV získat zemědělce do dolů, stavebnictví a továren s argumentem, že přes zimu pro ně stejně na poli není práce. Rovnou jim byly představeny pracovní podmínky, mzdové výměry a slevy (například na jízdné), které by dostali. Na závěr speciálního čísla bylo uvedeno: „*Frenštátský okres byl stále mezi prvními v kraji při dodávkách obilí a nezůstane pozadu ani v náboru pracovních sil: 15 miliónů tun uhlí – náš cíl. Zavazujeme se, že tento prvořadý úkol, splníme.*“²²¹

5 Krajská periodika zahrnující dění ve Frenštátě

Děni ve Frenštátě si nevšímalá pouze periodika místní, ale také krajská, ve kterých mnohdy oblast Frenštátska měla svou stálou rubriku. Pro úplnost práce jsou zařazena do jedné kapitoly se stručným popisem jejich účelu a zaměření.

Noviny zpod Radhoště (1899 – 1941) vycházely úctyhodnou dobu (celý 44. ročníku), a staly se tak zavedeným regionálním periodikem věnovaným zájmům lašsko-valašského lidu. Vydával a také je řídil Jan Kavan ve Valašském Meziříčí skrze okresní sekretariát Československé strany lidové.²²² Listy obecně brojily proti alkoholismu, průběžně informovaly o katolických akcích či přinášely zpravodajství z jednotlivých regionů (Frenštátsko, Rožnovsko, Meziříčsko,...) List vycházel do května roku 1941.²²³

Radhošť: nezávislý pokrokový týdeník severo-východní moravy a slezska (1924 – 1926) byl založen v říjnu roku 1924 Janem Richtermem (majitel tiskárny v Příboře), politicky nakloněný k národně demokratické straně. Nicméně u čtenářů a inzerentů nezískal přízeň, a tak jej vydavatel nebyl schopen finančně zabezpečit. Po dvou ročnících bylo tedy vydávání listu ukončeno. Novým pokusem tiskaře bylo vydávání *Moravskoslezského týdeníku* od prosince 1927. Opět vyšly dva ročníky periodika, kdy

²²⁰ Na ukončenou. *Za novou vesnici*. 3. 11. 1950. č. 15, s. 1.

²²¹ *Za novou vesnici*. 17. 11. 1950. č. Zvláštní vydání, s. 2.

²²² KUBÍČEK, Jaromír. *Český politický tisk na Moravě a ve Slezsku v letech 1918-1938*. Vyd. 1. Brno: Blok, 1982. s. 123.

²²³ KUBÍČEK, Jaromír. *Dějiny žurnalistiky na Moravě: První století českých časopisů 1848 – 1948*. Vyd. 1. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 2013. s. 69.

jej koncem roku 1928 předal župnímu výboru do Moravské Ostravy, kde již potom nevyšel.²²⁴

Dalším periodiku přinášející informace o dění ve Frenštátě, byl list *Lubina*, kterou založila rodina Marákova²²⁵ v roce 1904 v Příboře. *Lubina* byla zařazena jako neodvislý list pro hájení zájmů českého lidu na Příborsku, Frenštátsku, Novojičínsku a Místecku. Týdeník vycházel do dubna 1909. Jeho úlohou bylo usilovat o národní probuzení českého lidu (obsahoval rubriky jako školská či hospodářská hlídka). Jeho vydávání bylo obnoveno ve Frenštátě p. R. od června 1913 do dubna 1915.²²⁶ V lednu roku 1919 bylo vydávání znovu obnoveno a poté vycházel list nepřetržitě (vydáván střídavě ve Valašském Meziříčí, Rožnově pod Radhoštěm a Hranicích na Moravě) až do roku 1941. Jeho cílem bylo povznesení Pobeskydí a Valašska po stránce hospodářské a taky kulturní. V roce 1946 na něj navázala *Nová Lubina* krajová revue pro kulturní, hospodářskou a sociální výstavbu Pobeskydí vycházející ve Valašském Meziříčí.²²⁷

6 Periodika mládeže

Bohatý spolkový život a umělecká tvorba v první polovině 20. století doprovázela také hojná vydavatelská činnost nejenom ze strany samotných vydavatelů, ale také ze strany mládežnických a školních organizací. Již v letech 1925 – 1926 se snažili žáci 3. třídy měšťanské školy chlapecké vydávat časopis *Radhošť*. Podařilo se jim to až o rok později, kde vydali devět strojem psaných čísel pod názvem *Náš dorost*. Redaktorem byl Edvard Mikušek, který byl zároveň v časopise autorem několika básní a ilustrací. Časopis se zachoval v pozůstalosti jejich učitele Vítězslava Knězka.

S nápadem vydávat školní časopis *Ulita* přišli frenštátští studenti v roce 1941 poté, co byla za nacistické okupace ukončena činnost jejich gymnázia a museli tak dojíždět do školy ve Valašském Meziříčí. Z časopisu se dochovala pouze propagační

²²⁴ KUBÍČEK, Jaromír. *Dějiny žurnalistiky na Moravě: První století českých časopisů 1848 – 1948*. Vyd. 1. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 2013. s. 400.

²²⁵ L. Marák již předtím vydávala *Příborské* neboli *Frenštátské noviny* od listopadu roku 1903 v Příboře. Jejich vydávání však ukončil a navázal na něj *Lubinou*.

²²⁶ Detailně o periodiku viz kap. 2.2.1 Krajský tisk.

²²⁷ KUBÍČEK, Jaromír. *Dějiny žurnalistiky na Moravě: První století českých časopisů 1848 – 1948*. Vyd. 1. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 2013. s. 157.

výzva se jmény odpovědného redaktora Svatopluka Zeleného vulgo Filosofo (Libora Knězka) a administrátora Milana Vágnera. Na konci okupace od ledna 1945 do května téhož roku vycházel časopis *Pochodeň*. Byl to měsíčník vydávaný v nákladu 30 – 80 výtisků. Pod společnou značkou ROFI se vydával časopis, na kterém spolupracovali členové Osady Zálesáků *ROY* (Jaroslav Raška) a *FILOSOF* (Libor Knězék). Jaroslav byl ilustrátorem, Libor autorem textů. Za distribuci časopisu se postarala skupina Kamzíků, vedená právě Jaroslavem Raškou.²²⁸

Po skončení Protektorátu Čechy a Morava převzalo vydávání *Pochodně* obnovené středisko Junáka, které tiskem vydával Leoš Kiebla. Za obsah zodpovídal redakční kroužek střediska vedený Oldřichem Kaděrou. Jelikož byl na konci roku 1945 obnoven centrální junácký tisk, bylo vydávání *Pochodně* frenštátským Junákům zakázáno, a tak se jeho vedení znovu ujal L. Knězék. Časopis vycházel se čtrnáctidenní periodicitou a za jeho distribuci se opět postavila družina Kamzík.

Junácká družina Starých vlků začala ve Frenštátě od února 1946 vydávat časopis *Táborák* se čtrnáctidenní periodicitou. Nicméně samostatné číslo vyšlo pouze jedno, jelikož se časopis v březnu spojil s *Pochodní*. Od 5. čísla druhého ročníku měl časopis tištěný přebal, jeho vedoucím redaktorem se stal Jaroslav Helštýn a odpovědným redaktorem Oldřich Filip. Poslední číslo vyšlo 20. prosince 1946. Při příležitosti žňové brigády frenštátských junáků v Uničově byl vydáván časopis *Uničovské skřeky*, a to v období od 22. července do 1. srpna 1945. Celkem vyšlo šest čísel psaných rukou v několika kopiích. V letech 1945 – 1946 vydávali studenti obnoveného reálného gymnázia časopis *Bublina*, jehož tisk měl na starosti Svatopluk Horečka, zodpovědným redaktorem byl L. Knězék a od třetího čísla M. Puzskailer.²²⁹

²²⁸ KNĚZEK, Libor. K soupisu frenštátských novin a časopisů. *Hlasy muzea a archivu ve Frenštátě pod Radhoštěm: vlastivědný časopis Frenštátska*. Frenštát pod Radhoštěm: Městské muzeum ve Frenštátě p. R. 1992, roč. 9, č. 4. s. 95.

²²⁹ Tamtéž, s. 96.

7 Obsahová analýza periodik Svatý Martin a Moravský východ

Obsahová analýza je jedna ze základních metod zkoumání mediálního obsahu. Dle slovníkového hesla se jedná o „výzkumnou techniku pro systematický a kvantitativní obsah písenné nebo ústní komunikace. Zjišťuje obsah sdělení, jeho autora, záměr a předpokládaný účinek na příjemce.“²³⁰ Z výše uvedené definice však vyplývá, že je metoda zaměřena pouze na ústní nebo písennou komunikaci, což je poněkud zjednodušené pojetí obsahové analýzy. Jinak metodu definuje Scherer²³¹, podle kterého je „obsahová analýza kvantitativní výzkumnou metodou pro systematický a intersubjektivně ověřitelný popis komunikačních obsahů, vycházející z vědecky podloženého kladení otázek.“ Nyní je již metoda vztažena ke komunikačním obsahům, které umožňují širší náhled na využití metody, jelikož pojem zahrnuje i obrazový materiál. Obsahová analýza se tedy jen nemusí vztahovat ke psané podobě. K největšímu zobecnění a nejširšímu využití metody se dostáváme u pojetí autorky Kimberley Neuendorfové, která uvádí, že tato metoda nemá žádná omezení, co do typů pozorovaných proměnných a kontextu, ve kterém se vytvářejí.²³² Analyzovaným textem může být tedy i obraz, fotografie, zvukový a obrazový záznam.

Pro účely práce byla zvolena právě metoda kvantitativní obsahové analýzy,²³³ která umožňuje zkoumat velké množství dat vysoce strukturovanou a selektivní formou. Jak vychází z citované definice, je výhodou této metody vysoký stupeň ověřitelnosti a tedy objektivity (nezávislosti na osobě výzkumníka), díky předem definovaných kategorií, které se v průběhu zkoumání textů nemění. Zpracování výsledků probíhá na

²³⁰ MALINA, Jaroslav. *Antropologický slovník, aneb Co by mohl o člověku vědět každý člověk*. Vyd. 1. Brno: CERM akademické nakladatelství, 2009. s. 2388.

²³¹ SCHERER, Helmut. Úvod do metody obsahové analýzy. In REIFOVÁ, Irena a kol., *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, 2004. s. 30.

²³² NEUENDORF, Kimberly A. *The content analysis guidebook*. Thousand Oaks: Sage, 2002. s. 10.

²³³ Vedle kvantitativní obsahové analýzy lze mediální obsah zkoumat tzv. „hermeneutickou analýzou“, která vychází z vědní textové interpretace. Jejím cílem je odhalovat hlubší významy textu, proto je použitelná jen pro jejich omezený počet. Navíc je metoda silně subjektivní a tedy závislá na výzkumníkovi a jeho vlastní nazírání textu. Výsledky jsou neověřitelné druhou, nezávislou osobou.

základě statické analýzy přinášející číselné vyjádření vztahů mezi jednotlivými kategoriemi.²³⁴

Reliabilita je v tomto výzkumu zajištěna tím, že na kódování jednotlivých proměnných se podílela sama autorka a tudíž nemuselo dojít ke sladění několika kódovačů. Nicméně si je autorka vědoma, že vymezení jednotlivých kategorií nevychází z jasného žurnalistického diskurzu a jsou stanoveny samotným autorem na základě pilotního výzkumu historických textů. Jedná se o jisté zesubjektivnění zkoumaných kategorií, jelikož historická periodika, konkrétně níže analyzovaný *Svatý Martin* a *Moravský východ*, (jak vyplynulo z pilotního výzkumu) nemají jasně definované žánry (komentář, sloupek, fejeton, novinka, recenze rozhovor,...), ale pohybují se často na rozmezí uměleckých textů a úvah. Validita (je zkoumáno, co má být zkoumáno) výzkumu vychází z rozřídění jednotlivých kategorií vztahujících se k výzkumným otázkám (rozsah: kolik prostoru bylo věnováno; téma: čemu se periodikum věnovalo; diváci: na koho se nejčastěji periodikum obrací). Opakovatelnost výzkumu by měla být zajištěna jednak dostupností zdrojů (obě periodika jsou v plném rozsahu dostupná ve Vědecké knihovně v Olomouci), jednak jasným vymezením jednotlivých kategorií a jejich detailní charakteristikou uvedenou v kap. 7.1. Omezení výzkumu (vycházející z omezení metody²³⁵) lze najít v přílišném zjednodušení, které vychází z opomíjení detailů při vytváření kategorií a v rámci nich při vytváření jednotlivých proměnných.

7.1 Cíle výzkumu a kategorie proměnných

Tato analytická část diplomové práce má za cíl blíže prozkoumat obsahy dvou vybraných periodik, a to *Svatého Martina* a *Moravského východu*. Výběr periodik byl účelný. Jedním z parametrů byla dostupnost všech čísel v plném rozsahu. Dalším z parametrů byla jejich rozdílnost. Zatímco *Svatý Martin* bylo periodikum výchovné, *Moravský východ* bylo periodikum informativní, nepolitické. Obě se tedy podílela na formování názorů, informování a vzdělávání frenštátského obyvatelstva, avšak každé jiným způsobem. Z toho důvodu byly také vytvořeny dvě kódovací knihy s rozdílnými

²³⁴ JENSEN, Klaus B. *A handbook of media and communication research: qualitative and quantitative methodologies*. London: Routledge, 2002. s. 378 – 379.

²³⁵ Hendl v publikaci *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace* (vydání z roku 2008) uvádí, že k omezení kvantitativní analýzy patří nízká flexibilita metody; průměrování tedy opomíjení specifík, která jdou ruku v ruce se zanedbáváním detailů zkoumaného materiálu.

kategoriemi, neboť se jejich způsob podávání informací lišil a tudíž se ukázalo, na základě pilotního průzkumu, jako nemožné použít stejné kategorie pro obě periodika. Za kódovací jednotku byl určen článek vyznačující se zřetelně fonty odlišujícím se nadpisem.

Vzhledem k tomu, že se jedná o prvotní mapování obsahů, není zde formulována hypotéza, tedy předpoklad určitého fenoménu, který by měla obsahová analýza ověřit. Autorka tedy rovnou přistupuje k formulování výzkumných otázek, pomocí kterých se bude snažit popsat o čem a v jakém rozsahu periodika psala. Výzkumné otázky jsou tedy následující:

1. Jakými tématy se periodikum zabývalo?
2. V jakém rozsahu o těchto tématech informovalo?
3. Jaké typy žánrů se v periodiku objevovaly?
4. Jakým zprávám (územně) se periodikum věnovalo?
5. Pro jakou cílovou skupinu čtenářů bylo nejvíce textů určeno? (*Svatý Martin*)

7.1.1 Témata

První výzkumná otázka si klade za cíl zmapovat, jakými tématy se periodikum napříč ročníky věnovalo. Na základě pilotního výzkumu byly určeny pro obě periodika rozdílné proměnné této kategorie.

Moravský východ

- m) **Hospodářství** je proměnná zaštiťující články s ekonomickou tematikou.
- n) **Politika** mapuje všechny témata, která se věnovala politice jak domácí, tak zahraniční.
- o) **Válka** je proměnná, která zahrnuje jakýkoliv válečný konflikt redakcí zmíněný.
- p) **Vzpomínky** charakterizují ty články, jejichž ústředním tématem bylo vzpomínání na slavné osobnosti jak Frenštátu, tak celého Československa.
- q) **Oznámení vydavatele** zahrnovaly všechny oznámení redakce, skrze které komunikovala se svými čtenáři, upozorňovala je na změny či je upomínala na nedoplatky apod.
- r) **Regionalismus** byla vytvořena proměnná speciálně pro zkoumané periodikum, jelikož si regionalismus kladlo jako své ústřední téma. Do této proměnné spadají

všechny témata týkající se propagace kraje, města či státu (uměním, uměleckými osobnostmi, událostmi, výstavami sjezdy a schůzemi).

s) **Místní události** se týkají všech článků, které přinášej informace o dění a událostech ve Frenštátě.

t) **Náboženství** zahrnuje články, které jednak měly náboženskou orientaci, jednak informovaly o dění na místní faře a o světových náboženských událostech.

u) **Turistika** je proměnná charakterizující kategorii všech článků týkajících se Beskyd, turistických tras, stavějících se útulen, apod.

v) **Zahraničí** zahrnuje všechny články pojednávající o události za hranicemi Československa.

xx) **Jiné** je proměnnou zahrnující články informující o událostech ze světa sportu, mimo jiné taky zahrnuje typy článků, ve kterých jsou uvedeny úryvky literárních děl či poezie.

xy) **Události v Československu** jsou podobnou proměnnou jako události místní s rozdílem, že články přinášejí informace o dění a událostech v Československu.

xz) **Humor** byly do proměnných přidány v průběhu kódování, jelikož se v periodiku poměrně často tyto „články“ objevovaly, ať už v podobě psané či v podobě kreslené, avšak vždy odlišené zřetelným nadpisem (splňovaly kritéria definované kódovací jednotky).

Svatý Martin

i) **Historie města** zahrnuje všechny články, které odkazují na příběhy a dějiny města Frenštátu pod Radhoštěm.

j) **Dějiny pedagogiky** je téma, které se na základě pilotního výzkumu ukázalo jako natolik četné, že si zasloužilo být kódováno jako samostatná proměnná.

k) **Válka** označuje všechny články, které se vyjadřují k válečným konfliktům doma i v zahraničí.

l) **Výchova a vzdělání** jsou témata, která zahrnují širokou škálu úvahových a informativních článků, které si kladou za cíl čtenáře jednak vychovávat dle náboženských zásad a jednak vzdělávat o historii, životě svatých, Bibli apod.

n) **Zahraničí** zahrnuje všechny články přinášející informace ze zahraničí či pojednávající o příbězích, které se odehrály v zahraničí.

o) **Politika** je proměnná pro ty typy článků, které přinášejí informace o politice domácí i zahraniční.

p) **Farní události** označují všechny typy článků, které přinášejí informace z dění na frenštátské farnosti, blížících se bohoslužeb a jiných akcích organizujících se na farnosti.

q) **Dějiny frenštátské farnosti** byla proměnná vytvořená na základě pilotního výzkumu, jelikož, stejně jako dějiny pedagogiky, bylo to téma natolik čtené, že si zasloužilo být kódováno jako samostatná proměnná.

r) **Sociální otázky** zahrnují takové typy článků, které se svým obsahem dotýkají otázek bezpráví, chudých, nemocných a jiných menšin, kterým je poskytována sociální podpora.

s) **Ze života svatých** je proměnná zahrnující články, jejichž obsah pojednává o skutecích a životě svatých.

u) **Vzpomínky** je proměnná ustanovená na základě pilotního výzkumu, který ukázal, že hodně článků bylo věnováno slavným osobnostem známých ať už se světě uměleckém, farním či ve Frenštátě a okolí.

t) **Jiné** je proměnnou zahrnující všechny články, které svým obsahem nezapadaly ani do jedné z výše uvedených kategorií.

7.1.2 Rozsah

Rozsah článků byl určen na základě jejich rozsahu vzhledem k velikosti stránky jednotlivých periodik. Rozsahem se vždy myslí pouze text. Fotografie či kresby doplňující článek nejsou zahrnovány. Je třeba zmínit, že se velikost písmen často článků od článku měnilo, nicméně tato změna nebyla autorkou zahrnuta do měření rozsahu. Proto je nezbytné zmínit, že členění níže je zevrubné.

w) méně než 1/3 stránky (noticka)

x) 1/3 stránky (nebo 1 sloupec)

y) 1/2 stránky (1 sloupec plus 1/2 sloupce)

z) 1 stránka a více

7.1.3 Formy a žánry

Kategorií formát jsou myšleny takové typy proměnných, které určují, v jakém žurnalistickém žánru jsou jednotlivé články napsány. Dle definice Osvaldové a kol. je žánr „*v užším slova smyslu konkrétní vymezení novinářského útvaru. Podle tohoto určení pak přistupuje novinář k tématu a k jeho zpracování a volí nejvhodnější podobu*

textu, aby odpovídala jeho záměrům i shromážděným faktům.“²³⁶ Ne všechny formáty článků vychází z výše zmíněného kodifikovaného žurnalistického diskurzu, nýbrž vychází z určení autorky výzkumu, neboť se ukázalo, že na periodika vycházející v 1. polovině minulého nelze použít současné dělení žurnalistických žánrů. Jelikož autorkou zvolená periodika se vyznačují zcela rozdílnými formáty článků, byly za tímto účelem vytvořeny i dvě kategorie s rozdílnými proměnnými pro každé periodikum zvlášť.

Moravský východ

- a) **Reportáž** je útvar pojímáný z pohledu klasického žurnalistického diskurzu, jejíž „*podstatným znakem je věcnost, důraz na detail, přesný nezaujatý popis skutečnosti, včetně použití ich-formy*“.²³⁷
- b) **Komentář** je jedním z tradičních žurnalistických žánrů vyznačující se komentováním zpráv či událostí, které vychází ze známých faktů odhalující příčiny souvislosti i důsledky.²³⁸
- c) **Biografie** zahrnuje formy životopisných článků významných osobností psaných formou osobních vzpomínek či zážitků, memoárových materiálů, deníkových záznamů, záznamů ústně předaných vzpomínek.²³⁹
- d) **Názory čtenářů** je formát zahrnující všechny typy textů čtenářů (dopis, článek, úvaha), která byla v periodiku otištěna.
- e) **Černá kronika** jsou soubory informativních textů, které se ve zkratce vyjadřují k úmrtím.
- f) **Krásná literatura** zahrnuje takové typy textů, které jsou ať už přímo úryvky děl nebo básní či jakékoliv články s různou tematikou, které jsou psány uměleckou formou.
- g) **Kulturní článek** je typ textu, který se vyjadřuje ke kulturnímu dění ve Frenštátě či okolí.
- h) **Inzerce** je kategorií zahrnující všechny reklamní plochy v periodiku.

²³⁶ OSVALDOVÁ, Barbora a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. Vyd. 3. Praha: Libri, 2007. s. 243.

²³⁷ Tamtéž, s. 173 – 174.

²³⁸ Tamtéž, s. 103 – 104.

²³⁹ Tamtéž, s. 33.

i) **Zpravodajství** je kodifikovaný žánr, který se vyznačuje svou přesností, vyvážeností, nepředpojatostí a poctivostí při výběru, zpracování a prezentaci; nestranností, aktuálností, včasností, jasností a srozumitelností.²⁴⁰

j) **Informační servis** je forma krátkých textů (menší než noticka), které jsou uvedeny soudržně v jednom odstavci a přinášejí tzv. bleskové zprávy, které jsou zpracovány „publiku srozumitelnou formou, vážící se k jeho známému nebo nejbližšímu okolí“.²⁴¹

k) **Jiné** zahrnuje všechny typy textů, které nelze zařadit ani do jedné z výše uvedených formátů.

l) **Nelze určit**

Svatý Martin

a) **Úvaha** byla v tomto výzkumu zařazena jako formát článků, jelikož právě periodikum *Svatý Martin* se vyjadřoval převážně touto formou sdělení.

b) **Básně** se v primárním výzkumu jevily jako četnou proměnnou, proto byly kódovány samostatně.

c) **Statistiky** se v primárním výzkumu, stejně jako básně, jevily jako četnou proměnnou, proto byly rovněž kódovány samostatně.

e) **Zpěvy a modlitby** je takový typ článků, které byly psány jako modlitby či písně.

f) **Zpravodajský text** je kategorie zahrnující takové žurnalistické žánry, které se v novinách obvykle objevují. Jelikož se v pilotním výzkumu neukázalo mnoho článku, které by se daly rozřadit do podrobnějších složek, je proto tato forma určena jako zahrnující komentář, reportáž, sloupek, informační servis apod.

g) **Legendy** jsou formy článků pojednávající o životě svatých a jsou kombinací pasáží vyprávěcích a pasáží ve verších.

rz) **Rozšířená zpráva** bylo určena pro takové typy textů, které z části přinášely objektivní informace a z části byly doplňovány vyprávěním.

h) **Jiné** zahrnuje všechny typy textů, které nelze zařadit ani do jedné z výše uvedených formátů.

²⁴⁰ OSVALDOVÁ, Barbora a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. Vyd. 3. Praha: Libri, 2007. s. 240 – 241.

²⁴¹ Tamtéž, s. 33.

7.1.4 Místo

Kategorie „místo“ určuje, o jakém území článek informaci přináší. Cílem této kategorie je odpověď na výzkumnou otázku, o jakém území spravuje periodikum nejčastěji. Proto byly články děleny následovně:

fpr) Frenštát pod Radhoštěm

cs) kdekoliv na území Československa (zahrnuje i vesnice kolem Frenštátu)

sv) svět

nn) neurčeno (článek je buď umělecký text či se územně nedá zařadit)

7.1.5 Čtenář

Kategorie čtenář byla určena pouze pro periodikum *Svatý Martin*, jelikož jeho cílovou skupinou byla rodina. Proto se jedna z výzkumných otázek ptá, pro jakého čtenáře byly nejčastěji texty určeny. Kategorie tak nabývá následujících proměnných:

m) **muži**

z) **ženy**

d) **děti** (články podávány formou pro děti, úryvky pohádek a básní)

r) **rodiče** (články apelující na výchovu a vzdělání dětí)

ml) **mládež** (články odkazující na problémy dospívání)

do) **dospělí** (články genderově nevyhraněné, vypovídající o aktuálních společensky/historických tématech)

7.2 Postup výzkumu

U vybraných dvou periodik *Moravský východ* (1935 – 1937) a *Svatý Martin* (1930 – 1941) byla provedena kvantitativní obsahová analýza. Záznamy byly přepisovány do programu *MS Excel*, který díky analytickým nástrojům dokáže vyhodnocovat data na základě požadavků výzkumu (pomocí kontingenčních tabulek). Excelové tabulky se záznamy jsou součástí přílohy této práce. Postup kódování obsahů periodik byl prováděn následovně:

1. Zaznamenání čísla periodika.
2. Zaznamenání ročníku periodika.

3. Zaznamená data, kdy periodikum vyšlo.
4. Zaznamenání roku.
5. Přepis názvu článku. (pokud byl název dlouhý, byl přepsán zkráceně)
6. Určení lokality, o které článek pojednává. (přidělení značky fpr – nn)
7. Určení rozsahu článku. (přidělení značky w – z)
8. Určení žánru/formátu článku. (přidělení značky a – l pro *Moravský východ*, a – h pro *Svatý Martin*)
9. Určení tématu článku. (přidělení značky m – xz pro *Moravský východ*, i – u pro *Svatý Martin*)
10. Určení čtenáře článku. (pouze pro *Svatý Martin* přidělení značky m – do)

Tímto způsobem byly zakódovány všechny články, které vyšly v *Moravském Východu* (217) a ve *Svatém Martinu* (711).

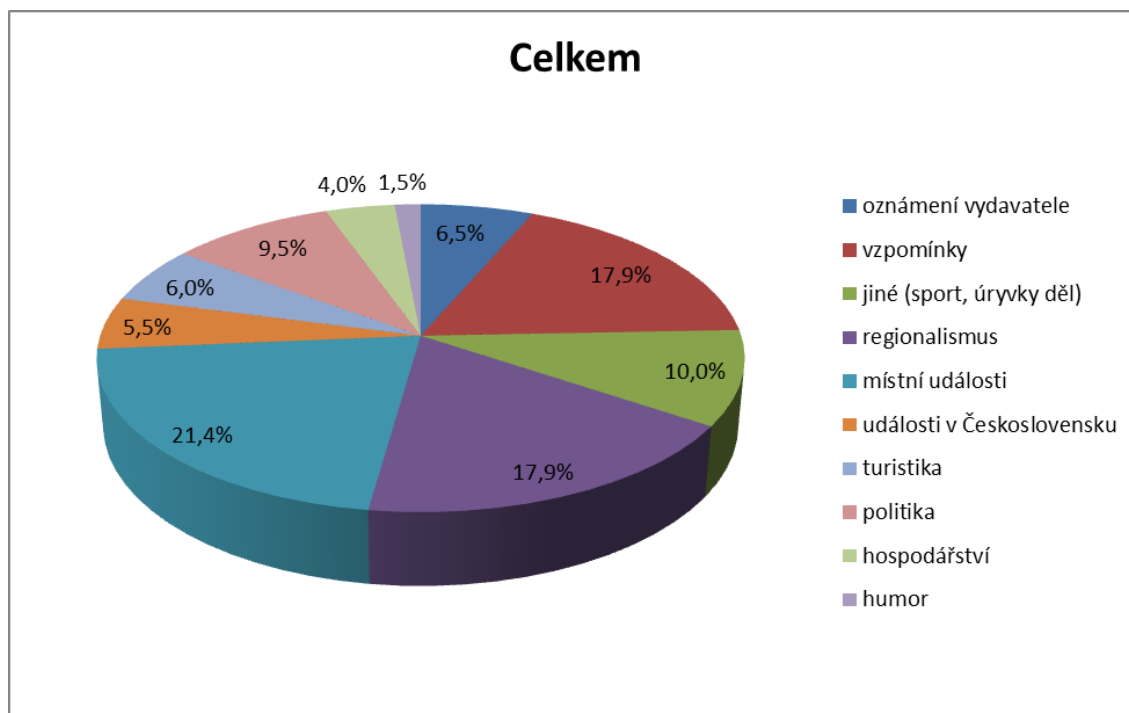
7.3 Výsledky

Celkem bylo analyzováno 928 článků periodik *Moravský východ* (1935 – 1937) a *Svatý Martin* (1930 – 1941), která obě vycházela ve třicátých letech 20. století a obě jsou dochována v rozsahu všech čísel. Jak již bylo zmíněno v úvodu analytické části, z důvodu rozdílnosti obsahu periodik byly pro relevantnost obou z nich vytvořeny dvě kódovací knihy s nepatrně rozdílnými kategoriemi (u *Svatého Martina* byla přidána kategorie „Čtenář“) a také s rozdílnými proměnnými. Data byla analyzována pomocí kontingenčních tabulek *MS Excel*, které jsou vhodným nástrojem pro práci s velkým množstvím dat.²⁴² Jejich výsledky jsou předloženy v následujících kapitolách.

7.3.1 Jakými tématy se periodikum zabývalo?

Moravský Východ

²⁴² Tabulky s výsledky jsou k dispozici v příložené souboru „Kódovací kniha“ v záložkách „Moravský východ vyhodnocení“ a „Svatý Martin vyhodnocení“.

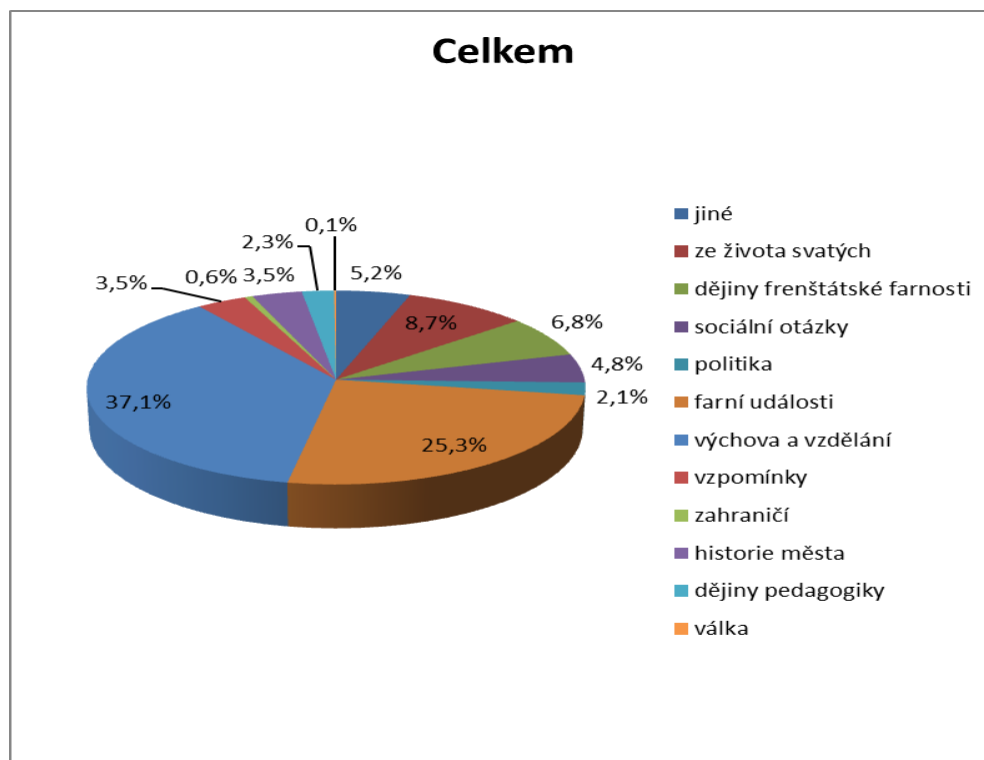
Graf 7.3.1.a) Percentuálně vyjádřený poměr mezi četností jednotlivých témat periodika *Moravský východ*.

První výzkumná otázka si kladla za cíl zmapovat, jakými tématy se periodikum zabývalo. Z výsledků vyplynulo, že nejvíce *Moravský východ* psal o událostech ve Frenštátě pod Radhoštěm (21,4 %). Nejčastěji opakujícím se tématem bylo tedy dění ve městě. Hned za místními událostmi se v periodiku objevovala dvě témata, a to „regionalismus“ (17,9 %) a „vzpomínky“ (17,9 %). Čtenáři tedy byli pravidelně seznamováni s tématy, které propagovaly Valašsko, město Frenštát, jeho kulturní a přírodní bohatství, významné osobnosti, jejich tvorbu a činy. Poslední kategorií, jejíž téma bylo z celkového počtu zastoupeno 10 % hranici, bylo téma „jiné“, do kterého byly autorkou zařazeny úryvky děl (tedy umělecký text) a sportovní události. Je zajímavé, že téma „politika“ v porovnání s méně „závažnými“ tématy jako je sport či výňatky děl, se v periodiku tak často nevyskytovala (9,5 %). Vysvětlením této skutečnosti může být fakt, že propagovaný směr periodika, regionalismus, je redaktorem Janem Horečkou chápán jako nadpolitická myšlenka, proto tedy samotnému tématu „politika“ není věnována velká pozornost.

Stejně často se vyskytující témata zastoupena vzhledem k celkovému počtu témat (6,5 %) byla „oznámení vydavatele“ a „turistika“. Výsledky ukazují, že zprávy z redakce a informace o Beskydech, turistickém spolku a jeho aktivitách byly zastoupeny častěji v porovnání s tématy přinášející informace o „dění

v Československu“ (5,5 %) či „hospodářství“ zahrnující ekonomickou situaci a situaci podniků at' už ve Frenštátě či v celém státě. Zřídka periodikum věnovalo prostor k pobavení čtenářů ve formě „humor“ (1,5 %).

Svatý Martin

Graf 7.3.1.b) Percentuálně vyjádřený poměr mezi četností jednotlivých témat periodika *Svatý Martin*.

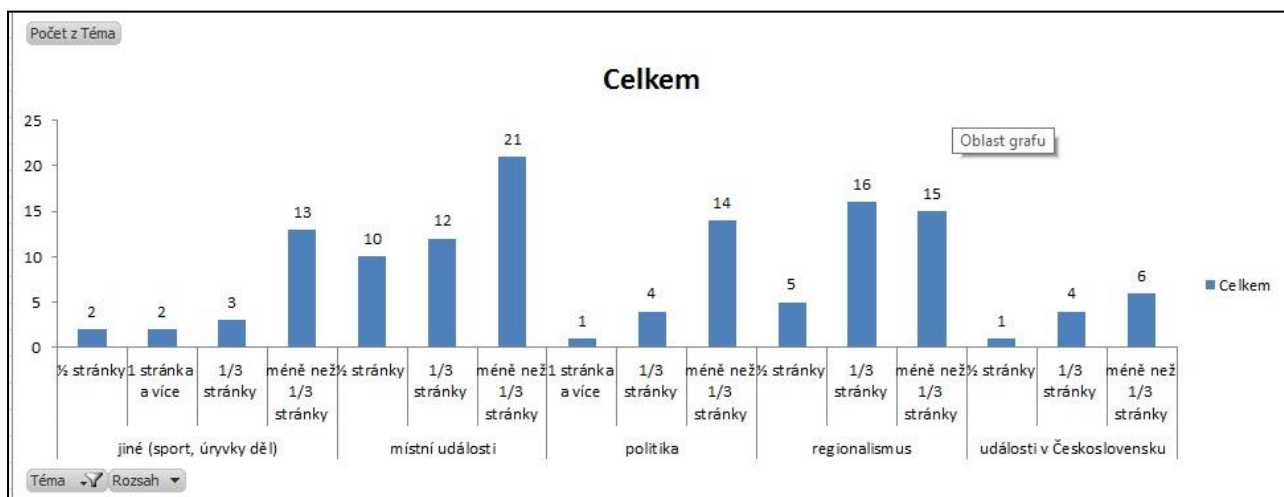
„Výchova a vzdělání“ bylo nejčastější téma, které se v periodiku *Svatý Martin* v průběhu jedenácti let jeho vydávání, objevovalo. V celkovém množství uveřejněných článků mu byla věnována skoro čtvrtina (37,1 %). Je tedy patrné, že hlavním cílem *Svatého Martina* bylo vést katolické rodiny ke správnému životu a zároveň je v náboženství vzdělávat. Druhým nejvíce zastoupeným tématem periodika (25,3 %) byly zprávy z fary. Těmito dvěma tématům bylo věnováno nejvíce článků z jejich celkového počtu. Následující témata již byla zastoupena v podstatně menším rozsahu. Jednalo se o události ze „života svatých“, tedy přiblížení jejich životního osudu a vyprávění jejich příběhů (8,7 %) a následně „dějiny frenštátské farnosti“ (6,8 %), které vyprávěly o historii frenštátské fary. Naopak se *Svatý Martin* prakticky vůbec nezabývá

tématy „válka“ (0,1 %), nepřináší skoro žádné zprávy ze „zahraničí“ (0,6 %) a politické otázky jsou (2,1 %) jsou značně upozaděny.

Ostatní témata byla zastoupena více méně stejným dílem napříč všemi ročníky, konkrétně se jedná o „sociální otázky“ (4,8 %) téma věnující se lidem vyžadujícím sociální podporu, „vzpomínky“ (3,5 %) na významné osobnosti města a také „historie města“ (3,5 %). Jediné téma „dějiny pedagogiky“ (2,3 %), které přinášelo informace z historie frenštátského školství, se začalo pravidelně objevovat v posledních ročnících periodika.

7.3.2 V jakém rozsahu o těchto tématech informovalo?

Moravský východ

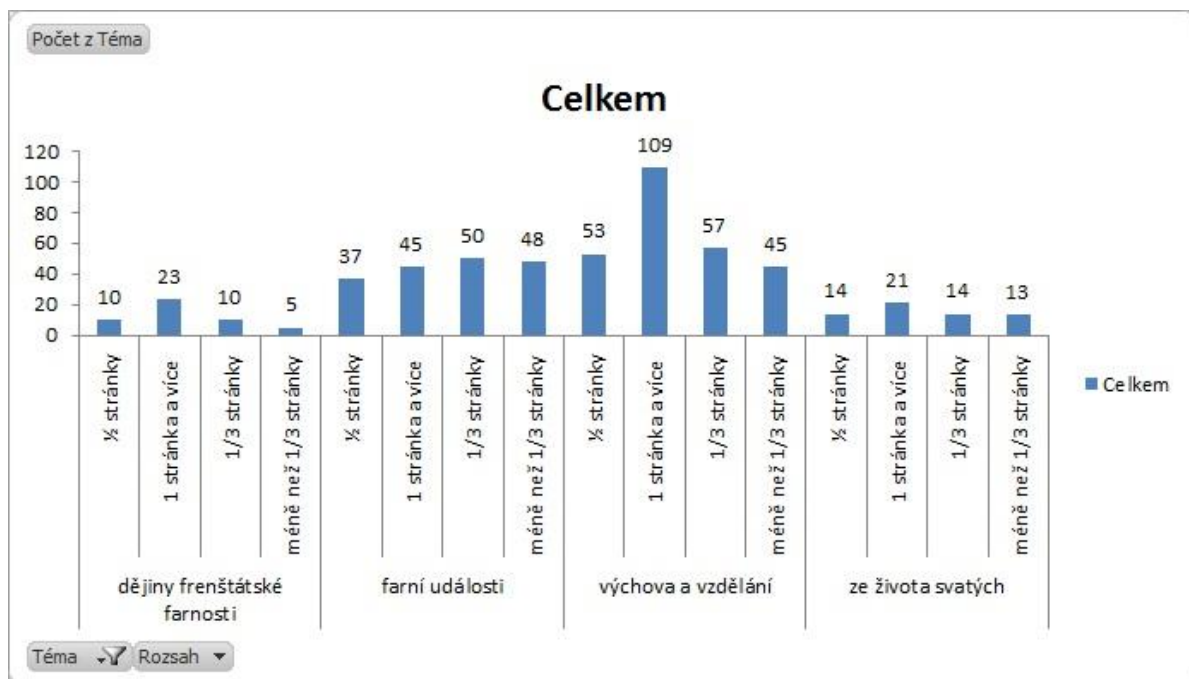
Graf 7.3.2.a) Početní rozložení vybraných témat vzhledem ke jejich rozsahu na stránce periodika.

Výzkumná otázka č. 2 zkoumá, v jakém rozsahu bylo o jednotlivých tématech v periodiku psáno. Výše uvedená tabulka je jen výčtem těch nejzastoupenějších témat v periodiku.²⁴³ Tedy u téma „místní události“ bylo nejvíce zpráv uveřejněno v menším rozsahu než byla 1/3 stránky. Z výsledků lze vyčíst, že se jednalo o trend napříč všemi tématy, tedy že nejčastěji tématům byl věnován prostor menší než 1/3 stránky (například téma „politika“ je převážně psáno zkratkovitou formou). Je zajímavé, že pro periodikum důležité a řekněme ústřední téma, jakým byl „regionalismus“ bylo, třebaže časté, ale psané ve zkratkách (notickách). Redakce se tedy nerozepisovala a potažmo dlouze nevysvětlovala čtenářům regionalistickou myšlenku v pro ni určených článcích, což vyplývá z výše uvedeného grafu. Jinými slovy řečeno nevyšlo číslo, které by myšlenku regionalismu věnovalo celou či dokonce více jak jednu stranu časopisu.

Výjimkou v rozsahu a frekvenci uvedení je téma „jiné“ do kterého spadají úryvky děl, kterým je v porovnání s jinými tématy věnováno hodně prostoru.

Svatý Martin

²⁴³ Celá tabulka je k nahlédnutí v příloženém souboru „Kódovací kniha“ v záložce „Moravský východ vyhodnocení“.

Graf 7.3.2.b) Početní rozložení vybraných témat vzhledem ke jejich rozsahu na stránce periodika.

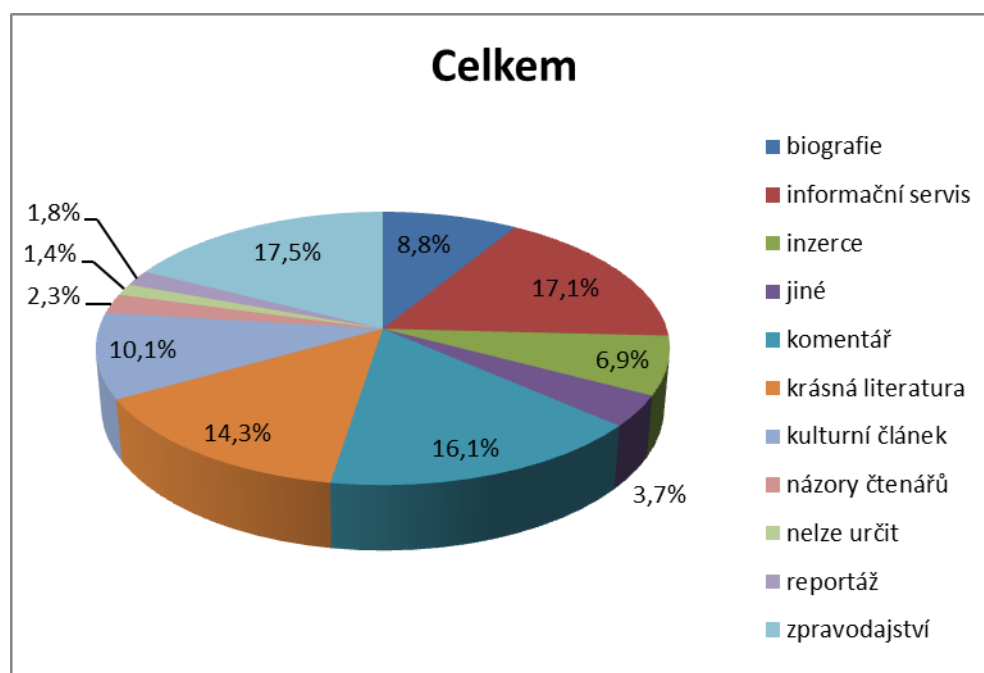
Vzhledem k četnosti a rozsahu témat lze u *Svatého Martina* konstatovat, že se nejenom nejvíce zaměřoval na témata „výchovy a vzdělání“, ale také jim věnoval nejvíce obsahu z jednotlivých čísel, a to obvykle stránku nebo více než jednu stránku. Obsáhle byly také popisovány „dějiny frenštátské farnosti“, kterým bylo z celkového počtu 35 článků věnováno 23 z nich, a to v rozsahu jedné stránky a více. Téma „dějiny pedagogiky“, které se věnovalo historii školství ve Frenštátě, bylo sepsáno v posledních pár ročnících periodika. Dohromady vyšlo 16 článků o dějinách na pokračování, přičemž ani jeden z nich nebyl kratší než jedna strana. Také historie města byla ve věstníku popsána poměrně detailně z celkového počtu 25 článků je více jak v polovině z nich rozepsána na více jak půl stránce.

Zajímavě vyšel poměr stran vs. věnovaný rozsah u tématu „politika“. Třebaže z pohledu frekvence zastoupení šlo o marginální téma, rozhodla-li se redakce o politice psát, věnovala jí značnou část obsahu čísla, o čemž svědčí výsledek,²⁴⁴ kdy z celkových 15 článků jich bylo 8, které svým rozsahem zaplnily stranu a více. Z tohoto výsledku lze usoudit, že otištěným politickým článkům se redakce věnovala do hloubky.

²⁴⁴ Výsledky analýzy jsou uvedeny v příloze č. 11.

7.3.3 Jaké typy žánrů se v periodiku objevovaly?

Moravský východ

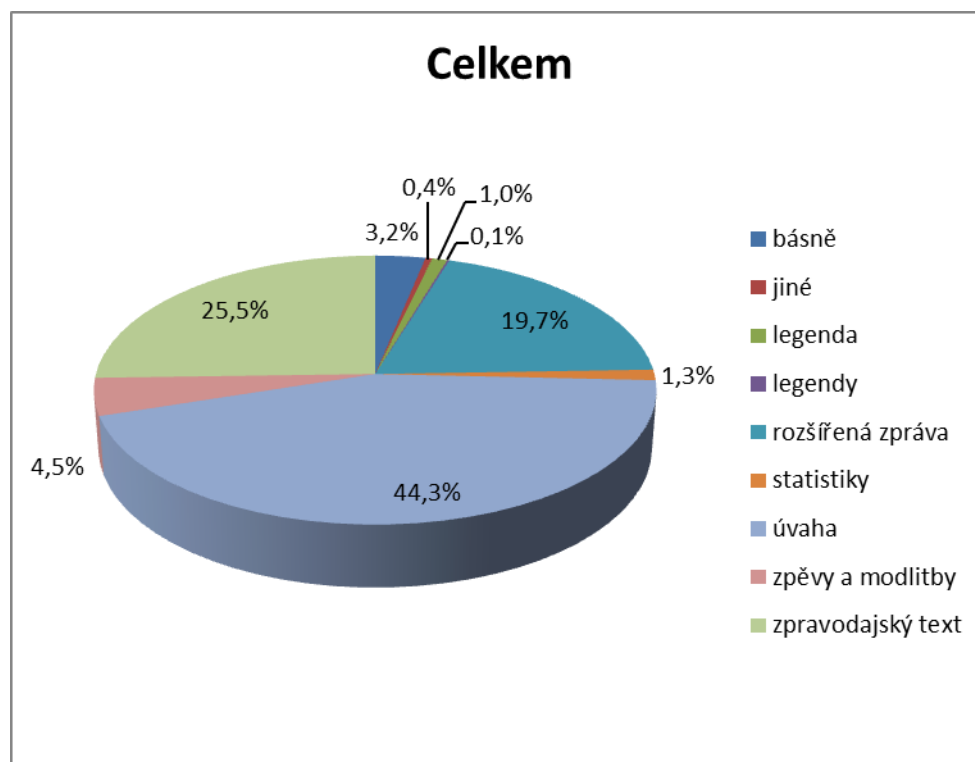
Graf 7.3.3.a) Percentuálně vyjádřený poměr mezi četnostmi jednotlivých žánrů periodika *Moravský východ*.

Jak již bylo uvedeno dříve, ne všechny formáty článků vychází z již z kodifikovaného žurnalistického diskurzu, nýbrž vychází z určení autorky výzkumu, jelikož se ukázalo v pilotním průzkumu, že dnešní žurnalistický diskurz není v plném rozsahu aplikovatelný na tehdejší žánrové rozložení periodik. Z výsledku vyplývá, že žánrově nejvíce zastoupeno bylo zpravodajství (17,5 %), tedy formát pro noviny nejtypičtější. Skoro stejný počet článků však bylo napsáno v podobě informačního servisu (17,1 %), tedy zkrácených několikavětných zprávách obsahujících jasnou, krátkou a objektivně podanou informaci. Třetím nejzastoupenějším žánrem byl komentář (16,1 %), tedy forma, kdy autor reaguje na aktuální společenské téma a doplňuje jej souvisejícími faktickými informacemi.

Zajímavým úkazem je poměrně vysoké procento zastoupení žánru „krásné literatury“ (14,3 %), tedy uměleckého textu. Z toho lze usoudit, že historické periodikum *Moravský východ*, třebaže mělo být na jednu stranu informátorem a propagovat myšlenku regionalismu, z velké části přinášelo čtenářům umělecké texty, ať v podobě básně či jiného příběhu. Kulturně se čtenáři obohacovali nejenom čtením

uměleckého textu, ale také texty věnující se kulturními dění. Ty byly z celkového počtu všech článků zastoupeny z 10 %. Naopak redakce *Moravského východu* zřídka psala články ve stylu „reportáže“ (1,8 %).

Svatý Martin

Graf 7.3.3.b) Percentuálně vyjádřený poměr mezi četností jednotlivých forem periodika *Svatý Martin*.

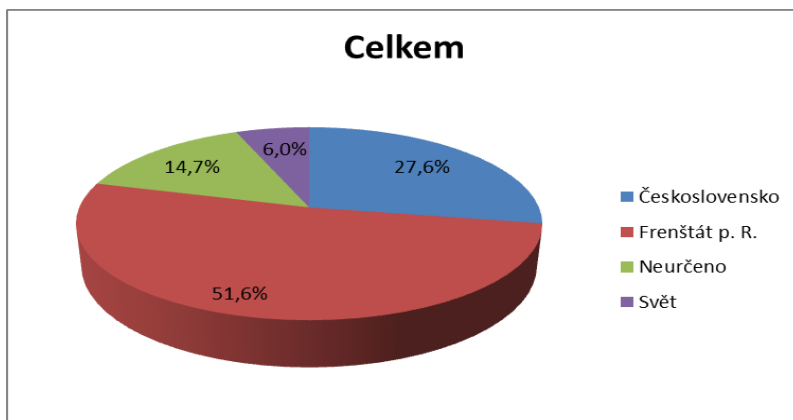
Svatý Martin je periodikum vymykající se kodifikovaným žánrům žurnalistického diskurzu, proto bylo nahrazeno slovo žánr slovem formát, a proto je výzkumná otázka položena ve znění: *Jaké typy formátů se v periodiku objevovaly?* Úprava výzkumné otázky byla provedena na základě pilotního průzkumu, který ukázal, že články vydané v tomto periodiku nelze dělit podle současných žurnalistických žánrů. Výsledky potvrdily předpoklad průzkumu, jelikož odhalily, že nejvíce článků vyšlo ve formě „úvahy“ (44,3 %). To znamená, že spousta témat byla protkána úvahovými pasážemi a otázkami, které vedly čtenáře k hlubšímu zamyšlení se nad daným tématem. Druhou nejčastější formou byl „zpravodajský text“ (25,5 %), který byl autorkou pojat zastřešující proměnná pro všechny žurnalistické žánry (např. komentář, reportáž, sloupek, atd.). Toto rozhodnutí vyplynulo rovněž z pilotního průzkumu, nicméně jak se v celkových výsledcích ukázalo, jednalo se o druhý nejzastoupenější formát hned po

úvaze. „Zpravodajský text“ je tedy velmi zobecněná proměnná, která by si v dalším zkoumání zasloužila podrobnější členění jednotlivých žurnalistických žánrů.

Třetím nejfrekventovanějším formátem byla „rozšířená zpráva“ (19,7 %), která charakterizovala takový typ článku, který kombinoval prvky zpravodajství a vyprávění autora. Ostatní žánry byly v periodiku zastoupeny velmi sporadicky.

7.3.4 Jakým zprávám (územně) se periodikum věnovalo?

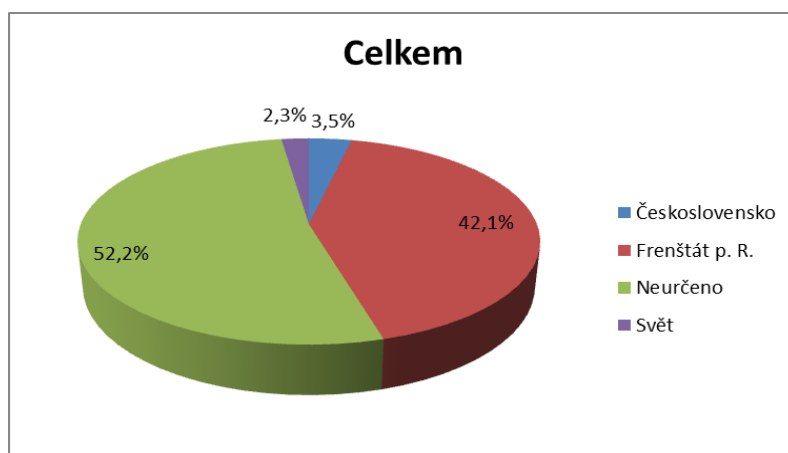
Moravský východ

Graf 7.3.4.a) Percentuálně vyjádřený poměr mezi četností jednotlivých územně zařazených článků periodika *Moravský východ*.

Výše uvedený graf odpovídá na výzkumnou otázku, o jakém území články nejčastěji píší. Z výsledků jednoznačně vyplývá, že více jak polovina z nich je místních (51,6 %), tedy přímo z Frenštátu. Necelá třetina (27,6 %) přichází ať už s informacemi za hranicemi Frenštátu či se dotýká celého Československého státu. Necelou třetinu (14,7 %) tvoří texty, které se ve svém obsahu územně nedotýkají žádného území. Zbytek (6 %) článků píše nebo vychází z celosvětových událostí.

Svatý Martin

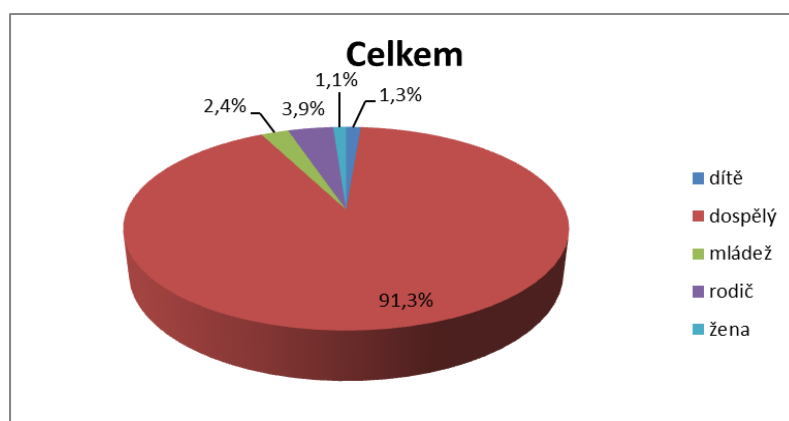

Graf 7.3.4.b) Percentuálně vyjádřený poměr mezi četností jednotlivých územně zařazených článků periodika *Svatý Martin*.

Svatý Martin měl více jak polovinu (52,2 %) všech článků územně neurčenou, což lze přisuzovat jeho specifičnosti coby farního věstníku. Nicméně z článků územně ukotvených vychází největší procento (42,1 %) z nich z Frenštátu.

7.3.5 Pro jakou cílovou skupinu čtenářů bylo nejvíce textů určeno?

Tato poslední výzkumná otázka je položena pouze pro periodikum *Svatý Martin*, který byl určen katolickým rodinám. Cílem této výzkumné otázky bylo zmapovat, v jakém poměru byly členům rodiny články určeny. Ke komu *Svatý Martin* promlouval nejčastěji a naopak, pro koho bylo určen minimum obsahu napříč všemi ročníky.

Graf 7.3.5. Percentuálně vyjádřený poměr mezi zaměřením článku na čtenáře periodika *Svatý Martin*.

Výsledky zcela jasně ukázaly, že největší počet článků byl určen pro dospělé, tedy že svým obsahem byly příliš náročné na pochopení (což vyloučilo dětského čtenáře) a zároveň neatraktivní pro mladého čtenáře. I přes to, že několik článků směrem k mládeži mířilo (2,2 %), byl jejich poměr vzhledem k celkovému počtu článků zanedbatelný. Také pro rodiče bylo určeno minimum článků (3,9 %). Lze tedy usoudit, že i přes to, že většina textů měla výchovně vzdělávací téma, byla tato témata mířena na rozvoj a vývoj individuálního člověka a ne na rozvoj rodiny.

7.3.6 Shrnutí

Kvantitativní obsahová analýza *Moravského východu* a *Svatého Martina* přiblížila obě periodika z hlediska obsahu, územního členění článků, jejich rozsahu a také čtenářů, na které články cílily. Celkově lze obě periodika popsat jako orientované na Frenštát a události, které se ve městě staly. Zároveň se obě periodika snažila své čtenáře

vzdělávat, vychovávat a podporovat v nich příslušnost k městu, jeho historii, tradicím a kultuře. Vztah mezi rozsahem článku a tématem přinesl zajímavé výsledky u periodika *Svatý Martin*, které ukázaly, že periodikum přineslo kompletní přehled ve velkém rozsahu jednak o dějinách pedagogiky a také o historii města. Právě tento poznatek by se mohl stát za hlubší prozkoumání, jednak dějin školství ve Frenštátě, jednak doplněk k historii města. Zobecnění žánru „zpravodajský text“ u periodika *Svatý Martin* se nakonec ukázalo jako velmi zevrubné, proto by v dalším výzkumu tato kategorie zasloužila detailnější analýzu. Stejně tak téma „regionalismus“ u periodika *Moravský Východ*, které bylo původně autorkou vnímáno jako jedno zastřešující téma, se ukázalo, jako velmi zevrubné a vzhledem k jeho rozsahu by si zasloužilo detailnější členění, v jakých typech podtémat se toto zastřešující téma nejčastěji objevovalo.

Cílem výše uvedené kvantitativní analýzy bylo v první řadě přinést přehled témat, jejich rozsahu a žánru. Jednalo se o mapující studii základních kategorií periodika.

Závěr

Předložená diplomová práce je komplexním přehledem periodik vycházejících ve Frenštátě pod Radhoštěm v 1. polovině 20. století. V několika úvodních kapitolách bylo představeno město Frenštát, coby místo s bohatou kulturní historií a tradicí, rozvinutým průmyslem a základnou pro vznik mnoha spolků. Na úvodní představení navazuje stěžejní část práce, kdy na základě spolupráce s Městským muzeem ve Frenštátě pod Radhoštěm, Státním okresním archivem v Novém Jičíně a Vědeckou knihovnou v Olomouci bylo nashromážděno a analyzováno 24 periodik, která na území Frenštátu vycházela. Jejich členění bylo provedeno jednak z hlediska období, ve kterém vycházela, jednak z hlediska společných rysů, které vykazovala či pro jakou čtenářskou obec byla určena.

První období bylo vymezeno lety 1900 – 1918. Ve Frenštátě tehdy vycházela periodika politická (*Naše Morava, Radhošť*) a krajinská (*Frenštátské noviny, Lubina*). Ve druhém období mezi lety 1918 – 1945, byla sepsána a následně rozčleněna periodika do následujících skupin. „Informačních, inzerentní a reklamní periodika“ charakteristická bezplatnou distribucí a kombinací obsahu inzerentního, informačního a vzdělávacího. Konkrétně se jednalo o tituly *Moravský východ, Československý trh strojů, Frenštátské noviny* a *Nový reklamní list*. Další skupina periodik byla charakterizována jako „Hospodářské noviny a časopisy“, do které spadal *Trhovec, Náš střed, Frenštátské noviny (věstník Organizace moravskoslezských trhovců)* a *Spolkový věstník Organizace moravsko-slezských trhovců a podomních obchodníků*. Tisk patřící k této skupině vykazoval úzké zaměření na obchodní zákony, předpisy a normy a zároveň zastával funkci předního informátora v rámci jednotlivých organizací nejenom ve Frenštátě, ale později i v rámci celého Československa. „Spolkové a svazové časopisy“ byla další kategorie pro druh periodik vydávaných Ochranným svazem československých válečných poškozců, jejichž společným cílem byla podpora sociálně slabé skupiny obyvatelstva. Konkrétně se jednalo o tituly *Ochranu* a *Nový cíl*, jehož vyšlo pouze jedno číslo. Předposlední skupinou byla periodika vycházející pod tělovýchovnou organizací Sokol. Nejdříve to byl *Radhošť: věstník sokolské župy Palackého*, ke kterému na dva roky přidal zpravodaj místní frenštátské jednoty *Zpravodaj tělocvičné jednoty „SOKOL“ Frenštát p. R.* Poslední kategorie čítající pouze jedno periodikum, byla kategorie „Náboženských římsko-katolických novin“

s periodikem vydávaným frenštátskou farností, *Svatým Martinem*. Pro ucelenost kapitoly byla na závěr přidána a ve zkratce popsána periodika, která třebaže nebyla vydávána přímo ve Frenštátě, přinášela o městě informace. Jednalo se o tituly *Noviny zpod Radhoště, Radhošť: nezávislý pokrokový týdeník severo-východní moravy a slezska a Lubinu* (ta ve Frenštátě sice vycházela, ale pouze v období let 1913 – 1915). Na úplný závěr je také sepsána kapitola zaměřující se na mládežnické noviny a časopisy, vydávané frenštátskými studenty.

Po představení a přiblížení jednotlivých titulů v konkrétních časových obdobích následovala analytická část práce (kvantitativní obsahová analýza) dvou vybraných periodik, jimiž byly *Moravský východ* a *Svatý Martin*. Kritéria výběru byla postavena jednak na jejich úplné dostupnosti (dochování všech čísel), jednak na rozdílnosti jejich zaměření. Jelikož se jednalo o mapující studii, výzkum byl založen na hledání odpovědí pro předem určené výzkumné otázky, jejichž cílem bylo zjistit, jakými tématy a v jakém rozsahu se periodika zabývala, jaké žánry se v nich vyskytovaly a pro jakou cílovou skupinu čtenářů bylo nejvíce textů určeno. Z důvodu mnoha rozdílů mezi periodiky, byly vytvořeny dvě kódovací knihy. Analýza dat proběhla pomocí programu *MS Excel*. Výsledky ukázaly, že periodika se snažila mít na své čtenáře výchovný a vzdělávací vliv, a to ať už z pohledu náboženství či z pohledu příslušnosti k místní kultuře a zvykům. Dále bylo zjištěno, že díky jejich celostnímu dochování v sobě ukrývají mnoho archivního materiálu, který lze dále rozpracovat (např. ucelené dějiny školství ve Frenštátě).

Pro autorku bude velkým potěšením, stane-li se práce součástí sbírek Městského muzea ve Frenštátě pod Radhoštěm a rovněž bude-li k dispozici obyvatelům města sloužící k jejich kulturnímu obohacení.

Summary

The diploma thesis is a complex overview periodicals issued in Frenštát pod Radhoštěm in the 1st half of the 20th century. First several chapters describe Frenštát as a city rich in culture and traditions, with developed industry and base for establishing many association. Then follow key part, where based on cooperation with Museum of Frenštát pod Radhoštěm, National archive in Nový Jičín and The Research Library in Olomouc, was gathered and analysed 24 periodicals, which had been issued in Frenštát. Their division was made on the base of historical period, common traits and target group.

First part was divided according to historical period into years 1900 – 1918. In Frenštát mainly political (*Naše Morava, Radhošť*) and local (*Frenštátské noviny, Lubina*) press had been issued. Second period was determined by range of years 1918 – 1945. Periodicals were divided into groups on the base of common trait. “Information and advertisement” was the group characterizes by free distribution and combination of informational, advertising and educational content. Particular names of the periodics were: *Moravský východ, Československý trh strojů, Frenštátské noviny a Nový reklamní list*. Name of next group of periodics was “Economic press and magazines”, which included *Trhovec, Náš střed, Frenštátské noviny (věstník Organizace moravskoslezských trhovců) a Spolkový věstník Organizace moravsko-slezských trhovců a podomních obchodníků*. Their common trait was the close focus on business laws, regulations and standards as well as their role was to be the first informant within every single organization not only in Frenštát, but later within whole Czechoslovakia. „Associations magazines“ was the next category of periodicals issued by The protective association of Czechoslovak war veterans. Their common aim was the support of socially vulnerable groups of inhabitants. Names of the periodics were: *Ochrana a Nový cíl*, which was issued only the first number. Next group were periodicals issued under the physical education organization Sokol. Firstly it was *Radhošť: věstník sokolské župy Palackého*. For the last two years it had been issued together with local mutation *Zpravodaj tělocvičné jednoty „SOKOL“ Frenštát p. R.* The last category was named Religious Roman Catholic newspaper. In Frenštát was issued *Svatý Martin*. Due to comprehensiveness of the whole chapter was add two short chapters describing periodics bringing information about Frenštát, however not issued in Frenštát. Their names are *Noviny zpod Radhoště, Radhošť: nezávislý pokrokový týdeník severo-*

východní moravy a slezska and *Lubina* (*Lubina* was issued in Frenštát only during 1913 – 1915). The main chapter is closed by the second short chapter regarding to youth periodicals and magazines issued by students from Frenštát.

After introduction the individual periodicals in particular historical periods, followed analytical part (quantitative content analysis) of the two chosen periodics *Svatý Martin* and *Moravský východ*. The choice criteria were: full availability of newspaper/magazine and their difference focus. It was mapping study, therefore research has been based on finding the answers for research questions, which were: what are the main topics, how long they are, which genre was the most popular and who was the target reader. Due to many differences between periodicals, two coding books were founded. Analysis was made by *MS Excel*. Results showed, that periodicals tried to have an educational and upbringing influence towards readers. Further it was found, that thanks their full availability they hide a lot of archive material, which could be used for further research (for example the history of education in Frenštát). For author it would be pleasure if the thesis would become the part of the collection in museum in Frenštát pod Radhoštěm.

8 Použitá literatura

- BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. 220 – 232 s. ISBN 978-80-247-3028-8.
- CEJPEK, Jiří. *Dějiny knihoven a knihovnictví*. 2. doplněné vyd. Praha: Karolinum, 2002. 247s. ISBN 80-246-0323-3.
- HANÁK, Jan. *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, sv. 27*. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1981, s. 82-83.
- CHOBOT, Karel a kol. *Okres Nový Jičín: místopis obcí. sv. 2*. Nový Jičín: Okresní úřad, 1998. 31 s. ISBN 80-238-0917-2.
- JENSEN, Klaus B. *A handbook of media and communication research: qualitative and quantitative methodologies*. London: Routledge. 2002. 378 – 379 s. ISBN 0415225140.
- KAJDOŠ, Vladimír. *Průvodce po archivních fondech Okresního archivu ve Frenštátě pod Radhoštěm*. Frenštát pod Radhoštěm: Okresní národní výbor, 1959, s. 18 – 19.
- KAŠE, Jiří, BOROVIČKA, Michael, KUČERA, Jan P. a BĚLINA Pavel. *Velké dějiny země Koruny české*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2013. XII. b sv. 306 s. ISBN 80-7185-264-3.
- KLUČKA, Jiří. *Hlasy muzea a archivu ve Frenštátě pod Radhoštěm: vlastivědný časopis Frenštátska*. Frenštát pod Radhoštěm: Městské muzeum ve Frenštátě p. R., 1992, Roč. 9, č. 1. s. 4 - 5 s. ISSN:1210-1532.
- KLUČKA, Jiří; SEDLÁČEK, Jiří. *Katalog k expozici Kolébka české turistiky – Pohorská jednota Radhošť a počátky turistiky a lyžování v Beskydech*. Frenštát pod Radhoštěm: Moravskoslezský kraj, 2007. 2 s. ISBN 978-80-254-4647-8.
- KNĚZEK, Libor. *Hlasy muzea a archivu ve Frenštátě pod Radhoštěm: vlastivědný časopis Frenštátska*. Frenštát pod Radhoštěm: Městské muzeum ve Frenštátě p. R., 1992, Roč. 9, č. 4. 95 s. ISSN:1210-1532
- KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel a ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. 94 s. ISBN 978-80-7367-698-8.
- KUBÍČEK, Jaromír. *Bibliografie novin a časopisů na Moravě a ve Slezsku v letech 1918 – 1945*. Vyd. 1. Brno: Státní vědecká knihovna, 1989. 444 s. ISBN 80-7051-000-5
- KUBÍČEK, Jaromír. *Český politický tisk na Moravě a ve Slezsku v letech 1918-1938*. Vyd. 1. Brno: Blok, 1982. 123 s.

- KUBÍČEK, Jaromír. *Dějiny žurnalistiky na Moravě: První století českých časopisů 1848 – 1948*. Vyd. 1. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 2013. 10 s. ISBN 978-80-7275-095-5
- KUBÍČEK, Jaromír. *Noviny a časopisy na Moravě a ve Slezsku do roku 1918*. Vyd. 1. Brno: Moravská zemská knihovna, 2001. 120 – 121 s. ISBN 80-7051-133-8.
- MALINA, Jaroslav. *Antropologický slovník, aneb Co by mohl o člověku vědět každý člověk*. Vyd. 1. Brno: CERM akademické nakladatelství, 2009. 2388 s. ISBN 978-80-7204-560-0.
- NEUENDORF, Kimberly A. *The content analysis guidebook*. Thousand Oaks: Sage. 2002. ISBN 0-7619-1977-5.
- OSVALDOVÁ, Barbora a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. Vyd. 3. Praha: Libri, 2007. 173 – 174 s. ISBN 978-80-7277-266-7.
- PLACHÝ, Vladimír. *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, sv. 27*. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1981, s. 52-54.
- SCHERER, Helmut, 2004. *Úvod do metody obsahové analýzy*. In REIFOVÁ, Irena a kol., *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum. 30 s. ISBN 80-246-0827-8
- ŠOPÁK, Pavel. *Koliba*. 1. vyd. Opava: Slezská univerzita, 2004. ISBN 80-7248-285-8
- TUREK, A. *Katalog k výstavě Nejstarší prameny k dějinám Frenštátu*. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1982.
- VOJTEK, Eduard. *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, sv. 27*. Nový Jičín: Okresní vlastivědné muzeum, 1981.

Periodika:

- Československý trh strojů*. Frenštát pod Radhoštěm: 1919 – 1934 (Vědecká knihovna Olomouc)
- Frenštátské noviny*. Frenštát pod Radhoštěm: 1903 – 1904 (Státní okresní archiv Nový Jičín)
- Frenštátské noviny*. Frenštát pod Radhoštěm: 1932 – 1934 (Vědecká knihovna Olomouc)
- Frenštátské noviny: Věstník Organizace moravkoslezských trhvců a podomních obchodníků ve Frenštátě pod Radhoštěm*. Frenštát pod Radhoštěm: 1931 – 1932 (Vědecká knihovna Olomouc)

Katalog krajské výstavy moravskoslezského Pobežkydí. Ve Frenštátě pod Radhoštěm:
Frenštát pod Radhoštěm: 1934 (Městské muzeum ve Frenštátě pod Radhoštěm))

Lubina: lidový list neodvislý věnovaný zájmům Valašska, Lašska a moravských enkláv.
Frenštát pod Radhoštěm: 1913 – 1914 (Státní okresní archiv Nový Jičín)

Moravský východ. Frenštát pod Radhoštěm: 1935 – 1937 (Vědecká knihovna Olomouc)

Náš střed. Frenštát pod Radhoštěm: 1933 – 1934 (Vědecká knihovna Olomouc)

Naše Morava. Frenštát pod Radhoštěm: 1907 – 1908 (Státní okresní archiv Nový Jičín)

Nový Cíl. Frenštát pod Radhoštěm: 1930 (Vědecká knihovna Olomouc)

Nový reklamní list. Frenštát pod Radhoštěm: 1912 – 1941 (Městské muzeum ve Frenštátě pod Radhoštěm)

Ochrana: list válečných poškozců a úrazových rentistů. Frenštát pod Radhoštěm:
1925 – 1926 (Vědecká knihovna Olomouc)

Polachův rozhlas. Frenštát pod Radhoštěm: 1929 (Vědecká knihovna Olomouc)

Příborské noviny. Příbor: 1904 (Státní okresní archiv Nový Jičín)

Radhošť: neodvislý svobodomyšlný list Kravařska a Lašska. Frenštát pod Radhoštěm:
1905 – 1906 (Vědecká knihovna Olomouc)

Radhošť: věstník sokolské župy Palackého. Frenštát pod Radhoštěm: 1922 – 1932
(Vědecká knihovna Olomouc)

Spolkový věstník Organise moravsko-slezských trhovců a podomních obchodníků ve Frenštátě pod Radhoštěm. Frenštát pod Radhoštěm: 1933 – 1937 (Vědecká knihovna Olomouc)

Stator: zpravodaj zaměstnanců k. p. MEZ Frenštát p. R. Frenštát pod Radhoštěm: 1949 – 1950 (Vědecká knihovna Olomouc)

Svatý Martin. Frenštát pod Radhoštěm: 1930 – 1941 (Městské muzeum ve Frenštátě pod Radhoštěm)

Trhovce. Ústřední orgán Svazu československého trhovectví. Frenštát pod Radhoštěm:
1937 – 1941 (Vědecká knihovna Olomouc)

Údernictvím vpřed: časopis Závodní odborové skupiny ROH závodu Thonet. Frenštát pod Radhoštěm: 1950 (Vědecká knihovna Olomouc)

Věstník krajské výstavy moravskoslezského Pobežkydí, Frenštát pod Radhoštěm: 1934 (Městské muzeum ve Frenštátě pod Radhoštěm)

Za novou vesnici. Frenštát p. R. Frenštát pod Radhoštěm: 1950 (Státní okresní archiv Nový Jičín)

Zpravodaj tělocvičné jednoty „SOKOL“ Frenštát p. R. Frenštát pod Radhoštěm: 1930 – 1932 (Vědecká knihovna Olomouc)

9 Seznam příloh

Příloha č. 1: Vývoj počtu obyvatelstva a domů ve Frenštátě pod Radhoštěm v letech 1900 – 1955 (tabulka)

Příloha č. 2: Volby ve Frenštátě pod Radhoštěm v letech 1920 – 1933 (tabulka)

Příloha č. 3 - 10: Ukázka článku (text)

Příloha č. 11: Doplnující výsledky kvantitativní obsahové analýzy (tabulka)

Příloha č. 12: Ukázky titulních stran periodik (fotografie)

10 Přílohy

Příloha č. 1: Vývoj počtu obyvatelstva a domů ve Frenštátě pod Radhoštěm v letech 1900 – 1955

Vývoj obyvatelstva					
1900		1921		1955	
Domů	Obyvatel	Domů	Obyvatel	Domů	Obyvatel
793	5757	853	5432	1131	6348

Zdroj: KAJDOŠ, Vladimír. *Průvodce po archivních fondech Okresního archivu ve Frenštátě pod Radhoštěm*. Frenštát pod Radhoštěm: Okresní národní výbor, 1959, s. 37.

Příloha č. 2: Volby ve Frenštátě pod Radhoštěm v letech 1920 – 1933

Strana	1920	1925	1929	1933
Sociálně-demokratická	832	565	1014	766
Komunistická	/	181	102	231
Lidová	739	982	826	996
Národně-sociální	114	122	254	243
Národně-demokratická	466	382	365	414
Republikánská	75	121	87	61
Živnostenská	381	519	406	533

Zdroj: KAJDOŠ, Vladimír. *Průvodce po archivních fondech Okresního archivu ve Frenštátě pod Radhoštěm*. Frenštát pod Radhoštěm: Okresní národní výbor, 1959, s. 18 – 19.

Příloha č. 3: Ukázka článku: Rodiče – kukačky. *Radhošť: neodvislý svobodomyšlný list Kravařska a Lašska*. 12. 8. 1905, roč. 1, č. 11, s. 3.

„Rodiče je prý velmi brzy vystrčí z domu nejenom na pastvy, ale také na další práce k hospodářům. Takové dítě potom zanedbává školu, hospodáři jsou za jeho špatnou docházku ukládány pokuty, které si pak on strhne z výdělku nebohého dítěte. Navíc lékaři se přidávají, že dítě školou povinné je neschopno soustavnější tělesné práce a jeho zdraví tak trpí. Rodiče by proto měli myslet na své děti, jejich zdraví a řádnou výuku spíše než na vydělaných pár korun.“

Příloha č. 4: Ukázka článku: Chudá církev. *Radhošť: neodvislý svobodomyšlný list Kravařska a Lašska*. 12. 8. 1905, roč. 1, č. 11, s. 3.

„Při boji o úpravu kněžských platů bylo slyšet velkého nářku z církevního tisku na chudý život farářů a kaplanů. Avšak nářek ten samý z druhé strany je slyšet, dozvídají-li se občané o větší podpoře církve z daní. Redakce nezpochybňuje mnohdy nelehký život farářů i kaplanů, nicméně jsou podle ní mnozí faráři, kteří společně s farskou hospodyní nepěkným způsobem zachází s kaplanem, dokonce jej i vykořisťují. Kaplan svůj celý plat odevzdává faráři a za něj dostává stravu, jejíž množství a hodnota se řídí přízní farské hospodyně. Také byt mají kaplani dosti mizerný sestávající se často pouze z malé světničky. Když se vezme v úvahu, že knihy si musí kupovat za své peníze, je nabíledni, že mnohdy se zbývajícím několika korunami slušně vyjít nemůže. Za to však je kaplan nucen vykonávat za pohodlného faráře všechnu práci a obzvláště tu, která nic nenese.“

Příloha č. 5: Ukázka článku: Lid a vzdělání. *Naše Morava*. 16. 4. 1907. roč. 1, č. 3, s. 3.

„Je známo, že na vesnicích jsou obvykle dva čtenáři novin a zbytek má zájem pouze o krváky. Po škole se již nikdo nevrací k tomu, aby si procvičoval pravopis a čtení. Mocenské kruhy si nepřejí podporovat vzdělání lidové, neb jedině tak si lid zachovají dobrý poslušný. Právě nyní je příhodná doba, aby byl lid při volbách upozorňován na nedostatky vědomostí.“

Příloha č. 6: Ukázka článku: O hmotném a mravním povznesení valašského venkova. *Lubina: lidový list neodvislý věnovaný zájmům Valašska, Lašska a moravských enkláv*. 10. 2. 1914. roč. 2, č. 1, s. 3.

„Beskydy jsou takto mezi českým lidem málo známy. Kdyby bylo Valašsko obydleno lidem německým, tu vláda, žurnalistika a literatura by roznášely jeho krásy slovem a obrazem. Do Beskyd by pak proudily davy turistů, tak jak je tomu v Krkonoších, kde je doslova „bouda“ na „boudě“ v rozsahu hotelů a kde je celoročně plno. Zatímco Radhošť a Pustevny mohou nabídnout jen pár menších útulen. Příčina tohoto zjevu vězí v nepodnikavosti, ledabylosti a pohodlnosti místních vedoucích pánů.“

Příloha č. 7: Ukázka článku: Dopisy. *Nový reklamní list*. 1. 1. 1932, roč. 17, č. 1, s. 4.

„Mladá vdova bez dětí, majitelka domu asi pěti, zevnějšku moc přítomného, charakteru šlechetného hodlá se vdáti s mladým vdovcem bez dětí.,,

„Starý, plešatý bručoun špatný společník, zkusil již marně všechny možné i nemožné prostředky k ženění. Hledá touto poslední cestou družku života. Mladá, hezká dívka, která by chtěla tohoto starého medvěda roztomilým zevnějškem oblažit, nechť zašle vážné nabídnutí. Proto, že by mohl tohoto dědka trefit šlak, kdyby si chtěl někdo z něho blázna udělat.“

Příloha č. 8: Ukázka článku: Co píše válečný invalida. *Ochrana*. březen – červen 1926, roč. 2., č. 3-6, s. 6

„Pane redaktore! Několik krat' sem chtěl Vám napsat' o mojim vandrovaňu, jak se z mohu robu ve světě pořad tluču a nemožu se dovolat' co se mi patří. Jsem též válečný invalida a vzal sem sobě vdovu, chodím po světě a handluju s punčochami a fusaklami. Pána redaktore, kdyby ně teho kšeftu, tak by musel hladnu smrt'ú úmřeť, bo renty pořat' mi nědavaju.“

Příloha č. 9: Ukázka básně: KALUS, Josef. Jen chtít! *Zpravodaj tělocvičné jednoty „SOKOL“ Frenštát p. R.* 12. 12. 1931. roč. 2, č. 1, s. 1.

*„Říci, co nebyl řečeno,
zapět, co nebylo zapěno,
vyzvednout nejtěžší břemeno,
ztéci hor nejvyšší temeno,
najít, co již bylo ztraceno,
očistit, co bylo zneuctěno,
přes propast podati rameno,
stvořit, co nebylo stvořeno,
možným vše nemožné učinit,
musíš mít vůli a musíš chtít!“*

Příloha č. 10: Ukázka básně: STRNADEL, J. O zbojníkách. *Katalog krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí ve Frenštátě pod Radhoštěm*: Nákladem Propagačního odboru Krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí, 1934. 56-57 s.

„Ráz Ondráš vchoďa z lesa do dědiny, potkal robu. Začal se jívypťávat, co nového, co slyšet o Ondrášovi, co se o něm povědá. A ona začala naňho nadávat, že co je to za jeden, že lúpi, ludi zabijá, peníze bere. Tož Ondráš milú babu drapsnul, nasypal na peň cvečkův a postavjal jich palkami delů a robsko posadil na tu holú řiťú. To za to, že o něm zle mluvila, že ho tak ušpinila; gdyby ho byla chválila, byl by jí dal peněz.“

Příloha č. 11: Doplnující výsledky kvantitativní obsahové analýzy (tabulka)

Početní rozložení vybraných témat vzhledem k jejich rozsahu na stránce periodika *Moravský východ*.

Popisky řádků	Počet z Téma
Hospodářství	8
½ stránky	1
1 stránka a více	1
1/3 stránky	3
méně než 1/3 stránky	3
jiné (sport, úryvky děl)	20
½ stránky	2
1 stránka a více	2
1/3 stránky	3
méně než 1/3 stránky	13
místní události	43
½ stránky	10
1/3 stránky	12
méně než 1/3 stránky	21
Náboženství	1
méně než 1/3 stránky	1
oznámení vydavatele	13
½ stránky	1
1/3 stránky	2
méně než 1/3 stránky	10
Politika	19
1 stránka a více	1
1/3 stránky	4
méně než 1/3 stránky	14
Regionalismus	36

½ stránky	5
1/3 stránky	16
méně než 1/3 stránky	15
Turistika	12
1/3 stránky	3
méně než 1/3 stránky	9
události v Československu	11
½ stránky	1
1/3 stránky	4
méně než 1/3 stránky	6
Humor	3
méně než 1/3 stránky	3
Vzpomínky	36
½ stránky	7
1 stránka a více	2
1/3 stránky	12
méně než 1/3 stránky	15
Celkový součet	202

Početní rozložení vybraných témat vzhledem k jejich rozsahu na stránce periodika *Svatý Martin*.

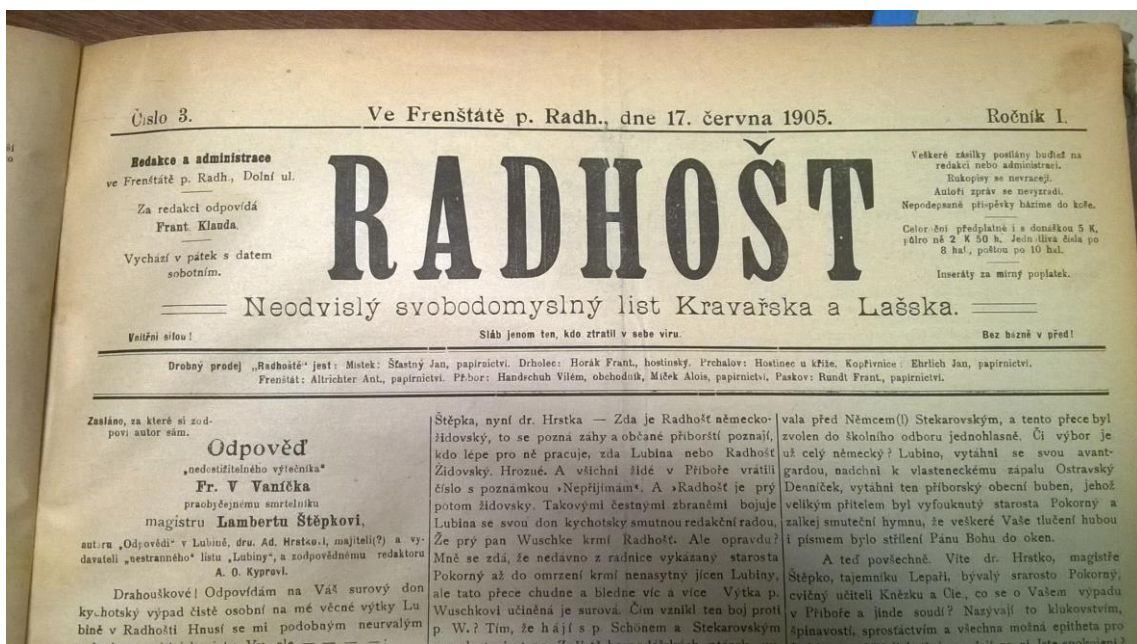
Popisky řádků	Počet z Téma
dějiny frenštátské farnosti	48
½ stránky	10
1 stránka a více	23
1/3 stránky	10
méně než 1/3 stránky	5
dějiny pedagogiky	16
1 stránka a více	16
farní události	180
½ stránky	37
1 stránka a více	45
1/3 stránky	50
méně než 1/3 stránky	48
historie města	25
½ stránky	8
1 stránka a více	8
1/3 stránky	6
méně než 1/3 stránky	3
Jiné	37
½ stránky	5
1 stránka a více	3

1/3 stránky	4
méně než 1/3 stránky	25
Politika	15
½ stránky	1
1 stránka a více	8
1/3 stránky	1
méně než 1/3 stránky	5
sociální otázky	34
½ stránky	7
1 stránka a více	14
1/3 stránky	5
méně než 1/3 stránky	8
Válka	1
méně než 1/3 stránky	1
výchova a vzdělání	264
½ stránky	53
1 stránka a více	109
1/3 stránky	57
méně než 1/3 stránky	45
Vzpomínky	25
½ stránky	10
1 stránka a více	3
1/3 stránky	6
méně než 1/3 stránky	6
Zahraničí	4
1 stránka a více	2
1/3 stránky	1
méně než 1/3 stránky	1
ze života svatých	62
½ stránky	14
1 stránka a více	21
1/3 stránky	14
méně než 1/3 stránky	13
Celkový součet	711

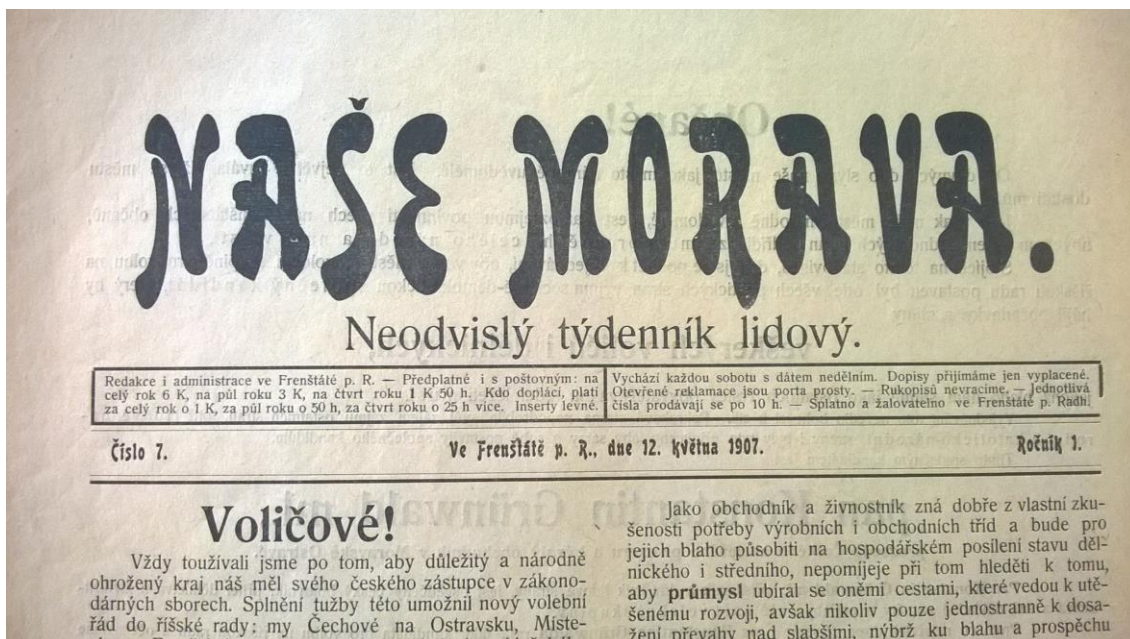
Příloha č. 12: Ukázky titulních stran periodik

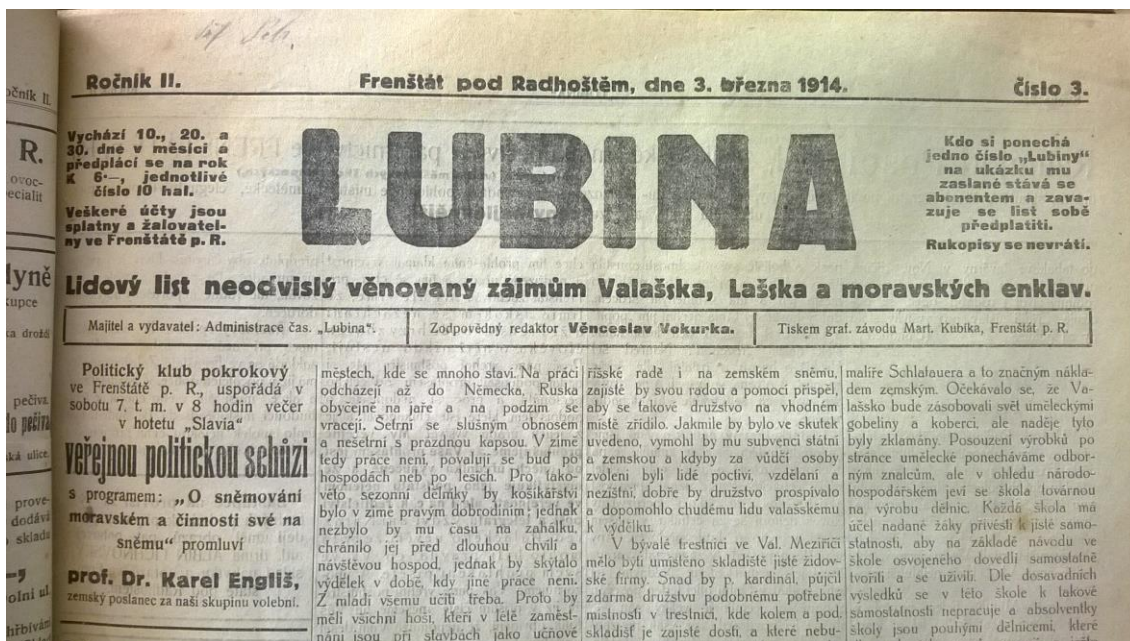
Frenštátské noviny. Frenštát pod Radhoštěm: 1903 – 1904 (Státní okresní archiv Nový Jičín)

Radhošť: neodvislý svobodomyšlný list Kravařska a Lašska. Frenštát pod Radhoštěm: 1905 – 1906 (Vědecká knihovna Olomouc)

Nашe Morava. Frenštát pod Radhoštěm: 1907 – 1908 (Státní okresní archiv Nový Jičín)

Lubina: lidový list neodvislý věnovaný zájmům Valašska, Laška a moravských enkláv.

Frenštát pod Radhoštěm: 1913 – 1914 (Státní okresní archiv Nový Jičín)

E-3-D-14
4.5921

Ročník XVII. Ve Frenštátě p. R., 1. ledna 1932. Číslo 1.

Úplně zdarma
rozesílá se tento list do hotelů, restaurací, hostinců a jiných veřejných místností

NOVÝ REKLAMNÍ LIST

Nepolitický list věnovaný živnosti, obchodu a průmyslu.

Vychází vždy 1. a 15. měsíce. — Předplatné ročně 12 Kč, půlletné 6 Kč, čtvrtletné 3 Kč. — Jednotlivá čísla prodávají se za 50 hal. — Majitel, vydavatel a odpovědný redaktor Vlad. Zahradník. — Redakce, administrace a expedice ve Frenštátě p. R., kam bůďtež veškeré dopisy zaslány. — Inzerční účty se mírně a plati se předem hotově. — Poštovní úrad šekový v Praze č. 32.849.

Léčení plicních nemocí a tuberkulosity odborný lékař
MUDr. F. BENDA
Valašské Meziříčí, Pívovarská ulice číslo 13
Roentgen, léčení elektřinou (vysokofrekvent. proudy), Horské slunce, Masáže.

K. Pílnáček
pánský modní salon ku zhotovení prvotřídních pánských obleků a stejnočrožů
BRNO Česká 16-18
Tel. 1857

Nový reklamní list. Frenštát pod Radhoštěm: 1912 – 1941 (Městské muzeum ve Frenštátě pod Radhoštěm)

Číslo 59. Vychází vždy 15. každého měsíce. 15. ledna 1924.

TRH STROJŮ
a technických potřeb

Adresa administrace: TRH STROJŮ Frenštát p. Radh. na Moravě.

Erborit
jedině nejlepší těsnění dnešní doby
pro nejvyšší parní tlak a průtokovou rychlost.
Reichmann & Berger, techn. velkoobchod Mor. Ostrava, Velká ul. 19-21.

Hrušovská továrna na hliněné zboží, akc. spol.
Ohni a kyselinám vzdorné
šamotové a kameninové výrobky
pro veškerý průmysl dodává
Zastupit. Hrušovské továrny na hliněné zboží, Mor. Ostrava, Miličova 3.
Vyzádejte si bezplatné nabídky. Telefon 500.

Frésovaná kola
z každého materiálu, jako kola čelní, šneková a šroubová mohou přesně, levně a rychle dodati až k modulu 6,35 a do průměru 600 mm.
Nutno zaslati vzorek, třeba opotřebovaný neb výkres

K. HÜCKEL,
strojírna,
Nový Jičín, Morava.

CHLADIČE-VÝROBA
DLE VLASTNÍCH PÁ-
TENTŮ A VŠECH TYPŮ.
CHLADIČE-OPRAVY
VŠEKÝCH VÝROBKŮ.
REFLEKTORY
VŠECH OSVĚTLOVACÍCH ŽEPSONŮ
HOUKAČKY
VŠECH TVARŮ A VELIKOSTÍ.
JOSEF ROTTER,
TOVÁRNA VŠETLÍN A KOTOVÉHO ŽROZI
NOVÝ JIČÍN.

"Kupujte přemýšleji" viz str. II.

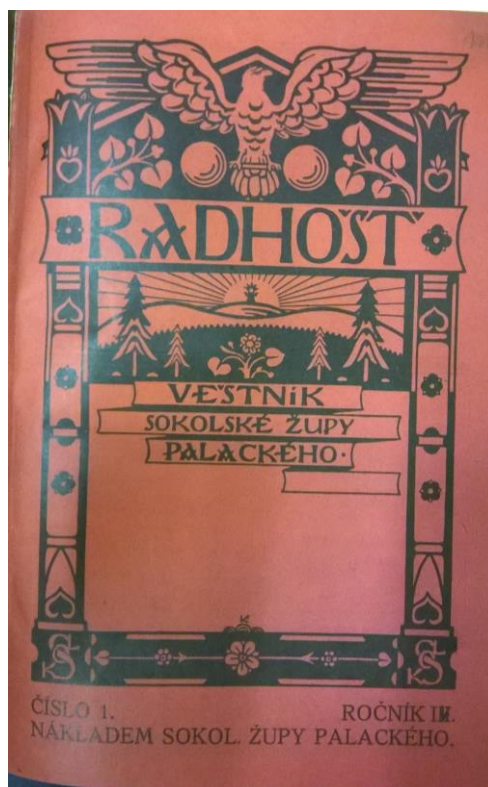
„Universal“ techn. kač. a Isolační závod
Mor. Ostrava. - Telef. 1053.
Isolační práce pro ochranu tepla a zimy s dlouholetou zárukou.
Prvotřídní doporučení.
Dodávky šamotového materiálu.

Ocelové rolety, Sluneční plachty, Posuvné mříže.
Tovární výroba

ERCON, Brno. Bratislavská 47.
Telefon 1000.
Příložka Kladno. - Sotčina 4. - Tel. 104

Na straně 9-10 nalézá se příležitostná koupě a prodej použitého strojíř. atd.

Československý trh strojů. Frenštát pod Radhoštěm: 1919 – 1934 (Vědecká knihovna Olomouc)

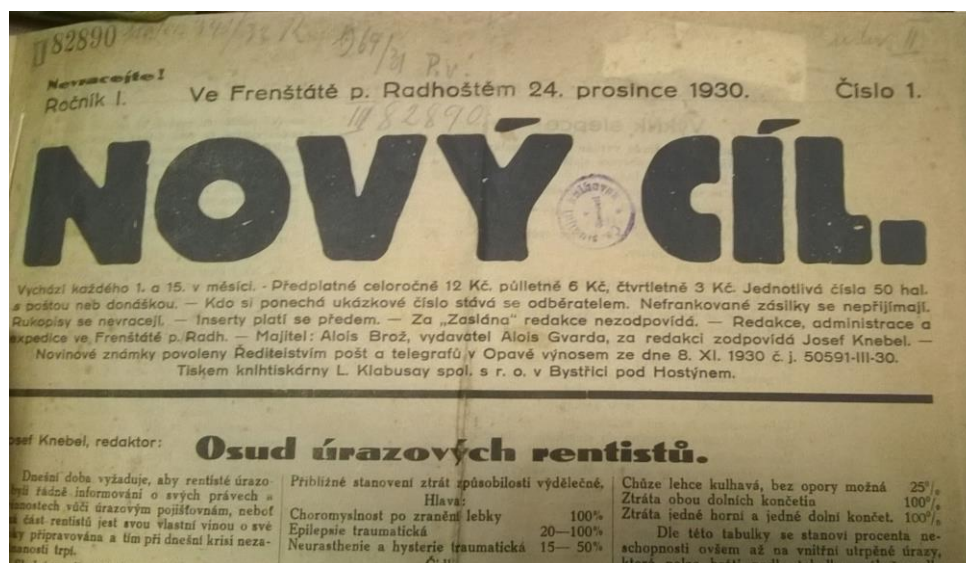
*Radhošť: věstník sokolské župy Palackého. Frenštát pod Radhoštěm: 1922 – 1932
(Vědecká knihovna Olomouc)*

*Ochrana: list válečných poškozců a úrazových rentistů. Frenštát pod Radhoštěm:
1925 – 1926 (Vědecká knihovna Olomouc)*

Polachův rozhlas. Frenštát pod Radhoštěm: 1929 (Vědecká knihovna Olomouc)

Nový Cíl. Frenštát pod Radhoštěm: 1930 (Vědecká knihovna Olomouc)

24

SVATÝ MARTIN

VĚSTNÍK FARNOSTI FRENŠTÁTSKÉ

ROČNÍK II. VE FRENŠTÁTĚ p. RADH. DNE 22. UNORA 1931. ČÍSLO 2.

VYCHÁZÍ VŽDY POSLEDNÍ NEDELE KAŽDÉHO MĚSÍCE MIMO ŠKOLNÍ PRAZDNINY.

Cirkvní periodika k vydávání bezúplatně dle archiepiskopátu konstituí v Olomouci připojen za daně 9. prosince 1930, č. 1. 21.331. — Novin. sazby povoleny výnosem Feder. pošt v Opavě ze dne 7. ledna 1931, č. 1. 65.410.111.30.

K SVÁTKU SVATÉHO JOSEFA.

*Stin Otců — a před zá-
husem otce Krista. Mězi zpra-
vedliny: chudý slovy, bohatý
práci. Světec zvolený 2. května
1654 na zemském sněmě v Budě-
jovicích sloužil za patra u krá-
lovství českého — a dnes
skoro zapomenutý. Je rozpor mezi
Nim a moderním člověkem. Nic
není tak klučného jako moderní
člověk. Hluk je jeho vášní, jeho
životem, jeho ozvěnou; pod po-
rysem své mládež zabýváje pró-
duchota svých myšlenek a činů.*

*Sv. Josef je muž mčeni: Hory
na hory je zdědili u jeho nitro,
a hory mlčí napsal a Ním Hlito.
Mčeni jest však kálěžkou nej-
klabčích myšlenek: „Včely pra-
cuji ve tvni, myšlenka je mčivo-
praci Masterink. Proto se Josef,
szor pavného, poctivého, klabo-
kého charakteru; miluje se
době, která miluje křik a — flanc.
To vysvětluje, proč dnes ubývá
„Jesů“ a proč jeho ctihodné
jméno a pramen křesťanského za-
svatí: Vlastimil, Břetislav, Zbyněk.*

Leop. Rezek:

ZE SVATOPOSTNÍ LITURGIE KATOLICKÉ CÍRKVE.

(4. NEDELE POSTNÍ „DRUŽEBNÁ“)

Základním tónem křesťanství je radost, že nad
sámí byli dobrotivý Otec, jenž stále je ochoten nám
žehnat. Proto církev i ve svém posvátném roce cir-
kevním neseše dluhého smutku. Preručuje jej. Po-
zvedá oči, nabízí slávu bláhy, vzáru a chce, aby jíni
prosvitla radost, prostěbla bláhá naděje odpustitá.
Odtud, že něvěni má svoji 3. neděli
„Cvrtěta — Radost se“ a pát svoji 4. neděli
„Lestěra — Písa“.

Základní myšlenka této radostné neděle postní
je tato: Hřáti vřáceme se v době postní kálčnosti,
dobrymi skutky, zvláště však skroušenou sv. spovědí
k Bohu. Ale církev ochotně nám Otce, vlastního ná-
vrst marnotratného syna s dítkami v ruce, slyší
Ota, který den co den stojí před domem a touží,

čká, v nitru svém volá po nešťastném uprchlíku.
Jaký div, že tato radostná jistota naší vry dání naší
naspějuje křesťevým štěstím.

Těto neděle sv. Otec v Římě světi zlatou rdi:
má se jí za modlitbě bláženem, svpe do ní vnuat, lity,
kropí a okuřuje jí na znamení duchovní radosti. Pak
jí posílá jako vzácné významemní občerství vřastné
latní, osobě, která svým životem je obrásem křesťanské
ctnosti.

Zlatá rdiel — jak krásný, nádherný to odznak
čisté radosti z vykonaného dobra. Jaká to blouška
církevní symboliky, jež vídi všechny naše dobré skutky
byti sebezapatřilými promádaný v očích Běžech ve sta-
slatých ráčových listkách Opravdu, stojí za to být do-
brym a konat dobro.

Svatý Martin. Frenštát pod Radhoštěm: 1930 – 1941 (Městské muzeum ve Frenštátě pod Radhoštěm)

ZDARMA! 83468 NEVRACEJTE!

Uřičení nov. známek po-
voleno Feder. pošt. a tele-
grafu v Opavě výnosem
č. 24.565-III-30. ze dne
3/VI. 1930.

Bratr Sestra. 86/31 P. v.

ZPRAVODAJ
tělocvičné jednoty „SOKOL“ Frenštát p. R.
Ročník I. Ve Frenštátě p. R., 15. června 1930. Číslo 1.

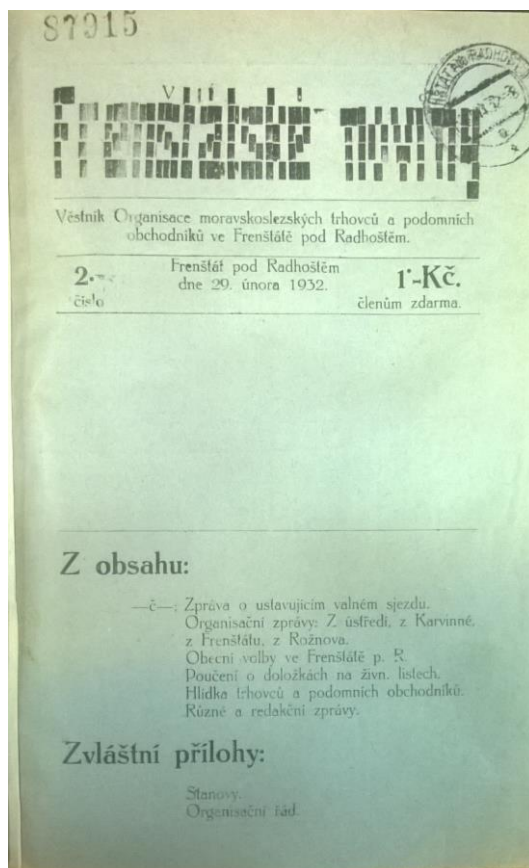
Tělocvičná jednota SOKOL ve Frenštátě p. R.
pořádá
v neděli dne 22. června 1930 o půl 11. hodině dopoledne
v SOKOLOVNĚ
na oslavu svého čtyřicetiletého trvání
slavnostní valnou hromadu
s tímto programem:

1. Zahájení, uvítání přítomných, vzpomínka zen řetých.
2. Slavnostní sbor.
3. Proslav br. L. Klečky.
4. Čtení došlých pozdravů a přání.
5. Přání sokolského žáka do druhého čtyřicetiletí.
6. Píseň „Lvi silou“ (zpívají všichni).

Sestry a bratři přijďte všichni včas.

VK Olomouc
288401097

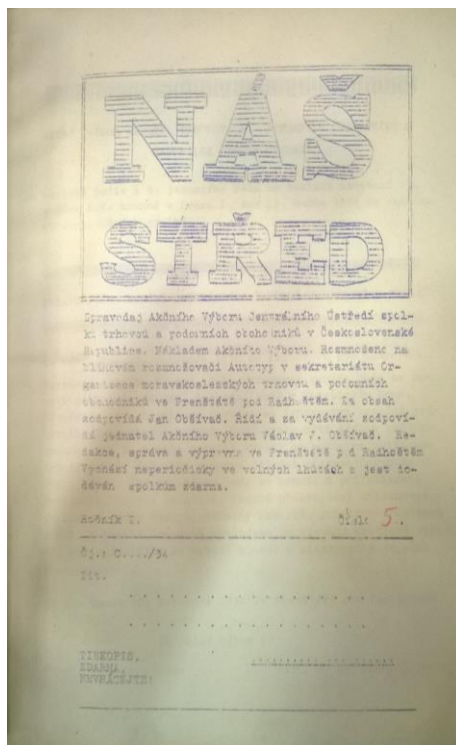
Zpravodaj tělocvičné jednoty „SOKOL“ Frenštát p. R. Frenštát pod Radhoštěm: 1930 – 1932 (Vědecká knihovna Olomouc)

Frenštátské noviny. Frenštát pod Radhoštěm: 1932 – 1934 (Vědecká knihovna Olomouc)

Spolkový věstník Organizace moravsko-slezských trhvců a podomních obchodníků ve Frenštátě pod Radhoštěm. Frenštát pod Radhoštěm: 1933 – 1937 (Vědecká knihovna Olomouc)

Náš střed. Frenštát pod Radhoštěm: 1933 – 1934 (Vědecká knihovna Olomouc)

Zdarma! **Vyvěste!**

VĚSTNÍK

KRAJINSKÉ VÝSTAVY

MORAVSKOSLEZSKÉHO POBEŽKYDÍ

VE FRENŠTÁTĚ P. RADH.

OD 5. ČERVENCE DO 15. SRPNA 1934.

Věstník je rozedán zdarma za všechny veřejné a samosprávné úřady, korporace, do veřejných sbíratek a čláren. — Vychází do každé výstavní hodiny od rána 6. v úterý, během výstavy pak jednou týdně. — Uživatelé osobních známek povoleno vst. ředit. pošt. a tel. v Brně č. 15.085/VI. 34 se dne 17. února 1934.

Vydávatel (v zastoupení Ústřední výboru Krajské výstavy moravskoslezského Pobežkydí ve Frenštátě pod Radhoštěm) a odpovědný redaktor: František Kovář. — Redakce a administrace nachází se ve Frenštátě p. Radh. (městský úřad, internát Mejeva Městská) a ve Vládk. Neuzití (dům Mac. banky, II. posch., ved. Fr. Kovář).

Ve Frenštátě pod Radh., 12. července 1934. Číslo 7.

Výstava šťastně zahájena . . .

Svým uspořádáním a rozsahem návštěvníky překvapila a v mnohém předčila jejich očekávání. - Přes nepřízeň počasí v prvních dnech výstavy očekávan je již 20.000. návštěvníků, který obdrží čestný dar.

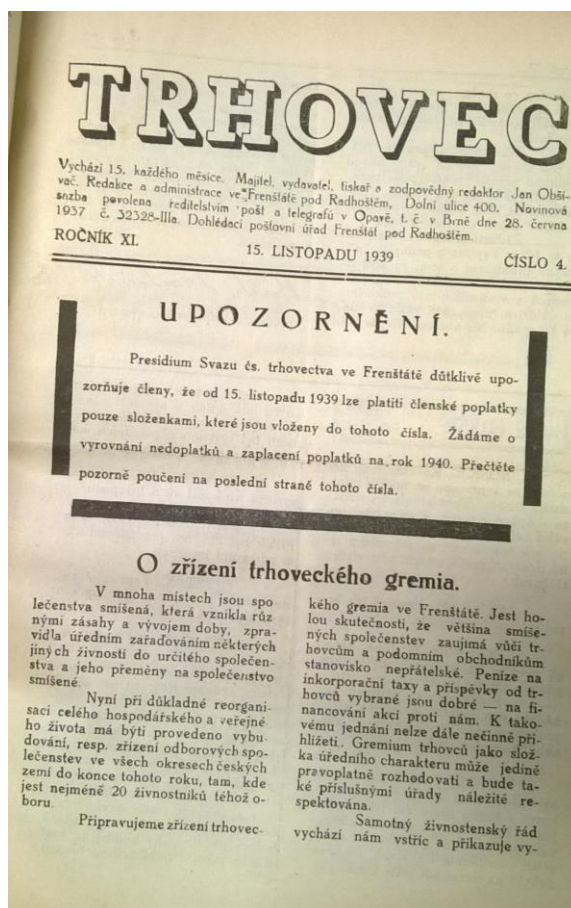
Božena Benešová:
řindy a nyní.

Před padesáti lety zděl se nám, dětem rodu, Frenštát městem selce upadlým, od světa na míle vzdáleným, za sedmeroletými horami skrytým. Již ve Studénce bylo třeba nasadnout do kočárů, cesta trvala dlouhá

Věstník krajinské výstavy moravskoslezského Pobežkydí, Frenštát pod Radhoštěm: 1934 (Městské muzeum ve Frenštátě pod Radhoštěm)

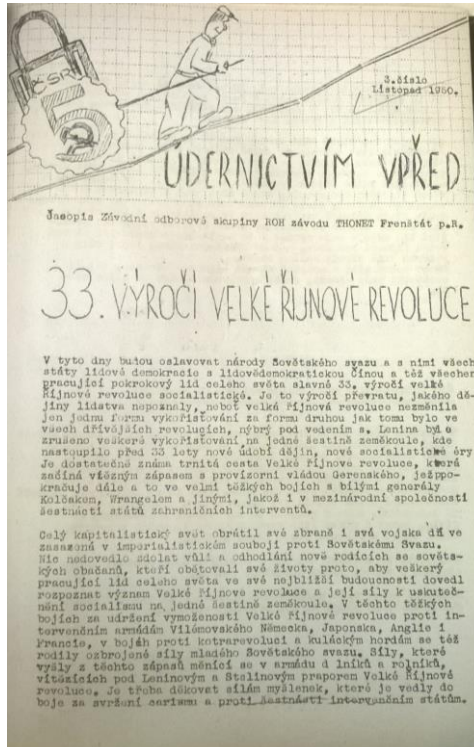
Moravský východ. Frenštát pod Radhoštěm: 1935 – 1937 (Vědecká knihovna Olomouc)

Trhovec. Ústřední orgán Svazu československého trhovectví. Frenštát pod Radhoštěm: 1937 – 1941 (Vědecká knihovna Olomouc)

Stator: zpravodaj zaměstnanců k. p. MEZ Frenštát p. R. Frenštát pod Radhoštěm: 1949 – 1950 (Vědecká knihovna Olomouc)

Údernictvím vpřed: časopis Závodní odborové skupiny ROH závodu Thonet. Frenštát pod Radhoštěm: 1950 (Vědecká knihovna Olomouc)

ZA NOVOU VESNICI

Časopis zemědělského referátu okresního národního výboru ve Frenštátě pod Radhoštěm

Číslo 1.

Ve Frenštátě p. R. 3. září 1950

Uskutečníme socialismus na vesnici.

Stojíme před velikými změnami na naší vesnici, v přechodu k zemědělské velkovýrobě, prostřednictvím JZD, která se velmi úspěšně rozvíjejí. Dne 14. 4. 1949 byl vytvořen první přípravný výbor v Ženklově, brzy na to ve Frenštátě p. R., v Kunčicích p. O., a v Nové Vsi. K dnešnímu dni máme 9 JZD a 5 přípravných výborů. Divíme-li se na odstup doby, musíme přiznat, že v našem horském okrese jsou již začáteční úspěchy, které jsme

Čím chceme přispět venkovu.

Budujeme novou socialistickou vesnici. Chceme informovat pracující lid o novém poměru práce na venkově. Chceme vychovat nového člověka ke kolektivní práci. Za tím účelem rozhodl se ONV vydávat dvakrát týdně zdarma časopis pod názvem „ZA NOVOU VESNICI“.

Časopis bude všem zemědělcům dobrým poradcem a informátorem o nových formách hospodaření na vesnicích - a socialisaci vesnice. Cesta, kterou nastoupil československý národ musí být stejná, jak pro průmyslové dělnictvo tak i pro drobné a střední zemědělce a to cesta k socialismu, cesta k budování šťastné budoucnosti. Náš pracující lid v průmyslu překonal veškeré překážky stávající v cestě a jde novou cestou socialismu. Zemědělcům nebyla dána taková možnost, aby mohli rozvinoutí úřední propagaci kampaně pro socialisaci

Za novou vesnici. Frenštát p. R. Frenštát pod Radhoštěm: 1950 (Státní okresní archiv

Nový Jičín)